

Uvodnik

Andrej Bratuž

Bazovica - večno živa

Letos mineva 75 let, odkar so pod streli na bazoviški gmajni ugasnila štiri mlada življenja, mineva pa tudi 60 let, odkar je bil na isti gmajni postavljen spomenik, ki je bil žal v svobodni in demokratični državi že večkrat oskrnjen. Spomenik je samo eden od zunanjih znakov, saj nas na Bazovico spominjajo npr. grob na tržaškem pokopališču, spomenik v Kranju, spominjajo nas imena šol in ulic, zgodovinska in literarna besedila, članki itn. Najgloblji spomin pa je v nas samih, v naši zavesti. Tako kot v našem spominu živijo vsi tisti, ki so dali svoja življenja za pravico in svobodo. Pesnica Ljubka Šorli je v svojem nagovoru ob dnevu osvoboditve 1978 v Rižarni dejala, da so diktature umorile njihova telesa, niso pa umorile njihovega duha. "Čutimo jih v naši sredi, slišimo njihov glas: iz Bazovice ga je slišati, iz ulice Bellosguardo, iz zaporov Coroneo, Regina Coeli in toliko drugih, iz ulice Ghega, z raznih otokov, iz nešteti taborišč." Spominja se seveda glasu tistih, ki so trpeli in umirali za mračnimi zidovi Rižarne. V spomin na Bazovico se desetletja in desetletja zlasti v mesecu septembru zbiramo na spominskih proslavah in pri spominskih mašah, množično pa prav na bazoviški gmajni, kjer se poglabljamo v misli govornikov ter prisluhnemo nad sto pevcem, ki s svojim petjem spremljajo to najbolj množično in občuteno spominsko proslavo.

Iz niza spominskih prireditev ob 75-letnici Bazovice izpostavljamo dvoje letos poudarjenih misli. Najprej iz govora, ki ga je imel dr. Drago Štoka pri spominski maši v župnijski cerkvi. Podčrtal je, da "uradna Italija še noče priznavati naših narodnih herojev kot takih" in da si mnogi njeni nacionalistično razpoloženi državljani, zlasti v Trstu, upajo naše junake imeti celo za teroriste. Govornik je pravilno poudaril, da je šlo v resnici za herojstvo in pogum štirih mladih fantov, ki so se žrtvovali za svoj narod in borili zoper diktaturo. Jasno je namreč, da kadar prevladuje nasilje, je tudi upor zoper njega dopustno dejanje. To potrjuje tudi nauk Cerkve.

Pomembna je misel sen. Miloša Budina v zvezi z zgodovinskim spominom, ki naj bi pomagal ohraniti "dostojanstveno držo in normalen človeški ponos" in bi opozarjal na zlo, ki ga je človek sposoben. Tak spomin, prost sovražnega, maščevalnega naboja, naj bi ljudi zbliževal in ne ločil. Prav gotovo nam spominjanje je in bo še naprej potrebno. Proslave same nam predvsem ohranjajo duha in vrednote, za katere so umirali premnogi naši narodni mučeniki. Zato verjamemo, da bo tudi Bazovica, ki simbolizira naš narodni odpor in zahtevo po uveljavljanju naših pravic, med nami večno živa.

75-letnica usmrčitve bazoviških junakov

Foto Kroma

Deževno poletje se počasi preveša v jesen, počitnic je konec.

Ponovno so se odprla šolska vrata, šolarčki, šolarji, dijaki veselih in kislih obrazov so ponovno sedli za šolske klopi. Prvošolčki prestopajo šolski prag nekoliko začudeno in preplašeno ob mami ali očku, pogumnejši so drugošolčki, ostali so že cel junaki. Koliko si imajo povedati o minulih počitnicah! Prijetno ščebetanje priča, da naše šole še obstajajo... Šolniki so kot običajno začeli šolsko leto prvega septembra z uvodno sejo, kasneje so se zbrali na seminarju, slavnostna otvoritev seminarja je bila letos v Trstu. V šolsko leto vsak stopa z različnimi upanji, pričakovanji in pogledi. Pogovorili smo se s šolniki, starši, učenci in dijaki, kaj jim šola pomeni in kaj od nje pričakujejo.

Šestletni otrok, ki je letos postal učenec, pravi, da bi rad imel v šoli veliko prijateljev, želi si postati najboljši učenec, pa še lepo učiteljico bi rad imel, ne prestrogo in pridno! Vesel pa bi bil, če bi se pouk pričel kasneje, saj je jutranje vstajanje neprijetna zadeva.

Učenka petega razreda nam je zaupala, da bi ji bilo veliko lepše, če bi bila še v vrtcu, kjer se je veliko igrala, ni ji bilo treba pisati težkih nalog, pa tudi popoldanskih dejavnosti ni bilo. Njeni popoldnevi so preobremenjeni, glasbeno šolo obiskuje, udeležuje se v športu in kulturi in vsega ji je preveč... Včasih bi se le rada igrala, saj se otroci morajo igrati, kako da odrasli tega ne razumejo? Pa več bi bila rada s starši, ki imajo žal premalo časa zanje.

Dijaki nižje in višje šole so nam med iskanjem razbljenih knjig zaupali, že zaskrbljeni, da bi radi

Razmišljanje učiteljice

V novo šolsko leto

imeli veliko takih profesorjev, ki bi se več pogovarjali z njimi o sodobnih problemih družbe, bi jih znali razumeti, ki ne bi delali razlik med dijaki, ki prihajajo iz takih ali drugačnih družin. Nekateri dijaki višjih šol pa večkrat pogrešajo strokovno pripravljenost profesorjev, saj po njihovem mnenju nekateri veliko zahtevajo, a malo dajo.

Šola pač ni le službeni prostor, šolnik mora biti tudi pedagog in psiholog in mora obvladati dobro oba jezika, slovenščino in italijanščino, tudi takrat, ko poučuje druge predmete. Strog mora biti, a pošten! V dijakih mora graditi odgovornost in trden značaj, da bo postal kritičen, značajno močan in gotov, odrasel človek, ne sme pa moriti dijakove duševnosti, njegovih želja, odločitev, skratka njegovega značaja.

Nekateri imajo radi dijake, ki so redno pripravljene, molčijo ali se radi prilizujejo, svoje osebnosti pa ne pokažejo, čeprav so v resnici čisto drugačni, kot jih poznamo.

Starši so te dni obremenjeni z nakupom šolskih potrebščin, ki morajo biti za nekatere učence proizvod določene znamke (tako gradimo otroke vse enake v izbirah, male papige pod vplivom konsumistične družbe in v nevarnosti izgube lastne osebnosti!), in se pritožujejo, če so te predraže. Tu so še knjige in čevlji, skratka: vstop v šolo je tudi vedno večji finančni strošek.

Kaj starši pričakujejo od šole? Starši so različni in

zato so tudi njihova pričakovanja različna. Nekateri so zadovoljni, če se otrok v šoli dobro počuti, ni važno, ali se veliko ali malo nauči... Razvajajo ga... Pa še nekateri od njih se bodo hodili v šolo kregat zaradi prenizkih ocen,

sprejemali pa ne bodo nasvetov šolnikov. Lastnega otroka gradijo v pomehuženo osebnost, ki ne bo poznala lastnih odgovornosti, imela pa bo le zahteve. Drugi starši pa si želijo dobre, stroge in pripravljene šolnike, ki ljubijo slovenski jezik in v narodni zavednosti vzgajajo učence, sami pa se redno kulturno udeležujejo z obiski prireditev in v naših raznih kulturnih organizacijah. Kaj menijo šolniki?

Ti so večkrat naveličani stalnih sej, tožijo, da so nekateri učenci in dijaki vedno bolj nevzgojeni, manj dovtetni za snov in predmete, vse hitro pozabijo, niso vztrajni, so nestrpni, s težavo in neradi se učijo, imajo slabo razvite delovne navade, so večkrat agresivni in brezbržni; pa še nekateri starši večkrat težijo z nepotrebnimi nasveti in kritizirajo njihovo delo. Nekateri so večkrat v velikih dilemah in to velja še zlasti za učitelje, ki so s problemi v razredu mnogokrat pripuščeni samim sebi, potrebovali bi več razumevanja s strani kolegov, še zlasti s strani vodstva šole.

Mnoge moti tudi neprimerno oblačenje nekaterih deklet, ki hodijo v šolo vedno bolj razgaljene, prsi in trebuh so vedno na ogled, pa še spodnje hlačke so na razstavi. Dekleta (in žal tudi nekatere mlade učiteljice!) bi se morale zavedati, da šola ni kraj osvajanja in zapeljevanja, ampak kraj vzgoje, izobraževanja in dostojanstva.

/stran 4
Darja T.

Pogovor

Časnikar in današnji poslanec v Državnem zboru Miro Petek o napadu nanj in o medijih

3

Predstavitev

G. Ambrož Kodelja predstavlja pred kratkim objavljeni izveček katekizma

4

Publikacija

Anna Funder je napisala pretresljivo zgodbo o vzhodnonemški zloglasni policiji Stasi

8

Velik uspeh

Goričan Matej Černic je z italijansko odbojgarsko reprezentanco osvojil zlato evropsko odličje

15

Predsednika Pavšič in Pahor že zaprosila za srečanje v Rimu

Vsega je kriva italijanska vlada

Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij popolnoma soglašata z oceno, ki jo je v zvezi z zastopni pri izvajanju zaščitnega zakona izrazil predsednik F-Jk Riccardo Illy na nadavnem srečanju z kolegom Doline Aoste Caverijem. Istočasno SKGZ in SSO seveda zavračata odziv ministra La Logge, češ da je za zastoje odgovoren paritet-

ni odbor oz. celo njegovi slovenski člani. Take izjave so neverjetne in bi bile naravnost smešne, ko jih ne bi podpisovali visoki institucionalni predstavniki italijanske vlade. Dejansko je situacija popolnoma nasprotna. Delovanje in vloge paritetnega odbora sta popolnoma ohromljeni zaradi načrtnega in doslednega bojkota sej s strani dela italijanskih članov,

ki so izraz politične desnice. O tem pričajo zapisniki sklicanih sej, ki se ne morejo odvijati zaradi sistematične nesklepčnosti. Slovenski člani so v glavnem polnoštevilno prisotni ob vsakem sklicu, odsoten pa je večji del italijanske politično desno-sredinske komponente. SSO in SKGZ sta italijansko vlado že večkrat pozvali, naj vendarle zamenja tiste člane, ki so jasno dokazali, da jim je le do sabotiranja dela paritetnega odbora. Tudi deželna vlada in deželni svet naj čimprej zamenjata svoje člane, ki se sej paritetnega odbora ne udeležujejo. Glede določitve teritorija, na katerem naj bi se izvajala določila zaščitnega zakona, je paritetni odbor sklepal ob upoštevanju črke in smisla zakonskega besedila.

/ stran 14

Opozorilo

Služba za jezikovne in kulturne identitete ter za rojake v tujini. Osrednje direktije za šolstvo, kulturo, šport in mir sporoča, da je s prvim septembrom stopil v veljavo Pravilnik za priznanje ustanov in institucij, ki so primarnega pomena za slovensko manjšino, v smislu črk a) in b) 2. odstavka 5. člena deželnega zakona št. 23 z dne 12. septembra 2001. Deželni uradni vestnik št. 35 je objavil navedeni Pravilnik dne 31. avgusta 2005.

Ustanove in združenja, ki nameravajo zaprositi za omenjeno priznanje ali za potrditev le-tega tudi v letu 2006, morajo predložiti v roku do 17. oktobra 2005 za devno prošnjo z ustrežno dokumentacijo v smislu 10. člena Pravilnika. Zahvaljujemo se Vam za sodelovanje in lepo pozdravljamo. S.I.L.C.E.

Prihodnjega 16. oktobra v Trstu

Primarne volitve za županskega kandidata leve sredine

Konec maja ali v začetku junija prihodnjega leta bodo v Italiji redne volitve za obnovitev parlamenta, na katerih se bosta spopadla levosredinski in desnosredinski pol. Če ne bo prišlo do kakšnega nepričakovane zasuka, bi moral desnosredinski koaliciji načelovati sedanji predsednik vlade Silvio Berlusconi, vendar se o tem v Domu svoboščin še niso dokončno sporazumeli. Močne pomisleke imajo namreč sredinci Krščanske demokratske centra (UDC). Po drugi strani pa so se v levosredinskem taboru končno sporazumeli, naj bi v primeru zmage bil kandidat za predsednika vlade Romano Prodi, nekdanji predsednik Evropske komisije, ki je prav v minulih dneh začel svoje popotovanje z rumenim tovornjakom po državi v okviru napovedanih primarnih volitev za dokončni izbor predsedniškega kandidata, na katerih v skladu z demokratičnimi načeli nastopajo še drugi kandidati. Tako naj bi Prodi 23. septembra pripotoval tudi v Trst. Spomladi leta 2006 pa bodo na Tržaškem tudi volitve za obnovi-

tev pokrajinske uprave ter miljskega in tržaškega občinskega sveta. Desnosredinski Dom svoboščin je že pred poletnim premorom potrdil za županskega kandidata Roberta Dipiazzo iz vrst Naprej Italija, za predsedniškega kandidata na Pokrajini pa sedanjega predsednika Fabia Scoccimarra iz vrst Nacionalnega zavezništva. Volivci in somišljeniki strank Leve sredine so zato pričakovali, da se bodo vodstva omenjenih strank v razumljivem času dogovorila o predsedniških kandidatih za tržaško Občino in Pokrajino. Po več zadevnih srečanjih pa do razločnega dogovora ni prišlo. Do razhajanja je prišlo predvsem glede kandidata za tržaškega župana, medtem ko se kandidature za predsednika Pokrajine niso niti lotili. V glavnem je namreč šlo za to, da stranka Levih demokratov ni pristala na kandidaturu poslanca Ettoreja Rosata, s katero se je strinjala večina drugih strank. Zato je najprej predlagala kandidaturu Bruna Zvecha (svojega načelnika svetovalske skupine v deželni svet). Ko se je le-ta kandidaturi odpovedal, je predlagala ozi-

roma podprla kandidaturu Claudia Boniciollija, po rodu iz Trsta in nekdanji predsednik pristaniške ustanove v Benetkah. Ker tudi glede te kandidature ni prišlo do soglasja, so vodstva strank Levega centra sklenila, da se izvedejo predhodne notranje primarne volitve. Določila so tudi, da le-te bodo 16. oktobra, in sicer istočasno s primarnimi volitvami na vsedravnih ravni za izbor kandidata za predsednika vlade v primeru zmage levosredinske Zveze. Volili pa bodo lahko vsi tisti volivci v tržaški občini, ki se bodo predstavili v uradnim volilnim potrdilom, podpisali sprejem programa koalicije levega centra in vpis v notranji volilni seznam. V zvezi s primarnimi volitvami za županskega kandidata naj povejmo še, da bo na območju tržaške občine kakih dvajset volišč v krajih in prostorih, ki bodo pravočasno objavljeni. Za korektno in demokratično izvedbo volitev bo skrbel poseben jamstveni odbor. Poleg tega bo ustrezno število volišč za primarne volitve na vsedravnih ravni za izbiro predsedniškega kandidata levosredinske Zveze tudi v okoliških občinah (Milje, Dolina, Repentabor, Zgonik, Devin-Nabrežina). Za nastop na primarnih volitvah za župansko kandidaturu v Trstu so se doslej neuradno prijavili trije kandidati. Med temi gre omeniti predvsem Ettoreja Rosata, poslanca Demokratskega zavezništva, ki je leta 2003 v drugem tržaškem volilnem okrožju nadomestil Illyja po njegovi izvolitvi za predsednika deželnega odbora F-Jk, in ga od vsega začetka podpirajo lista Občani za Trst, Marjetica in Slovenska skupnost. V času Illyjevega županovanja je bil Rosato zelo uspešen predsednik tržaškega občinskega sveta, zato dobro pozna problematiko mesta in celotne tržaške občine in se zavzema za izvajanje našega zaščitnega zakona. Druga dva napovedana kandidata sta Claudio Boniciolli, ki ga podpirajo Levi demokrati in Evropski republikanci, in Alessandro Metz, deželni svetovalec Federacije zelenih.

Alojz Tul

Nova razmerja moči v Evropi

Dogovor o SEP je sad dobrih rusko-nemških odnosov

Deset dni pred nemškimi volitvami, predvidenimi za 18. september, je ruski predsednik Putin kolegu Schroederju pripravlil pomembno poslovilno darilo. Kljub temu da se prednost krščansko-demokratske kandidatke Angele Merkl v zadnjih tednih postopno manjša, so ji namreč napovedi glede končnih rezultatov še vedno precej naklonjene. Partnerstvo "med ruskim predsednikom Putinom in

nemškim kanclerjem Schroederjem" bi se torej kmalu utegnile prekiniti, kar sicer ne bo načelo njunega osebnega prijateljskega

odnosa, ki ga na vsak način nameravata gojiti tudi v prihodnosti.

/ stran 14
Erika Hrovatin

Svet slovenskih organizacij

Na svoji prvi seji po poletnem premoru je Svet slovenskih organizacij obravnaval aktualna vprašanja, ki zadevajo manjšino ter nekatere vidike notranje organizacije. Spričo zastoja v uresničevanju zaščitnega zakona in odklonilnega stališča rimske vlade vse kaže, da bo treba počakati na prihodnje volitve, zato da pride do tistega premika, ki bo omogočil izvajanje zakona. Ni lahko sprijazniti se s tem dejstvom, zato Svet slovenskih organizacij poziva vse politične sile, da še zadnjič pozovejo osrednjo vlado na dolžno spoštovanje ustave in mednarodnih dogovorov. V zvezi s krajevno politiko in z napovedanimi volitvami za obnovo tržaškega občinskega

sveta, ki bodo s svoje strani prav tako važne za uresničevanje manjšinskih pravic, je izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij mnenja, da je Ettore Rosato pravi kandidat, ki lahko izzove dosedanjega tržaškega župana na prihodnjih občinskih volitvah. Poslanec Rosato je dokazal, da pozna probleme tržaškega mesta in občine, ki sta potrebni optimizma in dolgoročnih pobud, da znova pridobita tisti ugled in tisto vlogo, ki sta ju imeli v preteklosti. Zato bo Svet slovenskih organizacij podprl Rosata na bližnjih primarnih volitvah, na katerih bodo volilci izbrali bodočega kandidata levosredinske koalicije za župansko mesto v Trstu.

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu

Predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu mag. Janez Kramberger izraža zaskrbljenost nad ponavljajočimi se napadi na dvojezične table na avstrijskem Koroškem. V začetku julija 2005 so namreč neznani storilci v občini Bilčovs uničili več javnih in zasebnih dvojezičnih krajevnih napisov, v Goričah pri Borovljah so konec julija krajevne napise označili s kljukastimi križi, pred nedavnim pa je bil v občini Bilčovs ponovno izveden napad na dvojezične

table. Dejanja so izraz nestrpnosti, zato si bo Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu prizadevala za čimprejšnje pogovore z avstrijskimi deželnimi oblastmi. V pogovorih bo oblasti pozvala, naj obsodijo podiranje napisov ter si v skupnem dialogu prizadevala za rešitev problema in položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, ki bo v skladu z evropskimi standardi.

Povejmo na glas

V načrtovanju slovenske prihodnosti

Nemara je letošnja Draga v še večji meri, kot se je tega zavedala, izpostavila nujno, da naj Slovenci o svoji prihodnosti razmišljamo z večjo osredotočenostjo in prodornostjo, kot smo to počeli doslej. Tovrstni poziv je pomenljiv, v vsakem primeru pa takšne narave, da je nanj dobro in mogoče odgovarjati tudi v času naprej. Kakšna torej lahko je ali bi morala biti prihodnost Slovencev, kateri so cilji in poti do teh ciljev, to je torej osrednje vprašanje. O načrtovanju prihodnosti, osebne, narodove ali državne so mnenja deljena. Prav gotovo nima večjega pomena postavljati si bleščeče, prelomne in "popolne" cilje, ker nam prihodnost zanesljivo postreže s presečenjem, tistimi razveseljivimi in drugimi, ki se jim pravi razočaranja, ter se zato odprejo povsem nove poti: lahko nič manj dragocene od tistih idealnih, na vsak način pa drugačne. Toda - in verjetno to velja za nas Slovence - tudi nasprotna možnost ni ustrezna, namreč da cilji niso več kot toliko jasno vzpostavljeni in se v preveliki meri zadovoljimo prav s tem, kar nam bo prihodnost že sama prinesla. In če zaradi teh ali onih razlogov se preveč nagibamo v to drugo možnost, da v glavnem čakamo spodbud le od same prihodnosti, se velja zavestno premakniti proti prvemu načrtovanju, ne da bi seveda gradili gradove v oblakih. Letošnja tržaška razmišljanja so ubrala točno to pot: sledimo naj odločnejšim ciljem, kar se tiče odnosov s sosednjimi državami, sledimo naj odločnejšim ciljem, kar se

tiče izgrajevanja lastne države, zamejstva in zdomstva v novo kvaliteto celoto, sledimo naj odločnejšim ciljem, kar se tiče duhovnosti in zavzemanja zanjo, in ne nazadnje, naj se resneje lotimo naše demografske prihodnosti. Da bi se vse to zgodilo, je potrebno nekaj, brez česar se nič, kar je pomembno, ne more zgoditi: potrebno je soočenje s problemom, se pravi soočenje z resnico. Soočenje z resnico ugotavlja, da nas naše sosednje države vse po vrsti podcenjujejo, oziroma jim ni prav, če uspevamo. To soočenje z resnico ugotavlja, da bi se pravzaprav morali v večji meri zavedati svoje državnosti in svoje za mejo ali po svetu razprostrte narodnosti. To soočenje z resnico ugotavlja, da bi lahko bolj cenili svojo duhovnost, oziroma bi jo morali bolj ceniti in slednjič to soočenje z resnico ugotavlja, da v kolikor ne bomo česa bistvenega storili, se demografski problem ne bo razrešil kar sam od sebe. Kdo poreče, da soočenje z resnico še ne pomeni dosti, saj so vse našete težave vse kaj drugega kot majhne. In vendar je sposobnost resnično ljubeznega soočenja vse in celo največ. Izhaja iz obstoječega stanja, na njegovih temeljih lahko zrelo in trezno načrtuje, zato deluje smotno, konkretno in učinkovito. Očitno smo se Slovenci dokopali do tiste notranje moči, ko smo sposobni soočenja z našo resnico, kar nas rešuje največje nevarnosti, da bi se namreč reševali v tisto šibkost, ki si pred dejstvi raje zatiska oči.

Janez Povše

Na dnu...

KO BOM VELIK, BOM POSTAL KOT BERLUŠKONI!

TUDI TA NE BO NIKOLI ZRASEL!

GRUDINA

Črne krave sredi avgusta

Saj poznate tisto zgodbo iz časov, ko se je v Sovjetski zvezi gradil sloviti socializem, za katerim da bo prišel odrešujoči komunizem, v katerem da bo vse lepo in prav, tako, kot je ponavadi v pravljicah.

Tovariš Vasilij, ki je bil zadolžen na nekem kolhozu neke v ruski stepi za poln hlev krav, je bil preprost človek, ki sicer ni hodil v visoke šole, šteti pa je znal dobro. Njegov nadrejeni tovariš Ivan, ki se je na ogled kolhoza iz bližnjega mesta pripeljal malokrat, kravji gnoj mu je namreč zelo smrdel, pa je na nekem obisku postal čudno živčen, ko je pregledal papirje kolhoza in ugotovil, da je bil vanje tovariš Ivan z okorno, a gotovo pisavo zapisal, da imajo na kolhozu v hlevu petnajst krav belih, šest cikastih, štiri sive, deset rjavih in petinpetdeset črnih. Takoj je dal poklicati tovariša Ivana, ki je bil seveda sredi svojih ljubih krav, postoriti je moral še to in ono.

Tovariš Ivan je takoj prišel pokorno v urad, bil je temen zimski večer, tudi on bi rad šel domov k svoji ženi Nataliji, a dolžnost je dolžnost.

“Tovariš Ivan, tako ne gre, zapisali ste, da imamo samo petdeset črnih krav, iz okrajnega komisariata pa so mi sporočili, da jih moramo imeti vsaj osemdeset, ker je črna pasma boljša!”

“Ja, tovariš Ivan, ampak, kaj morem, če imamo črnih krav samo petinpetdeset, štiri so sicer res breje, a več jih ni,” je bil preprosto poveden preprosti Vasilij, ki je krave poznal vsako posebej, nekatere je celo z ljubkovalnimi imeni klical, druge z grdimi vzkliki grajal, ko so ga z repom čez obraz.

“Ne govorite tako, tovariš Vasilij, ne govorite tako! Gradimo komunizem, na okrajnem komisariatu že vedo, zakaj moramo imeti vsaj osemdeset krav črnih!” je bil kratek nadrejeni tovariš Ivan.

“Ampak, tovariš Ivan,...” je skušal svoje krave in svoje dostojanstvo braniti tovariš Vasilij. “Nič ampak, ampak v hlev gremo!” je bil jedrnat zadirčen nadrejeni tovariš Ivan.

In so šli: spredaj je hodil tovariš Vasilij, z vilami v rokah je vstopil v hlev in prižgal luč, za njim najprej nadrejeni tovariš Ivan s spremstvom; ob vhodu v hlev si je tovarišica Tatjana Morozova z robcem zakrila nos.

Bili so v hlevu in tovariš Vasilij je preprosto rekel: “Vidite, tovariš Ivan, krave so take, bele, črne...”

“Ne, ne, ni tako, tovariš Vasilij, sem pridite!” je ukazal tovariš Ivan in stopil do stikala za luč.

Slišal se je samo klik in v hlevu je bila tema. Iz teme je prišel glas nadrejenega tovariša Ivana, ki je dejal: “Vam je sedaj jasno, da so vse krave črne?”

“Ja, pomači so vse krave črne!” je priznal tovariš Vasilij.

“In kaj je sedaj?” je grozil iz teme tovariš Ivan.

“Sedaj je noč!” je dejal skrušeni Ivan.

“In midva bova sedaj napisala poročilo, da so krave na našem kolhozu vse črne!” je zmagoslavno dodal tovariš Ivan.

Ko se je delegacija odpeljala, je tovariš Vasilij odšel do bližnjega doma, vstopil in vprašal ženo Natalijo, kakšne krave imajo na kolhozu, ker ga ni dobro razumela, je še dodal, da bi rad vedel, kakšnih barv so.

“Vasilij moj, Vasja, kaj se dogaja s teboj, da me sprašuje take stvari, že nekaj dni si tako čuden, pridi, pojey malo boršča, da prideš k sebi!” je bila nežna njegova Natalija.

V postelji jo je še enkrat vprašal o kravah in samo k sebi ga je zaskrbljeno stisnila in mu rekla: “Preveč delaš, odpojči si, Vasja moj!” Ko se je zdanilo, se Vasilij kar ni mogel odpraviti v doma v hlev, kjer so ga čakale krave, bil je dan, krave gotovo niso bile več vse črne.

Na to zgodbo sem pomislil, ko sem dan po Velikem šmarnu letos prebiral dnevnik Corriere della Sera in v njem našel zapis o tem, kako je ocenil predsednik sedanje italijanske vlade in znani bogataš stanje v italijanski državi. Kar verjeti nisem mogel, kakšne je ta gospod trosil samemu sebi in svojim podnikom, predvsem pa mojim klečepalnim kolegom, ki so gotovo vsi kimali, ko je nakladal bedarije, kakršne danes zares zmore samo še on.

“Nobenih težav ni nikjer, vse je svetlo, vsi smo na dopustu, vse je v redu, za vse, kar ne gre, so krivi drugi, a še tega je zelo, zelo malo, zares malo. Nobenih problemov ni!” je dejal predsednik vlade, obdan s svojimi zvestimi luzini.

Težava je le v tem, da je to govoril malo pred poldnev, ko je bilo avgustovsko sonce že zelo visoko na nebu, takrat torej, ko krave niso več vse črne, če so seveda sploh kdaj bile.

paljki@noviglas.it

“Devetindvajseti avgust, črni dan za slovensko novinarstvo”, tako je oprostilno razsodbo za domnevne napadalce komentiral Miro Petek, novinar, zdajšnji poslanec in sama žrtev napada. Nekdanji Večerov novinar, ki je bil 28. februarja 2001 pred domačim pragom brutalno napaden in pretepen zaradi preiskovalnih člankov, ki so tranzicijske politično-gospodarske posle na Koroškem prikazovali kot grmadenje podkupnin, pranja denarja in številnih podobnih nepravilnosti. Z oprostilno sodbom na prvi stopnji se je po več kot štirih letih zadeva vrnila na štartno točko. Za napad in poskus umora novinarja Petka trenutno ni pred zakonom nihče kriv.

29. avgust, dan razsodbe vašega primera, ste sami označili kot dan, ko so se legalizirale batine nad novinarji. Menite, da so ljubiji, ki so vas pretepli, tako močni, da so vplivali tudi na sodnika?

Nedvomno se nekaj dogaja na relaciji izvajalci - naročniki - sodnik. Ne vem, zakaj se je sodnik odločil za tako razsodbo. Dokazni postopek ni bil pripeljan do konca in zato bi se ne smela izreči razsodba. V mojem primeru pa je sodnik razsodbo vseeno izrekel. Iz Murske Sobotice je tako prišlo zelo jasno sporočilo, da novinarje lahko kdorkoli nekaznovano pretepa in ustrahuje. V našem pravosodju so najtežji primeri tisti, ki najredkeje dobijo pravno-močno obsodbo. Te šibke točke našega pravosodja se dobro zavedajo tudi moji napadalci. V sam proces je bilo vloženo veliko denarja. Seveda so to storili naročniki napada: odvetniki, ki so zastopali obtožence, namreč gotovo niso delali zastoj. Lahko sicer računam na to, da bo stroške plačala država, to pa se bo zgodilo šele, ko bo razsodba pravomočna. No, do tega trenutka pa je še lep čas.

Iz vaših izjav takoj po razglasitvi razsodbe je prišlo na dan prepricanje, da bo drugostopenjsko sodišče gotovo ovrglo oprostilni sklep okrožnega sodišča v Murski Soboti. Od kod taka gotovost?

Prepričan sem, da bo prvostopenjska razsodba na drugi stopnji gladko padla. Zdajšnje sojenje v Murski Soboti je bil namreč velik zmazek. Zapisnika, ki je po zakonu predviden, enostavno ni. Vse, kar je od dolgotrajnega sodnega postopka ostalo, je le stenogram, iz katerega pa se večkrat ne da razbrati niti tega, kdo je kaj rekel. Druga velika napaka, ki jo gre pripisati sodniku, je izdaja anonimne priče. Javno je namreč povedal natančno lokacijo in ime kraja, v katerem se je priča zdravila, in jo tako resno ogrozil.

Kako komentirate sodnikovo obrazložitev razsodbe, češ da tožilki Gyorkosevi ni uspelo dokazati neobstoja alibijev obtoženih?

Tožilka je verodostojnost alibijev spodkopala v večini primerov. Žal pa sodnik njenemu izjavanju ni prislusnil. Oba tožilca, ki sta zastopala obtožnico, sploh nista prišla do besede. Sodni senat je že od vsega začetka vodil proces v smeri oprostilne sodb. To je postalo meni očitno že avgusta lani.

Kdo bi si po vsem tem v aferi Pe-

tek po vašem mnenju zaslužil rdeči karton: policija, ki je dalj časa naivno trdila, da storilec "dihja za ovratnik", ali sodstvo in sodni sistem?

Žal so v tem primeru odpovedali vsi. Delovanje in preiskovanje policije je bilo v obdobju takoj po napadu zelo slabo. Tedanji direktor policije Marko Pogorevc sicer pravi, da so zbrali vse dokaze. Nekaj so jih že, a to kasneje in predvsem pod pritiskom javnosti. Takoj po napa-

Foto Kroma

du so nastopali zelo nestrokovno. Prvi policist je na kraj nesreče prišel šele po 32 minutah, dokazov niso zavarovali, fotografije odtisov stopinj napadalcev so snegli šele naslednje jutro, ko je sneg že začel kopneti. Raziskavo so usmerili zelo široko, čeprav sem policiji sam povedal, v kateri smeri naj išče. Le nekaj ur pred napadom me je namreč klical direktor agencije Spem iz Maribora in me opozoril, da me želi podjetnik, ki je potem postal eden od potencialnih naročnikov dejanskega napada, utišati. Tudi v očeh medijev je ta podjetnik potencialni naročnik. Preiskava je kljub mojim opozorilom zašla. Sam sem nato zahteval, da naj proces poteka zunaj Koroške, ker so tamkajšnji sodniki preveč povezani z ljudmi, ki stojijo v ozadju mojega napada. Ko je zadevo v svoje roke prevzela tožilka Gyorkoseva, se je raziskovanje končno premaknilo z mrtve točke. Zadevo je jemala resno. Sam proces v Murski Soboti je trajal pol-drugo leto. Sodni epilog poznate: žalosten je, a ne nepričakovan. Ne vem, ali je za to krivo ustrahovanje sodnika ali njegova nestrokovnost: to me ne zanima. Vem pa, da je taka situacija nevzdržna. K nastanku te sodne anomalije je pripomogel tudi 129. člen Ustave RS, ki podeljuje sodnikom in tožilcem trajni mandat. Večina sodnikov je sicer dobrih, nekateri pa so leni ali celo podkupljeni. Zato sem se tako zavzel za preklic ustavno zagotovljene trajnosti sodniškega mandata.

Vaš primer je torej jasno pokazal na demokratični deficit v Sloveniji.

Da, absolutno. In še več: ta deficit bomo težko nadoknadili, ker v parlamentu ne premoremo večine, ki bi lahko spreminjala ustavo. Ljudje nimajo zaupanja v pravosodni sistem predvsem zaradi dolgih sod-

nih zaostankov. Na to nas je večkrat opozorila tudi EU. Postopki bi morali trajati največ poldrugo leto. Vse, kar presega to mejo, je kratek človekovih pravic. Moj proces traja štiri leta, pa še zdaleč nismo niti na pol postopka.

Kot novinar ste zasloveli tudi po svoji “predzrnosti”, da ste pisali zelo kritične preiskovalne članke o NKBM (Novi kreditni banki Maribor), velikem oglaševalcu in večinskem lastniku vaše časopisne hiše Večer. Kako in v kakšni meri ste doživljali lastniške pritiske in ustrahovanja?

Zgodba o pranju denarja v NKBM je bila v slovenskem prostoru res velika zgodba. Hkrati je bila zelo nevarna, ker se je neposredno dotikala našega lastnika.

Ko sem dobil ustrezno dokumentacijo, sem se o škandalu najprej pogovoril s

takratnim Večerovim glavnim urednikom Milanom Predanom, ki me je podprl. Zgodba je bila objavljena konec julija 2000. V prvih odzivih je bilo videti, da članek v javnosti ni kdovekako odmeval. Kasneje pa sem ugotovil, da so bili lastniki povsem ogorčeni. To se je zelo jasno pokazalo tudi v posebnem prapetljaju po napadu name. Direktor banke je namreč pred Zamerinikovo preiskovalno komisijo (državnozborna komisija, ki je preučevala ozadje napada - op. av.) izjavil, da novinarji niso pristojni za preiskovanje bančnih malverzacij in da torej raziskovanje pranja denarja ni njihova stvar. Predan je bil pri objavi zgodbe zelo pogumen, saj se je afera dogajala ravno v obdobju tik pred iztekom njegovega uredniškega mandata. Kljub temu je moje članke objavil. Ko se je mandat iztekel, so ga iz časopisa nagnali.

Bi lahko torej sklepali, da je za odslovitve urednika Milana Predana in njegove žene Darke Zvonar “odgovoren” novinar Petek?

Da, tako. Lastnik Večera je v tistem obdobju ubil tri muhe na en mah. Z Večera so umaknili kar tri ljudi, in to je bil njihov velik uspeh. Zakonca Predan sta odšla v Trst, kjer se Milanu ravnokar izteka mandat direktorja Srednjeevropske pobude, jaz pa sem se odločil za politiko. V novinarskih razmerah, kakršne so danes v Sloveniji, je namreč zelo težko delati. Bil sem razočaran nad dogajanjem v Sloveniji in v samem slovenskem novinarskem cehu. Odločil sem se za prehod v politiko, da bi lahko s svojim glasom kaj skušal izboljšati.

So vas novinarski kolegi razočarali pri obravnavanju vašega primera, preiskovanju ozadja vašega napada in nadaljevanju vašega dela?

V vseh teh letih je bilo več faz

spremljanja mojega primera. V prvi sta seveda vladali ogorčenje in sočustvovanje z menoj. V kasnejšem obdobju je šla zadeva skoraj popolnoma v pozabo. Žerjavica afere Petek se je ponovno razplamtela v medijski požar, ko se je primer internacionaliziral: protest smo naslovili na Romana Prodiya, takratnega predsednika Evropske komisije. Moj ponovni zaton je sovpadal z vstopom v politiko. Takrat so me mediji začeli obravnavati drugače. Postal sem neke vrste izdajalec novinarjev. Posebno mi je škodila Mladina, ko je objavila pričanje anonimne priče 2. Za to pričanje je vedelo kakih deset ljudi, med njimi tudi odvetniki obtoženih. Sumim, da so informacije v javnost pricurljale iz njihovih krogov.

Nad novinarstvom pa sem razočaran tudi zato, ker kolegi niso nadaljevali mojega dela. Takrat bi se lahko nekaj novinarjev odpravilo na Koroško in vso zadevo analiziralo: na dan bi prišle nove podjetniške in poslovne povezave ter nova odkritja. Nekaj sta na tem delala Magov novinar Silvester Šurla in Delov časnikar Rok Praprotnik. Z afero Petek se je na publicistični ravni ukvarjal filozof dr. Boris Vezjak. S svojim kategorialnim aparatom in svojo logiko je razkrinkaval proces. Če bi sodnik prebral njegove analize, bi najbrž drugače razsodil.

V vaših člankih se zelo pogosto pojavlja element država. Gre sicer za širok pojem, ki pa ga v svojih preiskovanjih večkrat konkretno označite z imeni in priimki posameznih funkcionarjev. Je torej Petka pretepla tudi država?

Država nosi svojo odgovornost. Funkcionerja namreč na tak način, da se novinarji in tudi navadni ljudje ne morejo počutiti varne, s fizičnega predvsem pa s pravnega vidika. Pravosodje ne deluje tako, kot bi bilo potrebno. Tudi gospodarske anomalije gre delno pripisati državi, saj ima kar precejšen lastniški delež v številnih podjetjih.

No, država predvsem preko paradržavnih skladov kot sta SOD in KAD nadzoruje številna podjetja, lastnike in oglaševalce medijev (NKBM, Pivovarna Laško). Kje bi se lahko po vašem mnenju presekala ta gordijski voz?

Država bi se morala s paradržavnimi skladi umakniti iz medijev, pa tudi iz ostalih podjetij. V večini primerov država ni dober lastnik. Tiskani mediji so za Pivovarno Laško ali NKBM zelo dobra naložba. Delo, Dnevnik in Večer so za državo zelo profitabilna tržišča. Finance in Ekpa sta sicer izvzeta iz tega začaranega kroga, ker imata privatne oz. tuje lastnike. Pri ostalih dnevnikih pa je težko zajeziti vpliv politike. Lastništvo je pač vezano na politično oblast. Vzemimo primer Večera: glavna delničarja sta Delo (njegov 52% lastnik je Pivovarna Laško - op. av.) in NKBM preko Infondovih skladov.

Janševa vlada si je s finančnim ministrom Bajukom na čelu postavila umik države iz gospodarstva kot enega izmed prednostnih ciljev. Kako to, da se doslej še ni lotila tega projekta in kdaj se bo z njim spoprijela?

Država se bo do konca mandata gotovo umaknila iz številnih podjetij po principu privatizacije. Pogosto se govori o privatizaciji Telekom, ki naj bi se začela leta 2007. Diskusije so potekale tudi glede privatizacije NKBM, o tem pa obstajajo različni pogledi.

/ stran 8
Andrej Černič

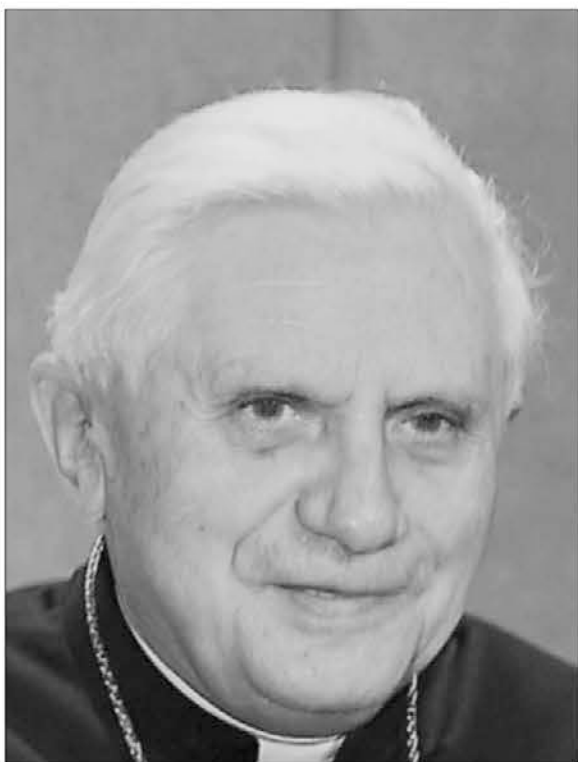
Razmišljanje

Izvleček katekizma katoliške Cerkve

Dne 28. junija 2005 je papež Benedikt XVI. s posebnim pismom Motu proprio predstavil IZVLEČEK KATEKIZMA KATOLIŠKE CERKVE, ob tem je dejal: "Bogu sem hvaležen, da je bilo to delo že leta 1992, za časa mojega spoštovanega in ljubljenega predhodnika papeža Janeza Pavla II., darovano Cerkvi ... Z veliki veseljem potrjujem in razglasim izvleček (kompendij), ki so ga oktobra 2002 toplo priporočili na mednarodnem katehetskem kongresu. Kar sedaj izročam Katoliški Cerkvi, je verodostojen povzetek Katekizma Katoliške Cerkve, ki je izšel leta 1993. Izvleček je nekakšen vademecum - praktični priročnik, za vernike in ostale, da dobijo celovit vpogled v katoliško vero." - (Slovenska izdaja Katekizma Katoliške Cerkve je izšla v septembru 1993 in je prevedena po latinskem izvirniku z dovoljenjem prefekta dr. Josipa Ratzingerja - sedanjega papeža Benedikta XVI.) Uvod v IZVLEČEK je 20. marca 2005 napisal sedanji papež. V njem omenja obe uradni izdaji Katekizma Katoliške Cerkve, in sicer prvo 1992., ki jo imamo v slovenščini in "popravljenjo", ki je izšla 15. avgusta 1997. V drugi izdaji je tudi nekaj slik iz krščanske ikonografije. Kot posebnost naj dodam, da je v drugem delu, v odlomku, kjer je

govor o liturgiji, ob vprašanju šte. 218 tudi slika mozaika p. Rupnika iz papeške kapele

Drugo poglavje: Verujem v Boga Sina
Tretje poglavje: Verujem v Boga Sv. Duha.

Odrešenikova Mati v Vatikanu. IZVLEČEK ali KOMPENDIJ je razdeljen na štiri dele:

Prvi del nosi naslov IZPOVED VERE (Od 1. do 217. vprašanje in odgovor)
I. sekcija:
Prvo poglavje ima naslov: Človek ima sposobnosti spoznati Boga
Drugo poglavje: Človek je sposoben, da Boga spozna, ker mu sam Bog prihaja na pomoč (po Sv. pismu in razodetju)
Tretje poglavje: Človek sprejme Boga z vero
II. sekcija
Prvo poglavje: Verujem v Boga Očeta

Drugi del:
OBHAJANJE KRŠČANSKE SKUPNOSTI (Od 218. do 356. vprašanje in odgovor)
Prvo poglavje se deli na dva dela:
a. Velikonočna skrivnost v življenju Cerkve.
b. Obhajanje velikonočne skrivnosti.
Drugo poglavje se deli na štiri poglavja:
a. Zakramenti krščanskega uvajanja
b. Zakramenti oznanjevanja
c. Zakramenti v službi skupnosti in poslanstva
č. Ostali liturgični obredi

Tretji del: ŽIVLJENJE V KRISTUSU (Od 357. do 533. vprašanje in odgovor)
Prvo poglavje ima tri dele:
a. Dostojantvo
b. Človeške osebe
c. O človeški skupnosti
č. O odrešenju, zapovedih in milosti.
Drugo poglavje ima dva dela:
a. O prvih treh božjih zapovedih.
b. O ostalih sedmih božjih zapovedih.

Četrti del: O KRŠČANSKI MOLITVI (Od 534. do 598. vprašanje in odgovor)
Prvo poglavje:
a. Molitev v Stari zavezi, molitev v Novi zavezi in molitev v Cerkvi.
b. Molitvena tradicija c. Molitveno življenje.
Drugo poglavje
č. Gospodova molitev

V DODATKU:
Splošne in običajne molitve in obrazci krščanske vere.
Original IZVLEČKA je nastal v italijanskem jeziku in je bil izdan v dveh izdajah, navadni in žepni. (Katekizem Katoliške Cerkve je bil najprej izdan v latinskem jeziku). Komisija, ki je pripravila italijansko besedilo, so sestavljali: kardinal Joseph Ratzinger, Castillon Hoyos - pre-

Schönborn, kardinal iz Santiaga Čile - Medina, in kardinal iz Genove Bertone. Pri sestavljanju so uporabili vzorec katekizma sv. Roberta Bellarmina (1542-1621), kjer se pogovarjata "učitelj in učenec". To je tisti stari klasični katekizem z vprašanji in odgovori. V enem od intervjujev je bilo povedano tudi to: "Ugotavljamo, da je versko znanje o bistvenih stvarih pri naših vernikih zelo pomanjkljivo. Marsikaj je šlo v pozabo, pa ne zato, ker niso poznali katekizma, ampak predvsem zato, ker se je po koncilu poudarjal pomen utemeljevanja vere, zanemarjena pa je bila kateheza, ki je in ostane mala šola teologije."

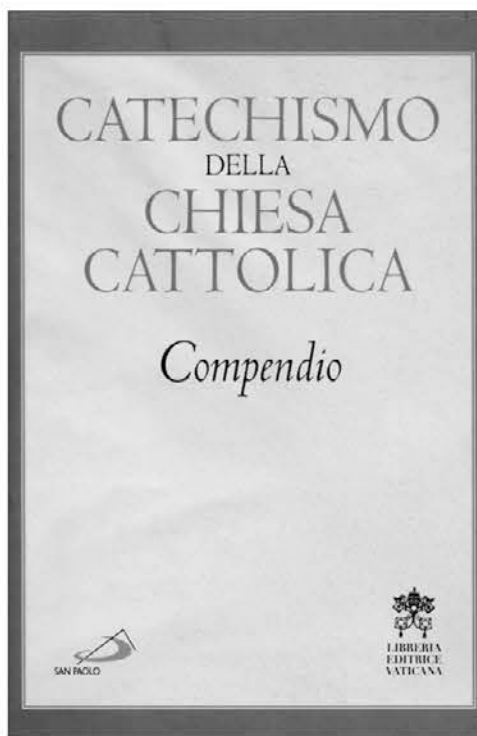
Slovenski prevod je v teku in kot zanimivost naj poudarim, da že prihaja do prvih dvomov, kako naj se IZVLEČEK uporablja? Ali naj se

naši veroučenci učijo ponovno na pamet odgovore kot nekoč? Ali naj se ob vprašanih in odgovorih samo pogovarjamo? Pripravljalci so poudarili: "Pred nami niso vprašanja, ampak teme, o katerih naj se pogovarjamo!" Kar je smiselno, vendar, ali se lahko tako osvoji snov? Če sar ne poznamo, ne moremo vedeti in uporabiti. Če nimamo verskega znanja, je naše verovanje popačeno. Tu je odgovor: zakaj je toliko verskih stranpoti in zakaj

so tako vabljive takšne in drugačne sekte, pa tudi najrazličnejše verske struje, ki gredo v ekstremizem, kar vsekakor ni v korist ne verniku, še manj Cerkvi. Nekatere škofovske konference so poskrbele, da so mladi, ki so romali v Köln, dobili v dar IZVLEČEK, kar je pohvale vredna gesta. Posamezne škofovske konference bodo morale dati določene napotke za uporabo kompendija, ker drugače bo to dragoceno delo obležalo na policah ali pa bo površno uporabljeno. Učenje na pamet je danes pri naših veroučencih osovraženo. Tudi sodobna pedagogika išče vsa mogoča sredstva, da se tega ogiba. Nemški katehetski svet pri tamkajšnji škofovski konferenci razmišlja o nekakšnem kvizu, ki bi zajemal snov iz kompendija in bi tako bil za šolarje bolj privlačen od izvlečka samega.

KOMPENDIJ - IZVLEČEK se kljub vsemu uporablja ob spoznanju, da veliko ljudi, na žalost tudi tisti, ki se imajo za verne, ta snov več ne privlačuje.

Ambrož Kodolja

fekt za kler in tajnik škofovske sinode, že pokojni, kardinal Scotte, dunajski kardinal

S 1. strani

V novo šolsko...

Zaključek.
Ena od tematik letošnjega seminarja za učitelje je bilo nasilje v šoli. Nekateri menijo, da so naše družine zdrave, da je vse dobro in prav, doma in v šoli, in da je spoznavanje učiteljev teh težkih problematik vmešavanje v družinsko življenje, kar pa ni res. Vsak dober učitelj mora poznati težave svojih učencev, ker jim bo le tako znal pomagati. Nasilje je na dnevnem redu tudi v naših šolah, moralno, fizično, ekonomsko. Poznajo nasilje med sošolci, na-

silje med kolegi, učitelj - učenec in obratno, starši - šolniki, starši - otroci, vodstvo - šolniki. Vsako nasilje omejuje normalen šolski proces in delo v šoli, saj ponavadi žrtve nasilja večkrat zbolijo za hudo depresijo ali pa ima druge psihične motnje, če se nasilja ne zavrže pravočasno. Na seminarju so nam poudarili važen pomen timskega dela na šolah. In kako važno je dobro vodstvo

šole, brez katerega nobena šola, s še tako dobrimi šolniki, ne bo uspevala! Želimo si, da ne bi učitelji ponovno narisali oblaka s strelami, kot se je zgodilo pred kratkim, ko so to risbo narisali, ko so pomislili na lastnega ravnatelja/ravnateljico! V naših šolah je vedno več učencev iz mešanih zakonov in otrok priseljencev. To je dejstvo, mimo katerega ne more-

mo. Slovenščina tako prevečkrat postaja trn v peti, slovenska beseda je osiromašena, govorica vsebuje preveč tujih, žargon-skih in šablonskih izrazov, uporaba sklonov je za mnoge postala pravi tabu. Tudi otroci slovenskih družin počasi pozabljajo na narečje, in da so enaki drugim, ljubodrajo govorico, ki je lepi slovenščini vse manj podobna. Učitelji - profesorji so postavljeni tako pred zelo težko nalogo. Sami bi morali slovenščino odlično obvladati,

včasih pa ni tako. Mešani zakoni bi morali biti obogatitev za naš narod, prevečkrat pa so otroci v teh zakonih prikrajšani za enega maternih jezikov, ponavadi za slovenskega. Najbolj žalostno pa je, ko se za italijansko šolo opredelijo ljudje, ki so zaposleni na slovenskih šolah: vzgojiteljice vrtcev, učitelji, profesorji, ravnatelji, tajniki, postrežniki. Vse te kategorije imajo po enega ali več predstavnikov, ki ji, pa čeprav so zaposleni na slovenski šoli, ne zaupajo in svojega otroka vpišejo v tujo šolo.

Šola je dobrobit vseh, brez slovenske šole tudi naš narod vamejstvu ne bo obstal! Potruditi se moramo, da bomo s pomočjo vseh nas imeli dobro šolo, zaupanja vredno, in zato ravnateljem toplo priporočilo, naj bodo vedno ob strani vsem šolnikom, vsem enako, "brez preferenc", saj so prav od njih največ odvisni delovanje, uspeh in vzdušje na vseh naših šolah. Če pa kdo misli, da ni tako, pomeni, da probleme naše šole premalo pozna ali pa tako kot noj potiska glavo v pesek...

25. NAVADNA NEDELJA

Iz 55, 6-9; Ps 145; Flp 1, 20c-24.27; Mt 20, 1-16a

Boga lahko samo opisujemo. Še najprej tako, da rečemo, da ni človek. Zato tudi njegove misli niso naše misli, njegova pota niso naša pota (Iz 55, 8). Po poti zanikanja razumemo, da Bog ni grešnik, ni krivičen in ne hudo-ben (Iz 55, 7). Prerok uporabi šele zdaj trditve, da je Bog usmiljen in zato odpušča ali "je velik v odpuščanju" (Iz 55, 7). Tolaži nas resnica, da je Bog dober. Evangelist Janez bo dejal, da je Bog ljubezen (1 Jn 4, 8.16). Odpušča sedemdesetkrat sedemkrat (evangelij prejšnje nedelje: Mt 18, 22). Ker Bog ostaja skrivnost, da je treba iskati, klicati. Toda da se najti, je blizu človeku (Iz 55, 6). Sveti Pavel bo govoril takole: "Bog je ljudem odmeril čase in meje bivanja, da bi Boga iskali in se morda do njega dotipali in ga našli, saj ni daleč od nikogar izmed nas.

Zakaj v njem živimo, se giblamo in smo" (Apd 17, 26-28). Da ga pa lahko najdemo, moramo biti pravični in dobri. Če smo v grehu, se moramo spremeniti. Brez tega ne moremo najti Boga, zato ker nam greh zastira pogled vanj. Kajti on "biva v nedostopni luči in ga noben človek ni videl in ga ne more videti" (1 Tim 6, 16). Poznanje Boga ni namreč matematično in ne filozofsko, pač pa je duhovno dožemanje in strmenje nad nedoumljivostjo Boga. Bližine in oddaljenosti Boga ne moremo torej razumeti s človeškimi merili. Edini način poznanja Boga je Jezus Kristus, ki je postal človek. Le po njem pridemo do poznanja Boga Očeta: "Boga ni nikoli nihče videl; edino-rojeni Bog, ki biva v Očetovem naročju, on je razložil" (Jn 1, 18). S psalmistom pojemo: "Njegova veličina je nedoumljiva" (Ps 145, 3b). Šele z učlovečenjem druge Božje osebe smemo dati duška veselju ter pustiti ob strani pot zanikanja Božjih lastnosti in izpovedati: "Gospod je milostljiv in usmiljen ... velik v

dobroti ... je dober vsakomur, usmiljen je z vsemi svojimi deli ... je pravičen ... dobrotljiv ... blizu vsem, ki ga kličejo v zvestobi" (Ps 145, 8-18). Pavel bi srčno rad takoj užival skrivnostnega Boga, toda obenem bi ga rad oznanjal čimveč ljudem. Zaradi tega je pripravljen še naprej trpeti in se bojevati za rešenje čimveč ljudi. Pravi: "Vsem sem postal vse, da bi jih nekaj zagotovo rešil" (1 Kor 9, 19.22). Zanj je življenje Kristus, smrt pa dobiček (Flp 1, 21). To je boj za vero evangelija (v. 27). Pavel je pisal današnje drugo berilo v zaporu. Uporabil je priložnost, da je priporočal vsem, naj spolnjujejo Božjo voljo. Naj se izročijo in predajo Bogu. Veseli se, da se njegovo začetno delo ni ustavilo zaradi njegovega aresta, čeprav ga bo na koncu čakala smrt. A to ga veseli, ker bo končno spoznal Jezusa takega, kakršen je. Tudi Job pravi, da je naše življenje na zemlji tlaka (Job 7, 1). Bog je namreč izročil vsake-mu izmed nas svoje delo, svojo nalogo. Če-tudi eni pridejo delat v njegov vinograd zadnjo uro, so vendarle deležni iste in po-

polne Božje ljubezni. Bog je Oče vseh in vsakega posebej, tudi tistega, ki prinese Bogu svoje stare kosti. Božje ravnanje je edinstveno: zadnji lahko postane pri njem prvi. Izgubljeni sinovi so deležni celo posebne Božje ljubezni (Lk 15, 22-24). Kakor bolan otrok ali tisti, ki si ne zna pomagati s svojim pogu-mom, ki ga seveda nima, je deležen posebne Božje skrbi. Godrnjači tega ne razumejo, za-to jih Bog mimogrede ošteje. Nas vse pa spomni na dolžnost pomoči najbolj potreb-nemu, tistemu, ki nam ne more povrniti. Kdo izmed nas pa more povrniti Bogu vse, kar nam je dal in nam bo še dal? Zaradi tega naj bo naše oko čisto, dobrohot-no, odprto za stisko bližnjega. Tudi Žalostna Mati Božja (god: 15.9.) je sočutna do vseh, saj je mati Jezusa, ki je za-radi naših grehov šel na križ. Tudi cestinar Matej (god: 21.9.), ki je spisal drugi evangelij, je deležen Jezusove posebne ljubezni, ki govori: "Usmiljenja hočem in ne žrtve. Nisem namreč prišel klicati pravičnih, ampak grešnike" (Mt 9, 13), zadnje, ki jih vse prezira.

Od 12. do 16. septembra 2005

Ukmarjev simpozij v Rimu

V slovenskem papeškem zavodu Slovenik v Rimu v organizaciji Slovenske teološke akademije v Rimu in Inštituta za zgodovino Cerkve v okviru Teološke fakultete Univerze v Ljubljani od leta 1983 dalje vsako leto potekajo znanstveni simpoziji. Vsakokratni simpozij je posvečen obravnavi pomembne osebnosti v Cerkvi in slovenski narodni zgodovini. Vsak od nastopajočih predavateljev predstavi določen pogled na obravnavano tematiko. Predavanja kasneje izidejo tudi v posebnem zborniku. Letošnji, že 23. simpozij po vrsti, bo posvečen tržaškemu duhovniku in narodnemu buditelju dr. Jakobu Ukmarju (1878-1971) in bo potekal od ponedeljka, 12., do petka, 16. septembra 2005. Jakob Ukmar (1878-1971) je bil tržaški duhovnik in je slovenski javnosti znan predvsem kot tisti, ki si je prizadeval za narodne pravice slovenske

manjšine, kot teolog ter kot priljubljen spovednik, duhov-

ni voditelj, pridigar in predavatelj. Rodil se je 13. julija 1878 na Opčinah. Gimnazijo je obiskoval v Trstu, semenišče pa v Gorici. V mašnika je bil posvečen leta 1901. Po vrsti dušno-pastirskih služb ter aktivnem so-

delovanju pri časopisih in kulturnih dejavnostih je leta 1917 na Dunaju doktoriral iz teologije.

31. maja 1931 je imel znan govor o krščanskem sožitju med narodi v škedenjski cerkvi. Napisal je več spomenic o položaju Slovencev v Italiji. Leta 1940 je bil imenovan za sodnika pri Deželnem cerkvenem sodišču, kjer se je seznanil s kardinalom Roncallijem, poznejšim papežem Janezom XXIII. (1958-1963).

24. avgusta 1947 je bil med birmo v Lanišču v Istri fizično napaden in je po Božji previdnosti preživel. Od leta 1957 do 1959 je sodeloval kot promotor za slovensko stran pri pripravah za sinodo tržaške škofije.

V času priprav in v teku II. vatikanskega koncila (1962-1965) je za koncilске očete sestavil predloge in poročilo o cerkveni reformi in o problematiki manjšin. Naročili so mu

tudi prevod dveh, na koncilu sprejetih, dokumentov v latinščino.

1963 je v slovenščini izdal zgodovino ekumenskih koncilov, 1969 pa Mariologijo. Februarja 1970 mu je ljubljanska teološka fakulteta podelila častni doktorat. Umrli je 2. novembra 1971 na škedenjskem domu. Eshatologija je izšla po njegovi smrti leta 1972.

Ukmarjev obsežen opus, ki poleg naštetih del zajema spise v rokopišnih zvezkih, poleg izrednega teološkega in pravnega znanja, izžareva globoko duhovno življenje in vero, prepojeno z ljubeznijo do slovenskega naroda in s skrbjo za zvečljanje duš. Tržaška škofija je na pobudo slovenskih duhovnikov na tem področju že začela postopek za njegovo beatifikacijo. Tržaški škof msgr. Eugenio Ravignani je za postulatorja v tem postopku imenoval duhovnika Dušana Jakomina, dolgoletnega Ukmarjevega sodelavca.

Dodatne informacije in pojasnila v času simpozija dobite v Papeškem zavodu Slovenik v Rimu, tel. 0039 06 718 47 44, 0039 06 718 46 11.

Prejeli smo zanimivo pismo in ga radi objavljamo

“Vse bolj osamljenega se počutim v skupnosti, ki naj bi bila krščansko občestvo!”

V svetu, v katerem danes živim, se ne najdem več. Zdi se mi, da se vedno manj. Na eni strani je vse, kar sem v otroštvu in mladosti prejel, pa naj gre za vzgojo staršev ali za vzgojo, ki sem jo dobil v Cerkvi, na drugi strani pa današnja stvarnost, ki je drugačna od tiste, za katero sem upal, da mi bo nekega dne v njej dano živeti. Moti me predvsem neskladje med tem, v kar sem verjel in še verjamem, in dejansko zame porazno stvarnostjo, katere del sem tudi sam.

Že dolgo je, kar sem se nehal ubadati s tem, kakšni so drugi, in to velja tudi za tiste, s katerimi hodim skupaj k maši, za tiste, ki se imajo za kristjane torej, kot velja za veliko večino ljudi, ki pri nas poredko, če sploh še kdaj, zahajajo v cerkev. Tudi o tem, kako sem sam dober in so drugi slabši, vam ne nameravam pisati.

Preprosto povedano: sebe ne najdem več v tej družbi in na žalost niti v današnji Cerkvi. Zdi se mi, kot da sem se neke izgubil in ne najdem več smisla za vsakdanje življenje.

Pri maši velikokrat samo nemo prisostvujem, pridigo samo na pol še poslušam, ker se mi zdi jezik, ki ga govorijo duhovniki, preživet, zelo daleč od moje

vsakdanje stvarnosti. Ne nago-varjajo me več. Zdi se mi, da večkrat tudi sami ne verjamejo več v to, kar nam od oltarja govorijo.

Pa nočem govoriti slabo o duhovnikih, ker jih cenim in imam rad in jih je pri nas odločno premalo. Vem, da so tudi oni ljudje, sicer posvečeni, a vedno in samo ljudje. Tudi nič posebnega se mi ne zdi dejstvo, da nosijo zakrament mašniškega posvečenja, ker sem jim enak, saj sam nosim za vedno zakrament zakonske zvestobe. In se mi zdi zato še kako prav, da so duhovniki zvesti zakramentu duhovništva in celibatu, ker sem sam zvest ženi in zakramentu svetega zakona. Prepričan sem, da je danes enako težko ostati zvest ženi kot ostati zvest Kristusu v celibatu.

Ker sam malo molim, a molim!, se bojim, da duhovniki premalo molijo, da so premalo sveti, kot bi kot svečeniki morali biti. Zdi se mi, da se vse preveč posvečajo zunanji stvari, kot pa da bi se molitvi in nam, vernikom, katerim bi morali biti učitelji, vsaj duhovni učitelji, če že ne učitelji življenja. Po moje posvečajo premalo pozornosti družinam. Nekaj je govorjenje o družini, drugo je resnična pomoč.

Duhovna in materialna. Zdi se mi, da se samo govori o tem, kako je treba družinam pomagati; ko pa pride do praktičnega življenja, je vsaka družina prepuščena sama sebi.

Morda je res, da od njih preveč zahtevam, saj jih razumem, razpete, kot so, med tisoč obveznosti in tisoč ljudi.

Pa bi vseeno rad, da bi nas radi imeli, nas prijazno nagovarjali k molitvi, svetemu življenju, ki ga je v vsakdanjiku tako malo. Rad bi videl, da bi nas vse radi imeli in ne samo nekatere, kot se prepogosto dogaja!

Pri maši, kjer naj bi bil član “občestva združenih”, se ozrem okrog in vidim vedno zelo malo ljudi, največkrat in zares dobesedno socialno dno današnje družbe ali skoraj, in mi je tesno pri srcu, prav gotovo pa ničesar ne čutim kot član te skupnosti; zdi se mi, da nisem član te skupnosti, gotovo ne “občestva združenih”. Sam sem. Osamljen sem in ne član vesele krščanske skupnosti, ki je ni, vsaj pri nas, v naši župniji, je ni.

Vem, da težko razumete, kaj hočem povedati, a dejstvo je, da skušam živeti kot kristjan, a se obenem ne najdem v cerkvi pri maši, še manj pa se znajdem v cerkveni skupnosti, ker se v njej preprosto ne prepoz-

navam.

Tega pisma ne pišem zato, da bi kogarkoli grajal, še manj pa obsojal, a zdi se mi, da najdem dosti več poštenih ljudi danes zunaj Cerkve kot pa v njej. To se mi zdi grozljivo. Saj ne, da ne bi bili ljudje, ki ne hodijo k maši, tudi slabi, a zdi se mi, da v družbi, ki ne veruje v Boga, ni toliko nejasnosti, kot je je v Cerkvi.

Naj razložim: dosti bolj jasna je črta med tistimi, ki ti želijo dobro, in tistimi, ki ti želijo slabo. Med kristjani me motijo pretvarjanje, zavist, laži in sleparije, moti me obrekovanje, moti me tudi zahrbtnost, med na ustitih, strup v srcu, nož pri dejanjih. Če je to grdo tudi za laično družbo, je to lahko zanj sprejemljivo, a za kristjane to ni sprejemljivo, tega med kristjani ne bi smelo biti.

Ne bom kazal s prsti na tiste, ki se imajo za kristjane, a to niso, ker se obnašajo nekrščansko in tudi nečloveško. Te besede sem napisal samo zato, ker bi rad sam pripomogel, kolikor pač morem, da bi se v Cerkvi tudi o tem na odprt način govorilo. Pobeljenih grobov je dovolj, rabimo iskrene ljudi, ki bodo najprej človeško lepo živeli in bodo šele nato kristjani, mar ne? S spoštovanjem!

Zvesti bralec

Prijetno vzdušje na otoku v graški laguni

Goriško-tržaško romanje na Barbano

Letošnje tradicionalno (že enainpetdeseto) romanje Slovencev goriške in tržaške škofije je na prvi ponedeljek v septembru vodil koprski pomožni škof msgr. Jurij Bizjak. V nabito polni cerkvi je spregovoril o pomenu kristjanovega romanja v življenju. Zgled sta nam predvsem starozavezni oče Abraham, ki se je v močni veri odzval božjemu klicu ter šel v neznano. Tudi Marija je pogumno poromala k sorodnici Elizabeti, ji predstavila še nerojenega voditelja vseh romarjev sveta,

tvegala med bežanjem na poti v Egipt, v veri in dejansko spremljala Kristusa na vseh njegovih poteh in tako postala nositeljica vselega oznanila. Tudi današnji kristjan-romar je poklican, da na vseh poteh spozna in oznanja veselo sporočilo velikega Romarja. Dušni pastirji in romarji so oblikovali lepo bogoslužje. Tudi Marija je bila gotovo zadovoljna ob vročih prošnjah svojih otrok in lepih slovenskih ljudskih pesmih. Po maši so številni otroci

nastavili svoje lepe obraze fotoaparatu skupaj z g. škofom Jurijem.

Napočil je čas kosila in prijateljskih srečanj v parku ob cerkvi. Čudovito lepo vreme je doživljem dodalo še lepši pečat.

Med popoldanskim petjem litanij MB in blagoslovom je množica prinesla v nov dar še nove prošnje za blagoslov našim družinam, za nove duhovne poklice in vsestranski napredek našega naroda.

Kratke

Mnoge družine ne zmorejo nositi bremena šolanja svojih otrok

Slovenska karitas je konec maja 2005 začela dobrodelno akcijo Otroci nas potrebujejo za pomoč otrokom v stiski. Celo poletje so številni dobrotniki darovali sredstva, da bi otrokom olepšali življenje. Generalni tajnik Slovenske karitas g. Alojzij Štefan se jim ob tej priložnosti zahvaljuje.

Poletje se končuje. Pred nami so prvi šolski dnevi, ki niso za vse enako veseli, saj mnoge družine ne zmorejo same nositi bremena šolanja svojih otrok. Karitas je do 1. septembra 2005 po Sloveniji 2.786 otrokom razdelila za 25.753.000,00 SIT pomoči. Večinoma gre za šolske potrebščine in druge najnujnejše pripomočke za šolanje. Velik del sredstev je prispevala Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij, preostala pa so bila zbrana v akciji Otroci nas potrebujejo.

Razdeljevanje je potekalo v okviru škofijskih in župnijskih karitas. Na območju škofijske karitas Koper je bilo razdeljenih 10.000 zvezkov in vrednostni boni za nakup šolskih potrebščin v knjigarnah ali plačilo učbenikov v šolah. Poleg tega so lahko starši v centrih karitas izbrali že rabljene, vendar dobro ohranjene šolske torbe, peresnice, računalnike in druge potrebščine, kot tudi oblačila in obutev.

V škofijski karitas Ljubljana so otroci prejeli pomoč v obliki naročilnic za nakup šolskih potrebščin ali neposrednega plačila položnic za delovne zvezke. Razdeljenih je bilo tudi 30 šolskih torb z vsemi potrebščinami. Tudi v škofijski karitas Maribor so večino pomoči razdelili v obliki zvezkov, delovnih zvezkov in drugih potrebščin.

S prvim septembrom se stiske socialno ogroženih družin ne končajo. Veliko pomoči, namenjene solarjem, bo razdeljene še v tem mesecu in v šolskem letu. V navedenih ni zajeta pomoč, ki so jo razdelile župnijske karitas iz lastnih virov.

Po Sloveniji potekajo čez leto še drugi programi za pomoč otrokom. V lanskem letu je karitas v Sloveniji 4.013 otrokom razdelila za 86.000.000,00 SIT pomoči. Najbolj prepoznavna in odmevna sta programa Posvojitev na razdaljo škofijske karitas Koper in Botrstvo škofijske karitas Maribor, preko katerih dobrotniki mesečno podpirajo posamezne otroke. Pred dnevi pa se je v Portorožu tudi zaključilo letovanje Biserov in letovanje družin v Sončni hiši. V letovanja se je v letošnjem letu vključilo 240 socialno ogroženih otrok.

Pastoralni tečaj 2005

V Cerkvi na Slovenskem vsako leto v mesecu septembru poteka pastoralni tečaj, ki ga pripravljajo škofijske pastoralne službe za duhovnike in druge pastoralne sodelavce. Letos bo potekal že 39. pastoralni tečaj na temo: Oddaljeni - pot Cerkve. Tema je bila izbrana glede na smernice, ki so bile pripravljene v okviru petletnega uresničevanja smernic Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem.

Na tečaju praviloma nastopi predavatelj, ki poda iztočnice za nadaljnjo razpravo in delo po skupinah. Izhodiščno temo pod izbranim zornim kotom poda tudi koreferent. Ob tej priložnosti vsako leto izhaja tudi zbornik, v katerem so zbrana predavanja. Glavni predavatelj, ki bo nastopil na vseh predvidenih krajih, bo mag. p. Branko Cestnik CMF, spregovoril pa bo o oddaljenih, ki so pot Cerkve. Poleg njega bodo na različnih krajih spregovorili tudi Jožica Ličen (Karitas in pot oddaljenih), Zlata Krašovec (“Klub”, ki sprejema take, kakor sem jaz), dr. Igor Bahovec (Oddaljeni in obrobni - klic k ustvarjalni ljubezni in dejavnemu pričevanju razlogov našega upanja) in Jure Levart (Oddaljeni - izziv za vsakega kristjana).

Pastoralni tečaj bo potekal v naslednjih dneh:

Koprski škofija: V torek, 13. septembra 2005, na Mirenskem Gradu. Tečaj se bo začel ob 9. uri.

Dodatne informacije dobite v pastoralni službi koprške škofije, tel. 05/611-72-02.

Konferenca evropskih katoliških vojaških škofov

Na Dunaju v Avstriji je od ponedeljka, 5., do petka, 9. septembra 2005, potekala konferenca evropskih katoliških vojaških škofov. Letos so bili na tovrstno konferenco prvič povabljeni tudi vojaški vikarji. Iz Slovenije se je konference udeležil vojaški vikar msgr. dr. Jože Plut.

V večini držav po svetu je v skladu z Apostolsko konstitucijo za duhovno oskrbo oboroženih sil ustanovljen vojaški ordinariat (vojaška škofija), ki ga praviloma vodi vojaški škof ordinarij. V zadnjih letih se katoliški vojaški ordinariji srečujejo na konferencah v okviru posamezne celine.

Dodatne informacije o konferenci dobite pri vojaškem vikarju msgr. dr. Jožetu Plutu, GSM: 031/322-289.

Letni srečanja tiskovnih predstavnikov evropskih škofovskih konferenc in Odbora za medije (CEEM) ter kongres o medijih v Varšavi

Letno srečanje tiskovnih predstavnikov in srečanje Odbora za medije (CEEM) bosta v organizaciji Sveta evropskih škofovskih konferenc (CCEE) potekali od 14. do 15. septembra 2005 v Varšavi na Poljskem. Iz Slovenije se ga bova udeležila dr. Janez Gril kot član omenjenega odbora in podpisani kot tiskovni predstavnik SSK. Tiskovni predstavniki bomo na srečanju predstavili bolj pomembne dogodke ali projekte v zvezi z mediji v preteklem letu na področju svoje škofovske konference. Posebej bomo govorili o vprašanju tiskovnih agencij, o sodelovanju med škofovskimi agencijami v Evropi in o pripravah na tretjo evropsko ekumensko skupščino, ki bo leta 2007 v Sibiu v Romuniji.

Letnima srečanjema bo sledil kongres o medijih, ki ga prav tako pripravlja Odbor za medije (CEEM) pri Svetu evropskih škofovskih konferenc. Kongres bo potekal od 15. do 18. septembra 2005 na temo “Kdo oblikuje predstave mladih? Mediji, jezik mladih in posredovanje vere”.

Za dodatne informacije sem vam na voljo podpisani, GSM: 041/664-002.

Kratke

Slovenska kultura na Goriškem

Inštitut za versko in družbeno zgodovino iz Gorice pripravlja v sodelovanju z goriško občinsko upravo in Pokrajino predstavitev nove pomembne knjige-zbornika z naslovom Slovenska kultura na Goriškem. Gre za drugi del zbirke, ki ima namen prikazati kulturne in narodne stvarnosti, ki so zaznamovale Goriško. Pri pripravi zbornika Cultura slovena nel Goriziano je sodeloval današnji cvet strokovnjakov iz našega prostora; svoje eseje so prispevali Alojz Rebula, Sergio Tavano, Peter Štih, Branko Marušič, Lojzka Bratuž, Alessandro Quinzii, Ivan Žerjal, Verena Koršič Zorn, Joško Vetrih, Franc Kralj, Liliana Ferrari, Silvan Kerševan in Inga Miklavčič Brezigar.

Po izdaji knjige Furlanska kultura na Goriškem leta 2003 je to druga pomembna publikacija, ki jo bodo predstavili v petek, 23. septembra, ob 17.30 v dvorani Pokrajinskega sveta na Korzu Italija. Na predstavitvi bo knjigo predstavil zgodovinar prof. Jože Pirjevec, s kratkima posegoma pa bosta nastopila tudi prof. Liliana Ferrari in naš urednik Jurij Paljki.

Prijeten komedijski večer

Za ljubiteljske igralce dramskega odseka PD Štandrež se lanska sezona nepretrgoma preliva v novo prihajajoče ustvarjalno leto. Poletnega premora namreč skorajda niso poznali. Po nekaj ponovitvah zadnje uspešnice, komedije Za blagoslov in rdeče zvezde, ki je izšla izpod peresa Janeza Povšeta in jo je režiral Jože Hrovat, so 1. septembra nastopili v Šempolaju kot gostje domačega društva. Gledalcem so ponudili zabaven večer ob dveh izvirnih komedijskih enodejankah. Odigrali so namreč kratko Povšetovo šaloigro Na trimu, ki je premierno zaživela na lanskem Prazniku špargljev v Štandrežu pod režijsko roko Janeza Starine, in nekoliko daljši humoristični prikaz Kdo je na vrsti?, ki ga je spisal dr. Mauro Fontanini, umetniški vodja in režiser dramske skupine Terzo teatro iz Gorice. Hudomušno ga je v sočno štandreško narečje prestavil Božidar Tabaj, režijsko pa oblikoval Janez Starina. Ob odrskih veteranih, Marku Brajniku, Božidarju Tabaju, Danijeli Puia, Viktorju Selvi, in novinki Marti Bizjak Zorn s prirojenim komedijantskim značajem res ni manjkalo prešernega smeha, dobre volje in seveda hvaležnega ploskanja. / IK

Poživljajoči SOK za uspešno novo šolsko leto

Tudi za srednje in višješolce so se sklenili počitniški dnevi. V ponedeljek, 12. t.m., se je tudi zanje začelo novo šolsko leto. Učenci SS I. Trinko v Gorici so se prvi dan seznanili z novimi šolskimi prostori v ul. Grabizjo, katere bodo delili z italijanskimi osnovnošolci. Zaradi teh novosti so bile za skupno 128 dijakov - bilo jih je nekaj več, a so se žal nekateri prepisali na italijansko šolo - prve ure namenjene spoznavanju novega okolja in bližnjih sosedov, s katerimi bodo sobivali v čim večji slogi, spoštovanju in sodelovanju, kar je velika želja vseh, posebno ravnateljice SS Trinko Elisabeth Kovic. Ker je poslopje šole na južnem koncu mesta, je bila za šolsko mašo najbolj primerna cerkev sv. Roka v Podturnu. Tu je dijake in njihove spremljevalce sprejel g. Marijan Markežič. Ta je pred mašno daritvijo nagovoril dijake, pozdravil ravnateljico in še posebno prisrčno prvošolce. Tudi za letošnje šolsko potovanje v svet učenosti si je izmislil geslo: SOK, skupaj, odgovorno, korajžno. Če bodo dijaki črpali moč iz tega opogumljajočega SOK-a, jim bo učenje šlo gotovo gladko od rok. Pri tem naj postavljajo Boga na prvo mesto, saj samo s pomočjo Božje milosti, upoštevajoč vrednote, lahko gradijo oz. gradimo hišo življenja na trdnih tleh. V kratki pridigi jim je ob zgodbi o sedmih prepirljivih sinovih, ki so pomembnost sloge spoznali šele, ko jim je oče na smrtni postelji dokazal, kako čvrst in nezlomljiv je sveženj palic, tesno povezanih med seboj, je g. Markežič želel poudariti, da bo v razredih vse laže steklo, če bodo vsi marljivo opravljali svoje delo in sodelovali. Priporočil jim je tudi, naj zbršijo iz slovarja glagole ne morem, ne znam, nočem, nimam volje in kraljico vseh teh besed, "uffa". Ko so učenci ob orgelski spremljavi Davida Bandellija, sicer bolj plaho, zapeli še zadnjo pesem, posvečeno Mariji, so se napotili v šolo. Tam je na šolskem stopnišču blagoslov g. Markežiča zajel poslopje in vse prisotne s srčno željo, da bi vsi vestno opravljali svoje naloge, tako da se bo o naši srednji šoli širil le dober glas. Tudi višješolci so po prvem dnevu pouka prosili Boga pomoči za dober začetek pri šolski maši, ki jo je v avditoriju Šolskega središča v ulici Puccini daroval p. Mirko Pelicon. / IK

Pobuda za postavitve spomenika msgr. Kazimirju Humarju

Slovenski duhovniki, Novi glas, Katoliško tiskovno društvo, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice nameravajo prihodnje leto, ko se bomo spomnili 5. obletnice smrti msgr. Kazimirja Humarja, duhovnika, vzgojitelja, časnikarja, kulturnega delavca in organizatorja, postaviti v spominskem parku ob Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici doprnski kip. Zato pozivajo vse, naj darujejo sredstva za izdelavo bronastega doprnskega kipa. Denar zbiramo tudi v našem uredništvu in upravi. Za postavitve spomenika dr. Kazimirju Humarju ste do 31. avgusta 2005 darovali 3.730 evrov in 250 am. dolarjev. Novi darovi: N.N. Štmaver 20,00; Lojze in Anastazija Hlede 100,00; B.P. 100,00 evrov; Jože in Marija Bernik 300,00 am. dolarjev.

POGOVOR Mauro Leban

Dosedanje delovanje bomo še okrepili

Začetkom novega šolskega leta na novo štartajo tudi vse dejavnosti, ki so s šolo povezane. Med zadnjimi pridobitvami na tem področju imamo v Gorici Mladinski dom, kjer otroci in najstniki lahko v popoldanskih urah s pomočjo vzgojiteljev pišejo domače naloge in se iz dneva v dan pripravljajo na pouk. O obeh in načrtih v novi sezoni smo se pogovorili z Mauro Lebanom, ravnateljem Mladinskega doma.

Začenja se novo šolsko leto. Kakšni so obeti ob ponovnem začetku pri delovanju Mladinskega doma?

Želimo si, da bi se naše dejavnosti in delovanje čim boljše vpeljalo. Med prvimi cilji je ohranitev oz. okrepitev števila otrok glede na lansko leto. Lani je v ul. Don Bosco zahajalo 11 otrok, letos smo doslej zbrali 15 vpišev; porastek je že viden, prijave pa seveda še vedno sprejemamo. Upamo, da bomo že v letošnjem letu presegli mejo dvajsetih vpisov, tako da bomo lahko nekoliko bolj mirno krili stroške upravljanja. Omeniti moram seveda, da je članov Mladinskega doma letos 25: Mladinski dom namreč ne ponuja samo popoldanskega pouka, ampak raznovrstne dejavnosti.

Kolikšen je starostni razpon

otrok in mladine, ki jim je namenjen Mladinski dom?

Naša pobuda je namenjena vsem, od osnovnošolcev do nižješrednješolcev ter dijakov bivanja v višjih srednjih šolah. V pogovoru s sestrami obiskujejo os-

skem času pišejo otroci naloge. Lahko pa z učnim osebjem tudi poglobijo kako poglavje ali predmet, ki jim ustvarja posebne težave.

Program popoldanskega pouka predvideva torej pisanje domačih nalog in poglabljanje snovi, ki je bila predelana v šoli?

Da, tako je. V dogovoru z drugimi društvi skušamo nuditi otrokom tudi prevoz na razne obšolske dejavnosti. Sami pa posebnih delavnic in laboratorijev ne organiziramo, ker menimo, da je pomembno, da otroci napišejo vse naloge in se potem teh obveznosti rešijo.

Ali sami nudite prevoz otrok na razne obšolske dejavnosti?

To je ena od pobud, ki jo želimo izpeljati v sklopu Mladinskega doma. Lani smo sodelovanje takega tipa izpeljali s SZ Olympija. Hkrati pa spada med naše letošnje načrte tudi nakup kombija, ki bi ga lahko uporabljali ob različnih priložnostih, začenši s prevozom otrok od šole do Mladinskega doma. Danes za to poskrbimo z lastnimi sredstvi in s tistimi vozili, ki nam jih vedno rade volje daje na razpolago občina Števerjan. Lani smo tako pomagali številnim otrokom s Plešivega, ki bi drugače težko prihajali v Gorico.

Kako pa z novostmi, ki jih uvajate letos?

Posebni novosti letos nismo načrtovali, ker je naša primarna skrb nuditi omenjeni servis in letnega čim bolj ojačiti. Ob tem seveda moramo slediti tudi potrebam po iskanju novih prostorov in po prilagajanju današnjim zakonskim predpisom. Mladinski dom bomo seveda v bližnji prihodnosti uradno odprli. Ker želimo vse to izpeljati čim boljše, ustanovljamo širši odbor Mladinskega doma, v katerega naj se vključijo tudi starši, šolniki, politiki in drugi družbeni delavci. Novi odbor bo nakazoval smer-nice delovanja.

Ob tem moram nujno predstaviti še nekaj zanimivih pobud, ki smo jih izpeljali. Poleti smo v sodelovanju s skupnostjo družin Sončnica priredili poletno središče. Naslednje leto bomo organizirali še Zeleni teden. Široko delovanje nam omogoča Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki nas finančno podpira. Ob tem se moramo seveda zahvaliti tudi deželni svet-niku Mirku Špacapanu, ki je pri deželni upravi dosegel, da nam je nakazala nekaj potrebnih finančnih sredstev. Zahvala za sodelovanje gre še Ministrstvu za kulturo, ki nam ponuja izlete in ekskurzije v Slovenijo ter strokovna predavanja, namenjena tudi starem in vsem pedago-gom. V bližnji prihodnosti upa-mo, da nam bodo nakazana sredstva omogočala zaposliti nekaj oseb, ki bodo skrbela za napredek Mladinskega doma.

Kam naj se zainteresirani starši obrnejo in koliko stane vaša ponudba?

Otroci se lahko vpišejo na se-dežu Mladinskega doma v ul. Don Bosco, 60 (tel. štev. 0481-546549) ali na sedežu SSO v Go-rici na Drevoredu XX. septembra 85 (tel. štev. 0481-536455). Lan-ska mesečina (vključeno je bilo tudi kosilo) je znašala 150 evrov. Verjetno bo letos za kak odstotek povišana zaradi naraščanja stroškov. Družinam s posebnimi težavami seveda rade volje pri-skočimo na pomoč: v to pomoč so všteti tudi popusti za tiste dru-žine, ki v Mladinski dom vpišejo več otrok.

Andrej Černic

PD Štandrež na izletu po Italiji

Uživali so ob lepotah Toskane in Ligurije

Prosvetno društvo Štandrež se je odločilo, da v začetku septembra organizira večdnevni izlet. Lansko leto so si člani društva in prijatelji ogledali Bavarsko, letos pa so se podali v Toskano in Ligu-rijo. Izlet je trajal od 4. do 6. septembra. Prva postaja je bila v Luki, ki je ohranila visok obrambni nasip, v notranosti katerega so si izletniki ogledali trg sv. Mihaela in sv. Martina s katedralo ter trg Arena, ki ima elipsasto obliko in je nastal na istem mestu, kjer so Rimljani zgradili amfiteater. Pot so nato nadaljevali do Pize, kjer so občudovali trg Čudežev (Piaz-za dei Miracoli), kjer v čudovi-ti arhitektonski ubranosti stojijo krstilnica, stolnica in znameniti viseči stolp. Dan so zaključili na Versiljski obali, od koder so naslednjega dne z ladjo odpluli do petih slikovi-tih vasi (Cinque Terre), ki ležijo na strmih obalnih pobočjih Li-gurskega morja. Z avtobusom so nato nadaljevali pot do Por-tofina. Zadnji dan so se na po-vratku proti domu ustavili v Parmi in se navdušili ob mo-gočnosti in veličastnosti tamkajšnje stolnice, cerkve Santa Maria della Steccata in krstilnice. Zadnja postaja je bi-la v Mantovi, kjer so se spreho-dili po osrednjem trgu in obču-

Foto DP

dovali zunanost in notranost stolnice in cerkve sv. Andreja. Tridnevni izlet je bil izredno zanimiv, prijeten in poučen. Vesela petdesetčlanska družba se je prijetno počutila in imela priložnost si ogledati in sezna-niti z velikimi kulturnimi do-sežki prejšnjih stoletij. Tudi na-ravnih lepot in zanimivosti je bilo kar nekaj. Ker se je izleta udeležila lepa skupina štan-drežkih pevcev, so ti zapeli slo-venske pesmi na trgih raznih mest in tudi v cerkvi sv. An-dreja v Mantovi. Skupino je spremljal vodič Edvard Leo-

nard iz Ajdovščine, ki je s svojo prijaznostjo, strokovnostjo, znanjem in navdušenjem po-

polnoma zadovoljil vse ude-ležence, ki so se domov vrnili bogatejši za številna spoznanja.

KATOLIŠKA KNJIGARNA

Nudi vsem odjemalcem s tem kuponom

10% POPUSTA

na veliki izbiri šolskih potrebščin

GORICA - Travnik 25, tel. 0481 531407

Prejšnji teden se je začel pouk v osnovni šoli in vrtcu v ul. Brolo

Vsi v šolo, z grenkim presenečenjem za starše predšolskih otrok

Osnovnošolci prestopili šolski prag že prejšnji teden

Zlate urice, ki so odštevale lju-bi prosti čas, so se iztekale. Osnovnošolski otroci so si spet nadeli nahrbtnike na ramena in odšli v šolo. V sredo, 7. t.m., se je namreč začelo novo šolsko leto tudi za slovenske učence iz osnovnih šol in za malčke iz vrtcev goriškega ravnateljstva, za tiste iz doberdobskega pa dan kasneje. Po lepi krščanski navadi so naši otroci s svojimi učitelji šli v domače cerkve se priporočiti Bogu, da bi jim pri šolskem delu stal vedno ob strani. Šolarji iz OŠ Oton Župančič iz ulice Brolo v Gorici so se zbrali v cerkvi sv. Ivana (na sliki). Ker pa so bili pri preteklih šolskih mašah preveč nemirni – vztrajnost pri koncentraciji je zmeraj manjša, veliko otrok ne obiskuje maše, čeprav so morda iz vernih družin –, se je župni upravitelj Slovenskega pastoralnega središča p. Mirko Pelicon odločil za krajše, učinkovito srečanje z Bogom. V kratkem nagovoru jim je ob svetopisemski priliki o izgubljenem sinu povedal, kako je Bog neizmerno dober in rad odpušča vsa naša grešna dejanja, če se jih le iskreno pokesamo. Povabil jih je k molitvi in petju s priporočilom, naj se obračajo po pomoč tudi k Materi Božji, saj je prav ona naša priprošnjica pri Bogu. Mimogrede je tudi učiteljem in staršem naročil, naj bodo z otroki potrpežljivi, saj se s potrpežljivostjo, z vztrajnostjo in zgledom marsikaj doseže. Po pomenljivi pesmi *Ko bi ljudje ljubili se* je p. Pelicon pokrižal vsakega otroka posebej, da je bilo slovo od Božje hiše še toplejše, bolj doživeto in domače.

K povedanemu naj dodamo še statistični podatek, da je letos osnovnošolskih otrok v goriškem didaktičnem ravnateljstvu skupno 250 (99 v OŠ O. Župančič, 77 v OŠ F. Erjavc v Štandrežu, 38 v OŠ J. Abram

v Pevmi, 22 v OŠ A. Gradnik v Števerjanu in 24 v OŠ L. Zor-zut na Plešivem), malčkov v vrtcih pa 196 (56 v ul. Brolo, 44 v vrtcu Max Fabiani, 35 v Štandrežu, 28 v Pevmi, 17 v Števerjanu in 16 v Krminu). / IK

Starši otrok v vrtcu protestirajo

Začetek šolskega leta v goriških vrtcih je v marsikom vzbudil nemalo grenkobe. Starši so namreč v avgustovskih dneh prejeli pismo, s katerim jih je občinska uprava obvestila, da odbori oz. združenja staršev odslej ne bodo mogli več sami upravljati menze. Glavni cilj občine je centralizacija menze, saj posamične kuhinje predstavljajo zanjo veliko finančno breme. Zaradi "varnostnih razlogov" bo zato menzo prevzela v upravo zadruga CAMST, ki je že podpisala pogodbo z občino.

Znano je, da so v marsikaterem goriškem vrtcu odbori in združenja staršev doslej zgledno in nadvse uspešno skrbeli za hrano svojih otrok, kar se je učinkovito že več let dogajalo tudi v slovenskem vrtcu v ul. Brolo. V šolskem letu 2004-05 so starši za vsakega otroka v

vrtcu (skupno za menzo, didaktično in rekreativno opremo, plesni in gledališki tečaj, gledališko predstavo, miklavževanje in še kaj) potrosili 236 evrov, t.j. 1,28 evra na dan. Če temu prištejemo še občinsko pristojbino, ki je lani znašala 122 evrov, dobimo znesek 358 evrov, kar pomeni, da so starši plačali 1,95 evra na dan. Po novem pa bo vsak otrok stal dnevno 2,70 evra, poleg tega bodo morali starši sami priskrbeti vrtcu toaletni papir, milo in papirnate robčke! V ceno tudi niso vključeni didaktična oprema, morebitni tečaji in druge pobude. V šolskem letu 2005-06 bodo torej starši otrok morali plačati skupno 529,10 evra, kar pomeni 171,10 evra več kot lani.

Starši otrok iz vrtca v ul. Brolo nimajo namena ostati križem rok in sprejeti novih določil (odločitev ni bila politična, o njej ni sklepal občinski svet), saj so občinski funkcionarji predstavnikom združenja, ki je po svojem (čl. 2) zadolžen za nabavo hrane, še spomladi zagotovili, da se v novem šolskem letu ne bo nič spremenilo. Prejšnji petek, 9. t.m., so se

sestali in v prisotnosti predsednice združenja Francesce Bortoli sklenili, da bodo najprej iskali dialog s predstavniki občinske uprave; če ne bodo dosegli nič pomenljivega, se bodo odločili za kakšno ostrejšo obliko protesta. V sredo, 14. t.m., so se skupno z drugimi predstavniki sorodnih odborov sestali z vodjo občinskega urada za vzgojne storitve Manuelo Salvadei. Eden izmed staršev, pokrajinski odbornik Marko Marinčič, je medtem stopil tudi v stik z občinskim odbornikom Salomonijem in prek nekaterih svetnikov želi sprožiti vprašanje na politični ravni. Obstaja nekaj možnih rešitev, nam je povedal. Ena od teh bi bila, da bi se odbor preosnoval v "onlus" in bi na tej osnovi sklenil konvencijo z občino; tako bi lahko po deželnem zakonu tudi prejel prispevke za nabavo biološke hrane. Marinčič vsekakor pravi, da je tako vsiljena in problematična poteza nesprejemljiva. Vprašanje pa je, če bo občina pokazala kaj dobre volje za njeno rešitev.

O nadaljnjem razpletu zadeve bomo seveda še poročali. / DD

14. Alpe Jadran Puppet festival

Čarobna privlačnost lutk pritegnila otroke in odrasle

V prijetnih poznopoletnih dneh so se v Gorico vrnili mali odrski junaki, lutke vseh vrst, ki so se v rokah izurjenih lutkarjev in s pomočjo različnih tehnik animiranja spremenile v žive odrske like in izoblikovale nešteto zgodb. Od 29. avgusta do 3. septembra je namreč potekal "goriški" del letošnjega 14. mednarodnega lutkovnega festivala Puppet festival, potem ko so v avgustovskih dneh svojski igralci razveselili otroško publiko v Gradežu, Romansu in Koprivnem. Kot prejšnja leta je festival priredilo Deželno središče za animirano gledališče (CTA) iz Gorice, v sodelovanju goriških občinskih in pokrajinskih odborov in v pokrajinskih odborih sta za kulturo, mnogih krajevnih gledaliških in drugih ustanov, ob podpori fundacije finančnega zavoda Cassa di Risparmio iz Gorice in pod pokroviteljstvom Dežele Furlanije-Juljske krajine ter združenja ATF (Associazione teatri di figura). Letošnji lutkovni teden je potekal po ustalje-

nih tirnicah, prihodnje leto pa bodo goriške predstave za otroke pod naslovom Open air v juliju, in sicer v tesnejši povezavi s tistimi v omenjenih vaseh, pa tudi z lutkovno ponudbo v Nadiških dolinah in z Mednarodnim lutkovim vrtiljakom, ki se za otroke in odrasle odvija v Novi Gorici (leto od 28. avgusta do 8. septembra) pod okriljem SNG in umetniškimi vodstvom Emila Aberška. Prizorišče predstav naj bi se razširilo tudi na Goriška Brda, tako bi obsegalo zemljepisni lok od Benečije do Gradeža. Gledališka ponudba za odrasle pod geslom Tendence pa naj bi se pomaknila na kasnejši čas, na oktobrske dni, da bi bila dostopna tudi visokošolskim študentom, ki se ravno v tistem času vračajo na goriške univerze, in širšemu krogu gledaliških abonementov nasploh. Te nove usmeritve sta na odprtju festivala v Posoški državni knjižnici v Gorici poudarila Antonella Caruzzi, predsednica CTA, in umetniški vodja Pup-

pet festivala Roberto Piaggio, ki je naglasil, da bo festival ostal letni, njegov vsebinski program bo pa dvoletni. Tako sta letošnja in prihodnja izvedba z naslovom Beckett & Puppet posvečeni slavnemu dramatikumu Samuelu Beckettu ob stoletnici njegovega rojstva. Piaggio je še dejal, da naj bi bil festival idealna vezna nit med tremi t-j: teatrom, turizmom in teritorijem. Njegov pomen in umetniško razsežnost so poudarile tudi prisotne politične osebnosti, med drugimi Roberto Antonaz in Claudio Cressati. Navdušenje nad lutkarskim festivalom so seveda najbolje izkazali otroci s svojim množičnim obiskom predstav, bolj ali manj znanih pravljicnih vsebin, ki so bile, kot navadno, na prostem v goriških parkih in na dvorišču državne knjižnice. Dopoldneve so malim gledalcem v Coroninijevem vrtu krajšale pravljicarke s pripovedovanjem zgodb ob pomoči figur; imeli pa so tudi priložnost vplesti se v kratko igrice, ki so jo vsakič

pripravile pripovedovalke. Odrasla publika si je večerne predstave z resnejšimi tematikami ogledala v Kulturnem centru Lojze Bratuž in Kulturnem domu. Festival je poleg italijanskih gostil tudi gledališča iz Madžarske, Češke, Slovaške in Francije. Slovenijo je zastopalo Papilu Gledališče s Koprškega, ki je v koprodukciji s Puf festivalom 2005 Koper predstavilo odrsko inačico ruske pravljice. Festival se je sklenil na dvorišču državne knjižnice z delom Le tigre di Mompracem, ki sta ga po romanu Emilia Salgarija dramaturško in režijsko obdelala R. Piaggio in A. Caruzzi. Igralec Beppe Rizzo je razburljivo zgodbo o junaškem mladeniču Sandokanu in njegovi izvoljenki Marianni razpletal ob glasovih, zvokih, igri luči in senc ter projekcijah in podobah. Med novostmi prihodnje izvedbe festivala bodo morda tudi predstave, odigrane na skupnem goriškem trgu, ki ga krasijo Vecchietov mozaik. Če se bo to uresničilo, bo ta pomembna lutkovna pobuda združila na pomenljivem prizorišču gledalce iz Goriške in Novogoriške ter pripomogla k dokončnemu izbrisu meje.

Iva Koršič

Obvestila

V nedeljo, 9. oktobra 2005, bo ob 15. uri v Gabriah ob Vipavi zahvalna sv. maša ob 50-letnici duhovniške službe župnika Viljema Žerjala.
Župnija sv. Andreja v Štandrežu vabi na romanje v Rim od 7. do 10. oktobra. Vpisovanje in informacije v župnijskem uradu v Štandrežu.

Darovi

Za lačne otroke: Rudi Malič, Peč, 50,00 evrov.
Za cerkev na Vrhu: učno in neučno osebje ob šolski maši 10,00; Helena v spomin na moža Štavana 60,00; Lidija v spomin na Štavana 20,00; svojci v spomin na Darina 100,00 evrov.
V spomin na Štavana Grilla daruje brat Riccardo z družino 50,00 evrov za vrhovsko cerkev, 50,00 za MIPZ Vrh sv. Mihaela in 50,00 za ŠZ Soča.

V spomin na pok. mamo mis. Danila Lisjaka za njegov misijon T.M. 100,00 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 16.9. do 22.9.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7,

99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 16. septembra (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 19. septembra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 20. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 21. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: V svetu dinovravov III. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 22. septembra: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Iskreno čestitamo

MATEJU ČERNICU
za veliko
evropsko zmago.

SVET SLOVENSKE
ORGANIZACIJE

Kratke

Praznik Na Britofu v Podgori

Praznik Na Britofu, ki smo ga navadno prirejali v vročih poletnih dneh, si je letos odel jesensko obleko, okrašeno z vinsko trto in grozdom. Trgatev je bila za Slovence velik praznik. Vinogradniki so običajno začeli s pripravami preš, sodov, brentac, veder, plavnikov že veliko pred trgatvijo. Trgatev je spremljalo petje, ki se je zavlačevalo dolgo v noč, ko so po kleteh mli grozdje in stiskali mošt. Sodobna trgatve je izgubila svoj prvotni čar. Člani prosvetnega društva Podgora nam bodo letos obudili spomine na stari praznik grozda in petja. Dramska skupina in MePZ Podgora, MS Akord in učenci 5. razreda OŠ J. Abram iz Pevme bodo v nedeljo, 25. t.m., nastopili na prireditvi Na Britofu, ki bo pred cerkvijo v Podgori v popoldanskih urah. Vsi toplo vabljeni!

Od sobote dalje Neomejeni

Na TV Primorka se bo v saboto, 17. t.m., začela nova oddaja z naslovom "Neomejeni", ki jo bo vodil naš sodelavec Andrej Černic. Predvajana bo vsako drugo soboto ob 20.30 in bo namenjena poročanju o širši zamejski stvarnosti in razpravi o aktualnih temah, ki zadevajo vse segmente slovenske narodne skupnosti v Italiji. Oddaja želi dodatno spodbujati spoznavanje med Slovenci na obeh straneh meje v luči združevanja. Zanj je dala pobudo Slovenska skupnost, uredništvo TV Primorka pa jo je rado sprejelo. Gost prve oddaje bo goriški deželni svetnik dr. Mirko Špacapan.

KONCERT NA MEJI 2005

Sodelujejo:

ELISA - TINKARA

Vlado Kreslin, Bruno Lauzi, Gabriella Gabrielli, Tatjana Miheli, Cristina Mauro, Andro Merku', Orkester "Karmelos" - dirigent Valter Sivillotti.

Petek, 23. septembra 2005, ob 20.30,

"Skupni trg" Gorica - Nova Gorica.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev knjige Maje Melinc

MOTIV SMRTI V DELIH GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Pogovor z avtorico o njeni knjigi, pa zlasti o njenem študiju na področju pouka književnosti na stičišču slovenske in italijanske kulture bo vodil predsednik GMD dr. Oskar Simčič.

Četrtek, 22. septembra 2005, ob 18. uri

Galerija Ars nad Katoliško knjigarno, Travniki 25, Gorica

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na

PREDVAJANJE DIAPOZITIVOV O DRUŠTVENEM POTOVANJU PO TOSKANI IN LIGURIJI

Avtorja posnetkov sta Damjan Paulin in Viktor Selva.

Štandrež, spodnja dvorana župnijskega doma, **četrtek, 22. septembra 2005, ob 20.30.**

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Odlična knjiga pričevanj žrtev in sodelavcev zloglasne Stasi Zgodba o zloglasni policiji Stasi, ki bi jo danes vsi najraje pozabili

Ko sem knjigo začel brati, nisem mogel verjeti, da se lahko v tako očarljivem, lepem in tekočem slogu sploh lahko napiše zgodba o eni najbolj strašnih in zloglasnih tajnih policij, kar jih je bilo v minule

Avtorica knjige Anna Funder

stoletju v Evropi, pravzaprav zgodba o represiji in želji po svobodi, zgodba o strašnem trpljenju ljudi in zgodba o njihovih krvnikih.

Ko sem prebral knjigo avstralske raziskovalke Anne Funder z naslovom Zloglasni Stasi in podnaslovom Dokumenti in izpovedi obeh strani, izdala so jo Učila, za prevod je poskrbel Marjeta Leskovar, sem si zaželel, da bi se kdaj našlo podobno dekle, kot je bila nekoč Anna Funder, ki bi prišlo v Slovenijo in bi "od zunaj" napisalo podobno knjigo o nekdanji jugoslovanski Udbi ter tako naredila veliko uslugo vsem Slovincem in seveda tudi drugim narodom nekdanje Jugoslavije, kot jo je naredila tako nekdanjim Vzhodnim kot Zahodnim Nemcem. Naravnost imenitno zgodbo je napisala Anna Funder, veliko težav je imela pri pisanju o žrtvah in krvnikih Stasija, še največ težav pa s samimi Nemci, ki še danes nimajo jasnega odnosa do ene najbolj okrutnih tajnih policij na svetu, do tajne policije, ki je v Nemški demokratični repub-

liki, kot se je bila Vzhodna Nemčija imenovala za časa blokovskih delitev sveta, imela v krempljih vsakega šestega državljanja takratne države, ki je v nekaj desetletjih delovanja napisala več dokumentov, kot jih je v vsej Nemčiji nastalo prej v nekaj stoletjih. Končno je tudi res, da jasnega pojma o tem, kaj je zloglasna Stasi zanje bila, Nemci ne morejo imeti, kajti tisti, ki so živeli na zahodu, še danes ne morejo razumeti Nemcev, ki so živeli na vzhodu, in tisti, ki so živeli nekoč v NDR, sami dobro vedo, da so bili ali krvniki, sodelavci Stasija, špijoni, barabe in podležji, ali pa žrtve, morda kvečjemu nepomembneži, pohabljeni v no-

trov dokumentov, ko so zagledali vreče zrezanih dokumentov, ki jih bodo lahko ponovno sestavili skupaj šele v 375 letih... Strašno zgodbo pripoveduje Anna Funder in lepo zato, ker za razliko od dolgočasnih in suhoparnih zgodovinarjev pripoveduje male zgodbe malih ljudi, celo strašnega Mielkeja obišče, ga živo naslika, kako ždi, baraba še danes, v svoji predsmrtni sobici in še vedno verjame v svoj prav. Grozna je zgodba, a izjemno lep slog in visok etični čut avtorice, ki pri pisanju nikdar ne zapade v pogubne sentimentalizme, kot tudi ne nasede dejstvu, ki ga radi tudi na Slovenskem bratanci stasijevcev govorijo, namreč temu, da "smo bili vsi enaki, nihče ni kriv, nihče ni odgovoren, ampak smo vsi krivi in smo vsi odgovorni."

Za malo knjig sem naredil na internetu tako raziskavo, kot sem jo za Stasiland, kot se knjiga Zloglasni Stasi v izvirniku imenuje. Marsikaj sem izvedel o avtorici, še več o tem, kakšne težave je imela z objavo knjige v Nemčiji, in tudi to, kakšna mučna tišina je nastala, ko je knjigo predstavila v prostorih nekdanjega generalnega štaba Stasi v Leipzigu, se pravi, ko je knjigo predstavila žrtvam in krvnikom. Berite, širite in ponovno berite. Ko boste prebrali, si boste tudi sami želeli, da bi bilo lepo, če bi tudi k nam prišlo kako zvedavo svetloaso avstralsko dekle in bi začelo pisati zgodbo o Udbi. Prav gotovo bi našlo žrtve in krvnike, kot jih je v Nemčiji.

Predvsem pa bi tudi na Slovenskem potem marsikomu postalo jasno, da ni res, da "tega pri nas ni bilo", kot tudi ni res, da je na to "treba pozabiti!"

Jurij Paljk

tranjem eksilu, kamor jih je bila pahnila policija. O knjigi sami vam, drage bralke in bralci, lahko povem le to, da je ena najbolj pretresljivih, kar sem jih kdajkoli bral, saj je napisana v odličnem žurnalističnem slogu, ki ga slovenski časniki na žalost skorajda ne zmorejo. Ne čudim se, da je Anna Funder za knjigo prejela najbolj prestižno angleško novinarsko nagrado, kar vsekar je Nagrada BBC za najboljšo reportažo. Avtorica jo je prejela leta 2004, za njo pa še vrsto drugih nagrad, ki samo še potrjujejo že povedano, da je knjiga izjemna.

Avstralka, študentka nemščine in zgodovine, se Funderjeva poda v Vzhodno Nemčijo še za časa, ko je NDR obstajala in so sloviti in obenem prosluli "starci", dva

co. Srh me je obhajal, ko sem bral, kako je Stasi zbral "vzorke vonja" neke osebe in jih za vedno zaprl v neprodušne steklene lončke, da bi jih lahko v pravem trenutku odprl pred gobcem zasledovalnega psa, kako so ostrmeli ljudje ob padcu komunizma in države, ko so v Leipzigu vdrl v sedež Stasija in nemo ostrmeli nad vulgarno banalnostjo dolgih polic, na katerih se je nabralo za 180 kilome-

o RTVS. Kako gledate vi na nov način imenovanja članov v programski in nadzorni odbor, pri katerem bo imel DZ veliko moč in ki je za opozicijo tako sporen?

T.i. civilna družba, ki je bila doslej temeljna postavka v Svetu RTV, ni bila to, kar mi pojmujejo kot civilna družba. Ustreznejše bi jo opredelili kot elitno družbo. Številne množične organizacije, ki bi nedvomno morale priti zraven, niso imele možnosti imenovati svojih predstavnikov. To so primeri združenj gasilcev ali planincev. V Svetu RTV-jah jih ni bilo. Nov način imenovanja Programskega sveta pa se zgleduje po standardih evropskih nacionalnih televizij. Država, seveda ob naročinah, vzdržuje in financira delovanje javnega radiotelevizijskega zavoda in ima zato določeno vpliv, ki pa se omejuje na poslovanje in ne na programe. Poslanci imenujemo računske in ustavne sodnike. Ne vidim torej razloga, zakaj ne bi smeli imenovati še članov v programski svet državnega javnega servisa. Sam se zavzemam, da bi v to telo vstopili strokovnjaki s področja kulture, medijev, univerze, SAZU-ja. Novi zakon omogoča poleg tega kolikor toliko normalno po-

slovanje, ki je v današnjih razmerah vprašljivo. RTV se npr. z lastništvom delnic Eutelsata ukvarja predvsem z gospodarsko dejavnostjo in ne medijsko. Žal bodo zaradi velikosti in številčnosti na RTV-ju potrebni tudi kaki rezi, novinarska avtonomija pa ni pod vprašajem. Ob najmanjšem pritisku lahko novinarji prekrizajo roke in protestirajo. Tako kot so to že storili v preteklosti, bodo lahko tudi v prihodnosti.

Veliko novinarjev, z Grego Repovžem, predsednikom Društva novinarjev Slovenije na čelu, so bili do novega zakona zelo kritični. Kako ocenjujete te kritike?

Zakon, ki ga predlagamo, ni optimalen. Je pa boljši od sedanjega. Sami bivši vladajoči stranki (LDS in SD) sta izjavili, da prejšnji zakon, ki je bil v veljavi kakih deset let, ni bil najboljši. Oni so bili dvajset let na oblasti. Zakaj ga niso spremenili? Zato, ker so tako imeli velik vpliv na RTV in na postavljanje urednikov.

Tudi z novim zakonom določena bistveno močnejša vloga generalnega direktorja torej za vas ni sporna?

Ne, nikakor. Mnoge evropske države imajo sistem, ki je zelo podoben naši novi ureditvi.

Pomembna publikacija Predstavitev v Tolminu

V polno zasedeni knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu je bila 8. t.m. predstavitev knjige Silvestra Gaberščka Župnija Marijinega Vnebovzvetja Tolmin. Delo je pravkar izšlo pri založbi Družina. V njem je avtor zbral zgodovinske virov o nastanku tolminske župnije in o njenem razvoju do današnjih dni. V besedi in sliki je predstavil sedanje in nekdanje cerkve, tolminske duhovnike in druge osebnosti. Knjiga je pomemben prispevek k zgodovini ožje Tolminske in njenih ljudi. Predstavila sta jo avtor Silvester Gaberšček, sekretar na Ministrstvu za kulturo, in dr. Janez Gril, direktor Družine. Med številnimi gosti, tudi iz

zamejstva, je bil koprski škof Metod Pirih.

Pred predstavitvijo je bila v cerkvi Marije Vnebovzete lepa slovesnost s somaševanjem, ki ga je vodil škof Pirih in pri kateri je domači pevski zbor pel glavne dele sv. maše v latinščini.

Kratke

V založbi Družina knjižni novosti o glasbi

Pri založbi Družina sta izšli dve knjigi avtorja dr. Eda Škulja, Leksikon cerkvenih glasbenikov in Orgle in organisti v sedanji ljubljanski stolnici. V leksikonu so zbrani tisti slovenski glasbeniki, ki so se izključno, pretežno ali vsaj delno posvečali cerkveni glasbi, medtem ko monografija Orgle in organisti v sedanji ljubljanski stolnici sodi v praznovanje 300-letnice baročne stolnice, ki bo leta 2007.

Leksikon cerkvenih glasbenikov je prva takšna knjiga na Slovenskem. Poleg skladateljev so v leksikonu predstavljeni organisti, zborovodje in drugi strokovnjaki s področja cerkvene glasbe ter vsa njihova najpomembnejša dela.

V knjigi Orgle in organisti v sedanji ljubljanski stolnici so v prvem delu predstavljene orgle, v drugem pa organisti. V 300 letih se je v stolnici zvrstilo sedem orgel in 17 organistov. Avtor predstavi v delu širšo kulturno in duhovno ozadje, ob tem pa še zanimivosti, ki so vplivale na življenje in delo ljudi, ki so se posvečali orglam, so zapisali pri založbi Družina.

Edo Škulj se je rodil leta 1941 v Velikih Laščah. Teologijo je študiral v Buenos Airesu, kjer je leta 1965 diplomiral in bil posvečen, glasbo pa na Papeškem inštitutu za cerkveno glasbo v Rimu, kjer je leta 1972 promoviral z disertacijo o Stanku Premrlu. Po triletnem delovanju v Nemčiji je jeseni 1975 prišel v Ljubljano in postal pomožni stolni organist. Leta 1985 je postal zunanji sodelavec Muzikološkega inštituta ZRC SAZU in za izdajo pripravil celotni Gallusov opus v 20 zvezkih. V letih 1989-98 je bil tajnik in koordinator znanstvenoraziskovalne dejavnosti Teološke fakultete. Leta 1993 se je habilitiral za docenta in leta 1998 postal znanstveni svetnik Univerze v Ljubljani.

Škulj je od leta 1975 predaval zgodovino glasbe in organografijo na Orglarski šoli, od leta 1993 paleografijo in orglarstvo na Akademiji za glasbo, od leta 1997 pa je predstojnik katedre za zgodovino glasbe na Oddelku za glasbo Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru.

Razstava "Impresije ... Slikarji Srečka Kosovelu"

Kosovelov dom Sežana prireja v sodelovanju z Generalnim konzulatom RS v Trstu ter Avstrijskim kulturnim forumom v Milanu razstavo z naslovom "Impresije ... Slikarji Srečka Kosovelu". Odprtje razstave bo v sredo, 14. septembra 2005, ob 18.30 v prostorih Avstrijskega kulturnega foruma v Milanu, Piazza del Liberty 8. Na razstavi se predstavljajo slovenski, italijanski in avstrijski slikarji, in sicer: Bogdan Čobal, Klementina Golija, Andrej Jemec, Andrej Pavlič, Rudi Skočir, Klavdij Tutta (Slovenija), Valentin Oman, Gustav Januš (Avstrija), Paolo Cervi Kervischer, Bruno Chersicla, Klavdij Palčić in Franko Vecchiet (Italija).

Razstava je nastala ob 100. obletnici rojstva pesnika Srečka Kosovela. Likovnike je k sodelovanju povabil sežanski Kosovelov dom in tako je nastalo dvajset različnih avtorskih interpretacij Kosovela in dvajsetjst umetnin, ki zrcalijo najintimnejša razumevanja, doživljanja in čutenja Kosovelove poezije, osebnosti, življenja in časa. Razstava je v preteklem letu gostovala v Trstu, na Dunaju, v Bratislavi, Pragi in Varšavi, zaključna predstavitev pa bo 14. septembra v Milanu.

Ob odprtju razstave bodo spregovorili Stella Avallone, direktorica Avstrijskega kulturnega foruma v Milanu, generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Jože Šušmelj, direktor Kosovelovega doma Sežana Gojmir Lešnjak ter likovna kritičarka Nives Marvin. Dogodek bo popestren z umetniško interpretacijo Kosovelovih poezij, ki jih bo brala igralka Nikla Petruška Panizon ob spremljavi glasbenika in kitarista Marka Ferija.

S 3. strani

V Murski Soboti ...

Katere bodo posledice na medijskem področju?

Posledice bodo vsekakor pozitivne. Ko pogledam v preteklost, pa mi je žal za priložnost, ki smo jo npr. napravili na Večeru. Mali lastniki smo nekoč kontrolirali 60% delnic časopisa. Pomena lastništva bi se morali bolj zavedati, saj so mnogi, potem ko je NKBM ponudila zelo dobro ceno, svoje dele prodali. Danes posedujemo mali lastniki samo še 4% delnic. Brezpredmetno se je torej spraševati, kakaj nekdo drug postavlja urednika in določa politiko.

V eni izmed svojih preiskovalnih zgodb ste pisali tudi o Darinki Mravljak, koroški funkcionarki SLS, ki je leta 1994 odkupila od kmetijske zadruge Hmežad zemljišča in nepremičnine v Radljah za 4 milijone tolarjev in jih nato leta 1998, ko je bila radeljska podžupanja, prodala državi za bajno vsoto 30 milijonov SIT. Kako ste sprejeli dejstvo, da je po lanskim zmagi na volitvah vladna koalicija predlagala gospo Mravljak za ministrico brez

listnice za regionalni razvoj?

Nad to kandidaturo sem bil ogorčen. Ona je sicer že pred tem bila poslanka. Glede njene zgodbe pa moram povedati, da sem o njej pisal še na dan napada. Če bi kmetijska zadruga zemljišča prodala neposredno državi, bi sama zaslužila 30 milijonov SIT. Zaradi za Hmežad neprofitnega posredovanja Mravljakove pa je zadruga doletela stečaj. Predsednika Janšo sem na ta del preteklosti gospe Mravljak opozoril. Omenjeno zgodbo sem še enkrat opisal na zaprtem sestanku koalicije pred glasovanjem o zaupnici vladi. Prisotna je bila tudi Darinka Mravljak. Sestanek je potekal v nedeljo zvečer, že naslednji dan, v ponedeljek zjutraj, je sporna kandidatka sama umaknila svojo kandidaturo. Usodno ji je bilo moje pisanje, ki so se ga na zaslišanjih poslancevali tudi opozicijski poslanci. Po vsem tem ni čudno, da me ob naključnem srečanju na cesti ne bi več pogledala, kaj šele pozdravila.

No, še zadnje poglavje, vroči in zelo aktualni novi zakon

Ob 60. obletnici izhajanja Vse najboljše, Pastirček!

Koliko je stara otroška revija Pastirček? Otroci, ki jo poznajo, bi ji lahko prisodili svoja leta ali kvečjemu kakšno več. Njihovi starši in stari starši bi jih takoj popravili, saj so jo tudi sami navdušeno listali, ko so gledi šolske klopi. Prva številka mesečnika v novem šolskem letu pa že na platnici govori o tem, da imamo v rokah prvo številko letnika št. 60!

Urednik Marijan Markežič, ki zgledno in uspešno skrbi, da bi Pastirček ostajal tako po vsebini kot po obliki vedno svež in mlad, v svojem uvodnem kotičku ocenjuje, da je v vsem tem času z revijo "prijateljstvo kar dvanajst mladih generacij osnovnošolcev," kar res ni malo. Ob tem želi vsem zamejskim učencem in učiteljem, ki bodo prejeli v dar prvo številko Pastirčka, da bodo ostali njegovi celoletni naročniki.

Naslovna stran letnika 2005-06 prinaša kar štiri živopisane risbice, ki jih je žirija izbrala med 512 poslanih iz osnovnih šol na Goriškem, Tržaškem, iz Benečije in Slovenije. Srečni prvono-grajenci so Petra Mosetti in Sara Devetak (OŠ Domen iz Sovodenj), Martina Trusgnach (dvojezična OŠ Špeter) ter Beatrice Bonato iz Romjana. Urednik je že tokrat napovedal, da bodo med letom objavili čim več ostalih risbic.

Tudi v tokratnem Pastirčku vedno radi srečujemo imena dolgoletnih literarnih ustvarjalcev, kakršne so npr. Mariza Perat, Zlata Volarič ali Berta Golob, ki iz ljubezni do otrok in do lepe slovenske besede redno prelivajo črnilo na bele liste in tako ustvarjajo prave prozne in lirične bisere. Lepo je tudi, da s svojimi izvirnimi besedili, ilustracijami in drugimi prispevki prav tako redno sodeluje nekaj mlajših učiteljev, ki zaradi vsakodnevnega stika z otroki v šolskih učilnicah še najbolj poznajo njihove želje, zanimanja, pa tudi pomanjkljivosti. Otroci se vedno radi ustavljajo pri najrazličnejših, dobro izdelanih

nih pobarvankah (prava mojstrica je Danila Komjanc), ob tem pa si vtisnejo v spomin še najrazličnejše besede in tako bogatijo svoj jezikovni zaklad. Omembe vredna je nova rubrika *Prijatelj PeČe*, s katero bo avtorica, učiteljica Olga Tavčar gotovo znala na igriv način približevati otrokom svet računalnikov. Avtorji, ki jih je urednik g. Marijan najbolj vesel, pa so gotovo sami otroci, pisnim in likovnim izdelkom katerih je v *Pastirčkovi pošti*

tokrat namenjenih osem strani. Pastirčku so tudi v zadnji številki zaupali svoje najlepše risbice, zgodbe o šolskih izletih, obiskih in drugih dogodivščinah, svoje sanje, hudomušne in duhovite stihe, ne nazadnje iskrene utrinke iz otroško čiste duše.

Pastirček je še enkrat dokazal, da zna vnašati v svet otrok na njim razumljiv in privlačen način nova spoznanja o naravi, preteklosti in sedanjosti, književnosti in glasbi, pa tudi o Svetem pismu. Z modrimi, a razumljivimi vsebinami jih nagovarja, s kvizi in križankami spodbuja njihove bistre glavice ter jim je v razvedrilo, s preprostimi nauki iz zgodbic jih bodri k zdravi osebnosti in družbeni rasti, sploh pa jih uči biti dejavni. Skratka jih navaja k temu, kar je lepo in plemenito, čemur pravimo tudi "kultura srca".

Ena največjih odlik zimzelene-ga prijatelja osnovnošolčkov je gotovo tudi ta: zavezanost najšim koreninam in torej svetu slovenske besede, obenem pa pozorno spremlja razvoj časa in torej svet podoba, ki je v sodobnem svetu vse bolj neposreden sogovornik zlasti mlajših generacij. Zaradi tega je nadvse pomembno, da se Pastirček na primeren način tudi grafično in oblikovno posodablja. Za to sta v zadnjih letih veliko naredila zakonca Paola Bertolini Grudina in Walter Grudina, znana likovna in grafična ustvarjalca ter avtorja posebno priljubljenih in zvedavih rubrik, ki s svojimi hitro prepoznavnimi junaki in skrbno izdelanimi risbicami dajeta reviji vse globlji pečat. Že lani sta na notranjih straneh preoblikovala več vsebinskih kazal, prav tako je sad njunega dela harmonično in elegantno preoblikovanje letošnje naslovnice. Prepričani smo, da ni otroka (in odraslega!), ki bi vsakokrat s širokim nasmehom ne prebral "napak in spak" Grudinovega Packa, ki nas z zdravo ironijo vabi k večji ljubezni do materinega jezika.

Slovensko stalno gledališče / Nova sezona Z drugimi besedami v novo poglavje

Nova abonmajska sezona se je za Slovensko stalno gledališče pričela v ponedeljek minulega tedna, ko so na samem odru Kulturnega doma v Trstu, ki je - po besedah novega oz. 'starega' umetniškega vodjo Marka Sosiča - zgodovinski sedež SSG, predstavili pestro delovanje našega gledališča za leto 2005/2006. Predstavnikom tiska je predsednik upravnega sveta SSG Boris Kuret v svojem uvodnem posegu podčrtal težko dočakane ugodne finančne okoliščine, v katerih bo gledališče lahko delovalo.

Ob predsedniku Kuretu pa je sedelo obenem tudi novo vodstvo teatra, ki poleg že omenjenega novega nameščenega umetniškega vodja Marka Sosiča lahko računa tudi na prizadevanje novega ravnatelja, mladega pravnikarja Tomaža Bana. Slednji je

orisal potrebo po urejenem delu in obenem odprtost hiše za vse, ki jih gledališče zanima; Sosič pa je napovedal pot k teatru, ki bo ohranil svoj izvor ter bo obenem odprt do različnih stvarnosti, ki jih zaobjema pojem evroregije. Tako bodo štiri predstave v abonmaju režirali avtorji iz Slovenije, Italije, Hrvaške ter Srbije in Črne gore. SSG načenja torej novo obdobje, ki umetniški in upravni kader gotovo navdihuje z optimizmom, saj ima gledališče končno sredstva za izpeljavo svojega programa.

Predstavitve nove sezone je potekala pod geslom "...z drugimi besedami, v novo poglavje". Repertoar in novosti sezone je novinarjem orisala odgovorna za stike z javnostjo SSG Valentina Repini, ki je bila ob sklepu tiskovnega srečanja deležna nepričakovanega homaža s strani Marka Sosiča, ki ji je podaril šop rož kot znak nepristranskega prizadevanja, ki ga je Repinijeva stalno vlagala v svoje delo.

Da je položaj SSG letos krepko drugačen, potrjuje program sam, ki se začneja s širokim nasmehom...

Kot vabilo k abonmaju bosta namreč septembra in oktobra na voljo dve kabaretni predstavi, in sicer Zafrkon Sergeja Verča in Borisa Kobala ter Pupkin Kabarett. Abonmajski repertoar za sezono 2005/2006 pa zaobjema šest predstav. To so Sofoklejeva tragedija Kralj Ojdisus v režiji Vita Tauferja (koprodukcija Gledališča Koper in Prešernovega gledališča Kranj), Romulus Veliki Friedricha Duerrenmatta v režiji Diego de Brea, Tihožitje v jarku Fausta Paravidina v režiji Laryja Zappie (slovenska praižvedba), Alamut Vladimira Bartola v režiji Sebastijana Horvata (gostujoča predstava Slovenskega narodnega gledališča Drama Ljubljana v koprodukciji s Salzburger Festspiele), Moj Kras Scipia Slataperja v režiji Rite Mafei (slovenska praižvedba) in Il campiello Carla Goldonija v režiji Jagoša Markoviča (slovenska praižvedba).

V sodelovanju s tržaškim Radijskim odrom bo v novi sezoni SSG potekalo tudi branje dram-

skih besedil domačih avtorjev. Tako bo gledališče ponudilo deli Oseka na robu gozdov Dušana Jelinčiča in Družina s

Tijane Zinajč in interpretaciji Vesne Pernarčič Žunič in Stara garda Alda Nikolaja v produkciji dramskega odseka Prosvet-

in mladino v okviru abonmajev Zlata ribica in Morski pes. Nadaljevalo se bo sodelovanje s tržaškim gledališčem Miela in društvom Mediterraneo Folk Club s Festivalom okna Mediterana, SSG pa bo sodelovalo tudi s podjetjem Transmedia in Kinemax s ponudbo ogleda filmov. V pripravi za sezono 2006/2007 pa so že tri dela: Don Kihot Mihaila Bulgakova v režiji Vita Tauferja (v koprodukciji s SNG Nova Gorica), predstava iz literarnega opusa Borisa Pahorja in koprodukcija z italijanskim deželnim gledališčem za FJK Rossetti.

Predsednik upravnega sveta Boris Kuret se je na predstavitvi spomnil visokih dolgov, ki jih je imelo gledališče pred nekaj več kot letom dni, ko je nastopil svojo funkcijo in je bil imenovan nov upravni svet. Upravitelji niso vrgli puške v koruzo ter s pomočjo ljudi, organizacij ter javne uprave, kot sta občina Trst in dežela Furlanija-Juljska krajina, ter Republike Slovenije prebredli najhujšo krizo.

Igor Gregori

Foto IG

potoka Aleksija Pregarca. V okviru izvenabonmajске ponudbe bodo ponovno stekli pesniški večeri, ki jih vodi Janko Petrovec, na sporedu pa bosta tudi deli Piaf, Edit Piaf v režiji

nega društva Štandrež. V sodelovanju z Glasbeno matico iz Trsta bo na sporedu tudi gostovanje SNG Opere Ljubljana in Baleta SNG Maribor. Na voljo bodo tudi predstave za otroke

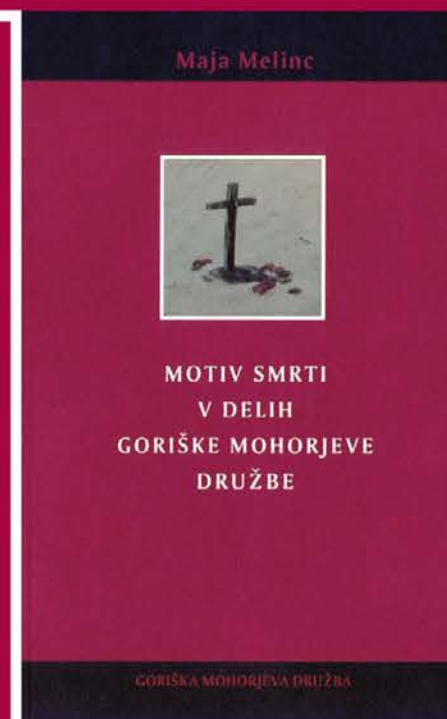
NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

MAJA MELINC je mlada slavistka, doma iz Kamnega pri Kobaridu, ki si je za svojo diplomsko disertacijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani izbrala neobičajen naslov:

MOTIV SMRTI V DELIH GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

V tem delu predstavi delovanje in bogato bero Goriške Mohorjeve družbe, v svojem osrednjem jedru pa se zaustavi na tematiki smrti in umiranja - tematiki, ki je bila, čeprav običajno izrinjena iz človekove zavesti, v duši slovenskega človeka velikokrat prisotna s tisto pristno vdanostjo in globoko vero, ki ju v današnji družbi skoraj pogrešamo.

Za naš jezik

Izvir ali izvor?

Pred leti so nekateri slovenisti začeli preganjati besedo **izvor**, češ da je hrvaška. Res je, vendar v hrvaščini pomeni to, kar je v slovenščini **izvir**, in v tem pomenu je seveda ne smemo uporabljati.

Slovenci poznamo oba izraza:

izvir (ital. *sorgente*) pomeni konkretno kraj, kjer voda privre iz zemlje (Bili smo **pri izvihu** Soče.).

izvor (ital. *origine*) pomeni začetek nečesa (**Izvor** družine je neznan.).

Pravilni sta torej obe besedi, le da ju smemo uporabljati samo v njihovem pravem pomenu: ne smemo ju zamenjavati!

Kratke

Teletekst v manjšinskih jezikih

Predsednik dežele Furlanije-Juljske krajine je odgovoril na vprašanje o teletekstu RAI, ki ga je deželni svetnik Slovenske skupnosti Mirko Špacapan vložil skupaj s svetnikom Severne lige Claudiom Violinom meseca maja letos. V vprašanju sta svetnika opozarjala na pomanjkanje slovenščine in furlanščine v teletekstilni državne televizije; podčrtala sta tudi, da se take vrzeli ne morejo opravičevati z že preveč znano zgodbo o tehničnih problemih s šumniki. Ob tem bi bilo zaželeno tudi večje informiranje o delovanju deželnega odbora za komunikacije (Corecom) in sploh vseh deželnih organov. Po mnenju Špacapana in Violina ima namreč dežela na teletekstu RAI posvečenega neprimerno malo prostora. Predsednik Illy je sporočil, da je izvedba televizijskih strani, pisanih v manjšinskih jezikih, že naročena oz. v pripravi. Prav tako najavlja, da bo prenovljeni teletekst vseboval redno informiranje o delovanju deželnih organov.

Župnijska skupnost iz Bazovice / Lepa udeležba na Marijini procesiji

V četrtek minulega tedna, na praznik Marijinega rojstva, je bila v Bazovici množična udeležba in sodelovanje vseh župljanov. Ob 20. uri so bazovski verniki najprej s sveto mašo počastili rojstvo Božje in naše nebeške Matere Marije, nato so Marijin kip "peljali" po vasi. Ob molitvi in petju so ji priporočili sami sebe, vse vaščane in ves svet. Ob Mariji so stali otroci, Marijin kip so vozili skavtje in skavtinja; pred Marijo pa so stopale žene in dekleta v narodnih nošah. Ob koncu procesije so bazovski župljani nadaljevali srečanje in druženje še ob slaščicah in pijači v bližnjem Slomškovem Domu. Vsem gre iskrena zahvala gospoda župnika g. Žarka Škerlja, tako tistim, ki so cerkev lepo okrasili, tako pevcem za petje ter skavtom in narodnim nošam pa tudi vsem ostalim za sodelovanje.

BAZOVICA 2005 V spomin na naše junake

Tri četrt stoletja in gmajna še gori!

'K'raška gmajna v jutranji zarji, neke med poletjem in jesenjo; štiri sence, tišina. Strelji prebijajo mejo med končnostjo in neskončnostjo. Iz jutranje zarje se rodi mit, iz štirih senc junaki.' Tako se je izrazil prijatelj, ki sem šel k njemu na obisk po bazovski proslavi. "Zamislil sem si začetek tvojega članka", mi je povedal prijatelj. "A res? Kaj ko te ni bilo na gmajni", sem mu odvrnil, ko še nisem vedel za prisrčne besede, ki bi mi

nahaja meja med resnico in lažjo, med končnostjo in neskončnostjo. Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič menda niso poznali mita, čeprav jih je fašistična krogla 6. septembra, leta 1930, ob 5.43, obsodila na junaštvo.

Gotovo lahko izzvenijo zgornje besede kot naivna retorična formula, ki se iz leta v leto ponavlja. Ravno tako pa lahko z mirno dušo zatrdimo, da zamejci vsako leto občutimo tovrstno retoriko kot svojo in ji dajemo poseben prizvok, ki se na kraški gmajni pod kakušem preliva v trenutek iskrenega soočanja s stvarnostjo, v kateri živimo, obenem pa tudi z našo preteklostjo.

Naša preteklost je pač zgodovina našega prostora, na katerem so bili nacionalizmi in nacionalistični spori "kuga in nesreča", je dejal prvi govornik na nedeljski proslavi, tržaški zgodovinar Giovanni Miccoli. Ob sklepu svojega daljšega zgodovinskega pregleda italijanske fašistične raznarodovalne politike na Primorskem pa je dodal, da bo storjen velik korak naprej, ko bo

vsakdo znal brez predsodkov gledati na krivice, ki jih je sam povzročil. Hudo je tudi, ko različna dejanja poenostavljeno poistovetijo s golim terorizmom, saj tisto, kar se je zgodilo pred 75 leti, ni mogoče presojati z današnjimi očmi. "Fašiste in nacionaliste, ki se sklicujejo na to, je treba spomniti, da je bil tudi italijanski pre-

porod posejan s podobnimi - če že ne z hujšimi - akcijami", je sklenil zgodovinar.

Drugi govornik je bil sen. Miloš Budin, ki je obsodbo in poboj bazoviških junakov označil za dogodek "konstitutivnega značaja

za primorsko slovensko identiteto". K temu je dodal, da gre za spomin, "ki s svojo emotivnostjo ohranja svoje mesto v sedanjem času in se bo prenesel tudi v prihodnost", vendar "čas bo takemu spominu brisal razumljivo in neogibno prisotno nestrpnost, včasih maščevalno razpoloženje, zamer in nezaupljivost". Pomagati moremo, da se spomin ohrani kot vir za dostojanstveno držo in normalen človeški ponos, a hkrati mora preseči "sovražnost, maščevalen nabo. (...) Zaradi tega smo poklicani vsi, (...) da se do kolektivnega spomina obnašamo z vso odgovornostjo in da se torej ogibamo skoraj praviloma prisotni težnji po njegovi politični uporabi ali zlorabi". Ker pa je Primorska mešan in pluralen prostor in je teža različnih zgodovinskih spominov lahko ovira, je treba različne spomine ohraniti tako, da pride do pomiritve in sprave. Vsaka stran naj skuša sprejeti odgovornost, saj nobeno nasilje ni brez političnih in moralnih dedičev. Sen. Budin je svoj govor sklenil z mislijo na skupno evropsko naddržavno enoto, v katero moremo biti vključeni z "vsem dostojanstvom, ki izhaja iz naše zgodovine."

Tako je povedal sen. Budin pred množičnim občinstvom, med katerim je bilo zaslediti obrambnega ministra RS Karla Erjavca, bivšega vodjo Urada za Slovence po svetu Franca Pukšiča, predsednika krovnih organizacij SSO in

Foto Kroma

SKGZ Sergija Pahorja in Rudija Pavšiča (ki sta se po proslavi sestala z ministrom Erjavcem v prostorih gospodarske zadrage v Bazovici, kjer sta mu izrazila veliko poznavanje zaradi neizvajanja zaščitnega zakona), predstavnike naših stanovskih organizacij, župane okoliških občin Premolinovo, Sardoča in Križmana.

Osrednjo slovesnost ob 75. obletnici ustrelitve bazoviških junakov je sklenilo petje naše primorske himne, ki jo je ubrane interpretiral združen zbor pod vodstvom Janka Bana. Pri slovesnosti je sodeloval tudi pihalni orkester iz Divače.

Igor Gregori

Odmevi z duhovnih vaj

Besede dr. p. Leopolda Grčarja

Žene in dekleta, ki smo se udeležile duhovnih vaj avgusta v Domu blagov nad Trstom, zlepa ne bomo pozabile besed voditelja dr. p. Leopolda Grčarja. Tako živo in prepričljivo nam je govoril, da so nam vsem segle globoko v srce. Tudi če bi hotela, bi vsega, kar nam je pater povedal, ne mogla spraviti na papir. Vrh vsega pa papirnate besede nimajo nobene vrednosti proti živi govorjeni besedi. Zlasti, če govori p. Leopold. Vendar bom skušala podati

ljubezen in z njo pridobivajmo novih udov za skrivnostno Jezusovo telo, za Cerkev. Molimo za duhovnike. Po vsem svetu primanjkujejo. Duhovnik je lahko sad tvoje molitve in žrtve. Molimo rožni venec. Ali vsaj angelovo češčenje. Po besedah fatimskih pastirkov, zlasti Lucije, je Bog dal rožnemu vencu tako moč, da njegova molitev lahko reši kakršnokoli krizo, tudi mednarodno. Ob gledanju diapozitivov o Kristusovem trpljenju smo zmolili žalostni del rožnega venca. -

Foto IG

jih nato podaril. Vsak Slovenec bi moral vsaj enkrat v življenju romati na našo najvišjo goro - Triglav, vsaj enkrat bi moral Slovenec zapisati nekaj ljubezenskih stihov in jih podariti svoji Juliji; vsaj enkrat pa bi se moral sleherni Primorec oddolžiti s podobno mislijo našim štirim fantom, ki so točno vedeli, kje se

vsaj nekaj misli. Morda niso nove, a so učinkovite, če sežejo v dušo.

Vsak dan smo bližje smrti, ko bomo morali dajati odgovor Bogu o svojem dejanju in nehanju. Npr. kako smo uporabljali svoj jezik. Jezik je majhen organ, a lahko povzroči veliko gorja, če so naše besede nepremišljene ali celo zlobne ali neresnične. - Smo kakor kamni na stenah. Različni, a dokler so kamni povezani med seboj, zid stoji. Če le en kamen popusti, se lahko ves zid zruši. Tako je tudi z nami; življenje nas zbrusi kot kamne, in če smo med seboj povezani, zedinjeni, je Jezus med nami. Edinost je velika vrednota. Sam Bog je edinost, je harmonija. Jezusova navzočnost je več vredna kot karkoli na svetu. Kako priti do nje? "Kjer sta dva ali trije zbrani v Mojem imenu, sem Jaz med njimi," pravi Gospod. - Družni naj nas bratska

Bog je skrit pod podobo bolečine. Kjer je trpljenje, najdemo Kristusa. Najdemo Ga - kot npr. sv. Frančišek - pod podobo go-bavca. Jezus prihaja k nam v podobi vsake bolečine, vsake zvestosti. Premišljevanje Jezusovega trpljenja je visoka šola življenja. Mi mislimo, da nas je Bog s trpljenjem udaril. On pa nas s tem dela za Svoje sodelavce v odrešenju. Trpljenje se bo spremenilo v veselje. Vodilo nas bo od zmage do zmage, od vstajenja do vstajenja. - Bog je ljubezen. "Katera ljubezen je večja kot ta, da kdo da življenje za svoje prijatelje?" Jezus je dal življenje za rešitev naših duš. Zdaj čaka na nas. Sameva v tabernaklju in nas čaka. Ko gremo mimo cerkve ali ko vidimo cerkev od daleč, pozdravimo Jezusa, da nam ne bo rekel "Dan in noč mislim nate, da bi te dvignil do Sebe, ti pa greš brezbrizno mimo Mene".

Nada Martelanc

Obnovljena zunanost cerkva na Proseku in Kontovelu
Sv. Martin in Nova cerkva v novi preobleki

Končno sta župnijska cerkev sv. Martina na Proseku in Nova cerkva na Kontovelu po več kot poldrugem letu dni doživeli slavnostno otvoritev ob zaključku obnovljenih del. Mnogi so namreč že obupali, saj je tržaški odbornik za javna dela Giorgio Rossi lanskega februarja na tiskovni konferenci obljubil, da bo poseg zahteval tri mesece dela in da bo torej vse nared še pred poletjem. Tako pa ni bilo. Po začetnem zagonu so finančni in organizacijski problemi za več mesecev ohromili delo in dodobra preizkusili domačega župnika Jožeta Špeha, predsednika zahodnokraškega rajonskega sveta Bruna Rupla in odbornike Jusa Kontovel (Nova cerkva je namreč last kontovelske srenje), da je bilo potrebnih v poziv več telefonskih klicev in marsikatero pismo.

Za obnovo sta vaški skupnosti zaprosili tržaško občino že pred leti, še v času Illyjeve uprave, saj je objekte hudo načenjal zob ča-

sa. Sistematično in večdesetletno zanemarjanje verskih objektov, ki je sicer bilo prava konstanta za celotno kraško področje, je namreč postalo nevz-

gatimi freskami, kar velja še posebno za Novo cerkvico, ki hrani edinstvena dela s konca 15. stoletja.

Če je bil lani za začetek del na Proseku in Kontovelu le odbornik Rossi, je v petek, nekaj mesecev pred volitvami, prišla iz mesta cela vrsta občinskih veljakov. Poleg že omenjenega Rossija je namreč imel glavno besedo župan Ro-

Foto Kroma

držno. Ob vsakem večjem nalivu je voda našla pot do notranjih prostorov, poškodovala je omet in predvsem freske. Obe cerkvi se namreč lahko ponašata z bo-

berto Dipiazza, ob njem pa še vodja občinske skupine Forza Italia Piero Camber, občinski svetnik Nacionalnega zavezništva Salvatore Porro,

predstavniki spomeniškega varstva in občinski tehniki. Krajše slovesnosti sta se seveda udeležila tudi predsednik zahodnokraškega rajonskega sveta Bruno Rupel in proseko-kontovelski župnik Jože Špeh.

Na Proseku so prenovili streho, uredili so odtok deževnice in popolnoma obnovili zunanji omet, prav tako se Nova cerkva ponaša z novo streho in ometom, poleg tega pa so z nabrežinskim kamnom še tlakovali manjše dvorišče okrog cerkvice in prepletkali okna ter vhodna vrata. Za cerkev sv. Martina je tržaška občina odštela 107 tisoč evrov, za kontovelsko pa 53 tisoč. Nad lepoto Nove cerkvice (slednja je bila zgrajena v drugi polovici 15. stoletja, domačini pa so jo tako poimenovali, da bi jo ločevali od župne cerkve sv. Hieronima, o kateri zasledimo prve vesti v 14. stoletju) je župan ostal dobesedno očaran. Župnik Špeh je gostom predstavil obe zgradbi, zaustavil pa se je prav ob cerkvici, ki med drugim hrani zelo redke glagolske napise iz 16. stoletja.

Vsekakor zelo hvaljevredna pobuda, ki ohranja kraško kulturno dediščino, nad načinom vodenja del, pa ne moremo biti zadovoljni.

Matjaž Rustja

SREČANJE NA DEŽELI Riccardo Illy in Luciano Caveri

Od te vlade ne gre nič pričakovati

Kaže, da imata deželna predsednika F-Jk in Doline Aosta Riccardo Illy in Luciano Caveri povsem podobne poglede v zvezi s temami, o katerih sta razpravljala na srečanju, ki sta ga imela v četrtek minulega tedna na sedežu deželne vlade v Trstu. Podčrtati gre predvsem dejstvo, ki je za nas zamejce zelo pomenljivo, in sicer, da sta si bila deželna glavarja pravzaprav soglasna glede ključnega položaja udejanjanja našega zaščitnega zakona. Caveri in Illy sta se srečala v okviru večdnene obiska predsednika deželne vlade Doline Aoste v F-Jk in v avtonomni deželi Tridintinska-Južna Tirolska.

Na novinarski konferenci sta se Illy in Caveri strinjala, da vlada premiera Silvia Berlusconija zavlačuje izvajanje zaščitnega zakona, zato bo glede udejanjanja zakona 38 bolje računati na prihodnjo vlado. Caveri je sicer izrazil priznanje slovenski manjšini in prizadevanje slovenske vlade, da italijansko prepriča o primernosti izvajanja zakona, vendar ima vtis, da je to zaman. Berlusconijska vlada namreč nikakor ni občutljiva ne do posebnih avto-

nomij oz. avtonomnih dežel in niti do jezikovnih manjšin. "Vtis imam, da je vprašanje Slovencev pomenljivo in da kaže na popolno pomanjkanje kulturne in političnega zanimanja do tema-

Foto Kroma

tike, ki predstavlja preizkušnjo demokracije v vsej Evropi", je dejal predsednik deželne vlade Doline Aoste.

Po Illyjevem mnenju pa ima Berlusconijska vlada zelo majhen čut za institucije: možno je namreč tudi nestrinjanje z vsebino

nekega zakona, v tem primeru pa se slednji lahko odpravi oz. spremeni. Italijanska vlada tega ni storila, saj se je omejila na to, da zaščitnega zakona ne izvaja. "Bojim se, da bo to eno od tolikih vprašanj, ki jih bomo morali reševati s prihodnjo vlado," je dejal predsednik deželne vlade

F-Jk.

Illy in Caveri sta še potrdila skupne cilje obeh dežel na področju deželne avtonomije in specifične, financ, šolstva, zdravstva in manjšin, pri čemer sta italijansko vlado obtožila, da ne upošteva dovolj avtonomnih dežel. Vla-

da in parlament v Rimu po njenih besedah tudi zaustavljata proces oblikovanja evroregije, ki naj bi obsegala Veneto, F-Jk, Korško, Slovenijo ter hrvaški županiji Istro in Kvarner. Caveri je soglašal z Illyjem in italijansko vlado obtožil zaustavljanja samega čezmejnega sodelovanja. Vlada se je po njegovih besedah namreč proti F-Jk celo pritožila na italijansko ustavno sodišče, pri čemer je trdila, da je bilo čezmejno sodelovanje v nasprotju z italijanskimi državnimi interesi. Sicer je predsednik vlade Doline Aoste izjavil, da so pripravljeni tudi izzvati italijansko državo spriču njenega neutemeljenega nacionalističnega obnašanja. V okviru obiska v Trstu se je Caveri srečal tudi z delegacijo stranke Slovenska skupnost, v kateri sta bila deželni tajnik Damijan Terpin in poslanec v deželnem parlamentu F-Jk Mirko Špacapan. Govor je bil o bližnji volilni kampanji za parlamentarne volitve v Italiji ter o načrtovanem srečanju predstavnikov strank narodnih manjšin z voditeljem levosredinske opozicije Romanom Prodiem.

IG

Obvestilo

Barkovljani vabijo k rožnovenski procesiji v nedeljo, 2. oktobra, po maši ob 8. uri zjutraj. Zelo so dobrodošle narodne noše.

Aldo Žerjal in skupina Nomos, Zveza cerkvenih pevskih zborov, Marijin dom pri Sv. Ivanu, Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, slovenska prosvetna matica v Trstu prireajo kulturno

Darovi

V počastitev spomina na Johano Hrvatini darujejo svojci za Marijin dom pri Sv. Ivanu 100,00 evrov.

Literarni natečaj Mladike

- Revija Mladika razpisuje XXXIV. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.
- Na razpolago so naslednje nagrade:

PROZA

prva nagrada 300 evrov
druga nagrada 200 evrov
tretja nagrada 150 evrov

PESMI

prva nagrada 150 evrov
druga nagrada 100 evrov
tretja nagrada 70 evrov

- Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 1. DECEMBRA 2005. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklus poezije pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset).
- Ocenjevalno komisijo sestavljajo: pisatelj Alojz Rebula, prevajalka prof. Diomira Fabjan-Bajc, pisateljica Evelina Umek, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.
- Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in v medijih. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2006. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo. Rokopisov ne vračamo!

OPČINE Župnija sv. Jerneja

57. Marijanski shod

Foto Kroma

Minulo nedeljo je na Opčinah potekal 57. Marijanski shod. Najprej je ob petju Marijinih pesmi potekala skupna molitev rožnega venca z branjem odlomkov iz apostolskega pisma pokojnega papeža Janeza Pavla II. Sledila je procesija po vaških ulicah s kipom Fatimske Matere Božje. Procesija se je sklenila v

župnijski cerkvi sv. Jerneja, kjer je tržaški škof Evgen Ravignani daroval sv. mašo. "Vem, da ste se na to praznovanje pripravili s premišljevanjem enciklike Janeza Pavla II., kjer beremo, da se Cerkev rojeva iz Evharistije in se govori o Mariji kot o evharistični ženi v celotnem njenem življenju", je dejal škof. "Papež je pravil celo, da, 'če

hočemo odkriti vse bogastvo intimnega odnosa, ki povezuje Cerkev in Evharistijo, ne smemo pozabiti na Marijo, ki je mati in podoba Cerkev', je še dodal. Tudi sam škof Ravignani je sledil Svetovnemu mladinskemu dnevu v Kölnu. "V srcu so se mi vzbujala čustva in nemir. Globok vtis je name naredila intenzivnost njegove adoracije Kristusa, navzočega v Evharistiji, ob nočnem bedenju na Marienfeldu." Bila je to potrditev tega, kar je Benedikt XVI. izjavil, komaj je postal papež, in sicer 20. aprila 2005: "Ostani z nami, Gospod! Ta vzklik vsebuje osrednjo tematiko apostolskega pisma Janeza Pavla II. in obenem molitev, ki spontano prihaja iz mojega srca, ko začnem poslanstvo, h kateremu me je Kristus poklical. Naj bo to tudi vaša in moja molitev: Da, 'ostani z nami, Gospod, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil. Da, Gospod, ostani z nami, vedno. Amen.' Pri verski svečanosti so sodelovali ZCPZ iz Trsta, tržaški skavti in skavtinje, šolske sestre in narodne noše.

ŠTADION 1. MAJ 40. obletnica KK Bor

Koš poln zgodovine

Nekateri so pogrešali bolj spontan in pristen medgeneracijski košarkarski dvoboj med 'stariji' in 'mladiji', ali pa neke vrste svobodni košarkarski ex tempore, pri katerem bi lahko sodelovali vsi bivši Borovi košarkarji. Prireditelji pa so se odločili za formalno proslavo, iz katere je vsekakor pronicala bogata štiridesetletna zgodovina Košarkarskega kluba Bor. Kakor koli že, je bilo v petek minulega tedna na Stadionu 1. maj nadvse praznično in slovesno. Predvsem pa je bil začetni video posnetek, ki je uvedel v osrčje večera, najbolj zgovoren dokument, ki je pričal o bogati zgodovini tržaškega Košarkarskega kluba. Junaki video dokumenta so bili namreč junaki same košarkarske sekcije Bora, ki je že od samega začetka, to je od daljnega leta 1965, postala pomemben povezovalni adut naše manjšinske skupnosti v mestu.

Kot je poudaril dolgoletni predsednik KK Bor, dr. Renato Štokelj, so stotine igralcev in desetine tre-

Foto Kroma

nerjev v tako dolgem obdobju povezoval predvsem društvena identiteta in pripadnost ter organizacija dela. Veliko je bilo go-

stov, ki so prinesli svoj pozdrav na petkovi slovesnosti; največje zanimanje pa je občinstvo posvetilo predstavitvi nove ekipe, ki se bo drugo leto zapored kosala v državni C ligi. Še prej pa so se postavili na igrišče prvi košarkarji Bora, da bi dobili v spomin priložnostno plaketo; ti so bili leta

1965 deležni navijanja našega občinstva, ki bo gotovo tudi v prihodnji sezoni hrabro navijalo za naše...

V GLEDALIŠČU VERDI Niz klavirskih recitalov

Mladi interpreti in veliki mojstri

Gledališče Verdi je od prvih septembrskih dni odprlo vrata ljubiteljem komorne glasbe. V prostorih tržaškega zgodovinskega središča mestnega glasbenega življenja se v tem mesecu oglašajo zvoki zanimivih koncertov resne glasbe, kot so tisti, ki nam jih je tudi letos predstavil četrti klavirski festival "Mladi interpreti in veliki mojstri". Organizatorji društva Chamber Music ohranjajo posrečeno formulo, s katero skušajo ponujati svoji publiki recitale svetovno znanih mojstrov, a tudi vpogled v svet mlajše generacije koncertantov, s poslušom do potreb še neuveljavljenih glasbenikov po večjem vrednotenju njihovega talenta.

"Veliki mojster" letošnje edicije je bil poljski pianist Krystian Zimerman, ki je odprl niz štirih klavirskih večerov z recitalom v Veliki dvorani gledališča Verdi. Ljubitelji in poznavalci niso zamudili priložnosti, saj Zimerman nastopa največ petdesetkrat letno v okviru mednarodnih turnej. Kot običajno je igral na svoj instrument, ki vedno potuje z njim, in je z elegantnostjo podal program klavirskih klasičnih iz opusov Mozarta, Ravela in Chopina. Zimermanovo izvajanje je sad poglobljenega študija in natančne analize partiturne; njegova umetnost se ne izraža namreč v originalnosti osebne interpretacije, temveč v upoštevanju navodil skladateljev, v zvestobi njihovega slo-

gu. Tudi na tržaškem koncertu je vsaka skladba zaživela kot odsev posebnega obdobja, okolja in skladateljevega značilnega pečata, brez izrazitih interpretativnih nadgrajevanj. Publika je cenila lahkotnost izvedbe Mozartove Sonate K 330, izvrstno razčlenjevanje različnih gestij Ravelovih valčkov in čustvenost pristopa pri osvetlitvi senčne plati Chopinove osebnosti v napetih atmosferah znane sonate v b molu, a tudi Balade št. 4 in Mazurk op. 24. Za Zimermana je izbira koncertnega programa vedno rezultat dolgega študija in razmišljanja in se predstavlja kot zaključena celota del, ki v posebnem trenutku ustrezajo razpoloženju in čutenju mojstra; zaradi tega ni pri-

volil dodatku, kljub navdušenemu in dolgemu ploskanju poslušalcev.

Prav gotovo si želijo takih uspehov in kariere mladi, ki so nastopili na naslednjih večerih

niza. V lepem okviru Male dvorane tržaškega gledališča so igrali perspektivni italijanski pianisti, ki so se izpopolnjevali s prestižnimi mojstri in imajo za seboj že številne, odlične

uspehe na mednarodnih tekmovanjih, snemanja za državne radiotelevizije in pedagoške izkušnje. Vsi so ponudili publiki večere z dopadljivimi programi pretežno baročnih, klasičnih in romantičnih mojstrov. Z Bachom, Chopinom in Schubertom sta se preizkusila Alessandra Ammara, doma iz Firenc, in Luca Trabucco, ki živi v Trstu in je zelo dejaven tudi na skladateljskem področju. Sklepni del niza, v četrtek, 15. septembra, so organizatorji poverili najmlajšemu med letošnjimi koncertanti, Robertu Planu, ki se lahko ponaša s posebno bogato vrsto dejavnosti in projektov na mednarodnem merilu.

RP

Zlati jubilej v Žabnicah

Koča sv. Jožefa pomemben dom vseh zamejskih Slovencev že petdeset let

Koča sv. Jožefa v Žabnicah je že pet desetletij prijetno zavetje za vse slovenske ljubitelje Julijskih Alp in Kanalske doline ter za člane vseh tukajšnjih organizacij. Vanju se zatekajo člani številnih društev, ki delujejo v zamejstvu, v njej številni zamejski rojaki preživljajo počitniške oddihe daleč od vsakdanje rutine in vnaprej določenih ritmov, v njej se začenejo številne gorske ture po bližnjih vrhovih, ki kraljujejo nad Žabnicami, s sv. Višarjami na čelu. Prav po zaslugi koče sv. Jožefa so Julijci in njihova naravna okolica postali za mnoge Slovence z Goriškega in Tržaškega domači vrhovi. Msgr. Franc Močnik, prvi pobudnik za izgradnjo koče sredi petdesetih let in dolgo let njegova duša, je svoj trud vložil in posvetil prav slovenski mladini: na noge je postavil center, v katerem je mladina lahko preživljala počitniške dneve. Koča sv. Jožefa pa je že od vsega začetka imela še drugo, prav tako pomembno vlogo, vlogo kulturnega centra, ki mlade osvajača v vrednotami krščanstva in narodne zavesti.

V soboto, 10. septembra, je bila na travniku ob koči posebna slovesnost v spomin na petdesetletnico postavitve same koče sv. Jožefa. Prijetno sončno vreme je vseskozi spremljalo pomemben dogodek. Sv. mašo, s katero se je slovesnost začela, je daroval g. Marijan Markežič. Mašni obred je bil

zahvala za tako dolgo dobo delovanja koče, za vse ljudi, ki so v njej preživljali zabavne, a tudi resne trenutke, ter seveda predvsem za izredno delo, ki sta ga opravila najprej msgr. Močnik in kasneje dolgoletni današnji oskrbnik Danilo Čotar. V pridigi je g. Markežič poudaril pomen sejanja, ki obrodi sadove. Seveda ne gre

stro let prizadeva, da bi bili pogoji za bivanje v koči čim boljši za vse obiskovalce. V svojem nagovoru je zarisal petdesetletno pestro zgodovino žabniškega doma vseh zamejskih Slovencev. Zamisel za izgradnjo tega objekta je nastala takoj za tem, ko je družina Kravina odstopila msgr. Močniku 78 kvadratnih me-

kočo Katoliško tiskovno društvo, njen oskrbnik pa je postal Danilo Čotar. Po potrebi, ki je prizadel Furlanijo, so bila okoli koče potrebna popravila. Sodelovalo je seveda mnogo prostovoljcev, med njimi ima še posebne zasluge Pavel Srebrnič. V osemdesetih letih so ustanovili zadrugo Ojsternik, kupili so dve parceli, med katerima tudi tisto, kjer stoji senik. Leta 1994 so na zemljišču pod kočo sv. Jožefa začeli graditi nove hiše. To je bila izvrstna priložnost za napeljavo plina in novo preureditev objekta. Prenovljena koča je bila ob prisotnosti msgr. Humarja javnosti predstavljena leta 1998. Zadnji pomembni upravni premik je bil nedavni lastniški prenos koče na novonastalo Fundacijo Gorica. Med novimi izzivi, ki se napovedujejo za bližnjo prihodnost, je g. Čotar omenil prenovitev strehe in

preureditev senika v bivalne prostore. V imenu novega lastnika, Fundacije Gorica, je vse prisotne pozdravil tudi njen predsednik g. Marijan Markežič in se ob tem navezal na Čotarjeve besede o načrtovanih posegih v bližnji prihodnosti. Slovesnost se je sklenila z družabnostjo, med katero so si prisotni lahko ogledali nekaj slikovnih utrinkov iz dolgega obdobja petdesetih let in ob tem prebirali vtise, spomine in hišne rede iz različnih obdobj.

AČ

Foto MC

samo za konkretno in stvarno sejanje in grajenje. Najprej je treba to sejanje začeti v lastnih srcih. Tam je treba postaviti temelje za krščansko življenje, ki se nato izraža v vsakodnevem življenju in v konkretnem sejanju. Za prijetno glasbeno kuliso je poskrbela pevka skupina Musicum, ki je ob glasbeno-vokalni spremljavi sv. maše za vse udeležence jubilejne proslave pripravila še poseben sklop ljudskih pesmi, ki ga je izvedla takoj po mašnem obredu.

Besedo je zatem prevzel Danilo Čotar, oskrbnik, ki si že vr-

trov terena, na katerem stoji danes koča in ki jih je msgr. Močnik sam odkupil. Sama družina Kravina je tudi stvarno poskrbela za dejansko izgradnjo, ki se je zgodila v treh mesecih, od maja do julija 1955. Takoj po koncu del je kočo prišla preizkusiti prva skupina fantov, le dober mesec kasneje pa je na novo zgrajen dom prišla obiskat tudi skupina deklet. V naslednjih letih ter skozi vsa šestdeseta je v Žabnice zahajalo veliko skupin mladih pod vodstvom msgr. Močnika. V sedemdesetih letih je prevzelo

Svete Višarje

Začetek obnovitvenih del v Marijinem svetišču

Pri cerkvi na Sv. Višarjah potekajo obnovitvena dela, ki bi morala odpraviti škodo, ki sta jo na priljubljenem romarskem svetišču povzročila čas in predvsem vlaga. Zunanost cerkve je že dokončana, včeraj pa se je poizvedelo, da so se pleskarji lotili tudi notranjosti.

spomeniškem varstvu, ki dela nadzoruje. V telefonskem pogovoru je z dogajanjem opozoril vodjo spomeniškega varstva za Furlanijo Julijsko krajino, arhitekta Franco. Zaprotil ga je naj nemudoma ukaže zaustavitev del in preveri trenutno stanje. Slednji je Špacapanu - v dokajšnji zadregi

Foto DPD

Novice, ki jih je prejel deželni svetnik Mirko Špacapan pa niso najbolj pomirjujoče; zgleda namreč, da je namen izvajalcev restavratskih del prepletkati notranjost v belo; tak poseg bi bil huda umetniška škoda. Kot znano je vsa notranjost cerkve na Sv. Višarjah, kakor tudi poslikani križev pot, ki vodi romarje do nje, zamisel in delo Toneta Kralja, ki je leta 1960 dopolnil in docela restavriral vse notranje prostore. Umetnik je notranjost obravnaval celovito, zato je ob svojih imenitnih freskah pobarval delno tudi stene v enotno rjavkasto barvo s svetlimi navpičnimi črtami. Njihova odprava bi popolnoma spremenila Kraljevo umetniško celovitost in zapuščino.

Špacapan je včeraj v popoldanskem urah nemudoma posegel pri

zaradi ne temeljitega poznavanja obsežnosti del, ki jih je sicer sam s podpisom dovolil - obljubil, da bo nemudoma stopil v stik z odgovornimi za izpeljavo del arhitektom Coletto in v naslednjih dneh svetnika ažurniral z novostmi.

Špacapan je obljubil, da bo iz arhivov goriške nadškofije, pod katero so nekoč spadale Sv. Višarje, skušal dobiti dokumentacijo o arhitektonskih značilnostih cerkve. O zadevi se izrecno zanima tudi goriška umetnostna zgodovinarica dr. Verena Koršič. Koršičeva, ki temeljito pozna Kraljevo umetniško zapuščino je nemudoma pripravila podroben opis notranjosti višarske cerkve, ki ga je Špacapan nemudoma posredoval spomeniškem varstvu. Trst, 9. septembra 2005

Latvijci in Litvanci letos premočni v dami

V Bovcu bo Evropsko prvenstvo dama 2006

V Bovcu se je v petek, 26. avgusta, zaključil tradicionalni mednarodni Bovec Open in ob tej priložnosti so mednarodni predstavniki tehtnice nagnili k sklepu, da bo ta kraj drugo jesen organizator odprtega evropskega prvenstva v dami.

V organizaciji Dama kluba Bovec in podpori LTO pri Občini Bovec so se od 20.-26. avgusta v prostorih bovške osnovne šole pomerili 14 moštrov in 4 velemojstri v dami. Poleg Slovencev so prišli še najboljši tekmovalci iz Nizozemske, Češke, Litve, Latvije in Italije. Zmaga je vse do konca visela v zraku; vse se je odločalo šele po odigranih devetih krogih po švicarskem sistemu, od kar sta mu sodila priznana sodnika Evert Davelar in Henk Fokink, sicer predsednik tehničnega komiteja pri svetovni dama zvezi. Po dramatičnem boju zadnjega dne, med Stasytisem Viesturom (LT), Tomassem Rudlfsem (LV) in Tomassem Viedasem (LV), je nastal naslednji zmagovalni vrh: Vaidas (LT), Viesturs (LV), Rudolfs (LV), Kudriavcev Vale-

rih (LT). Najboljši slovenski tekmovalac Dario Berginc, ki je tudi letos nosil obenem večje breme organizacije, se je še vedno uvrstil med častnih prvih deset.

V prisotnosti ge. Rime Danileviciene, podpredsednice Evro-

Zmagovalni turnirja Stasytis Vaidas

pske dama konfederacije, ki je povedala, da se je prireditve udeležila zaradi organizacije naslednjega evropskega prvenstva, so bili predstavniki te zveze v glavnem soglasni, da bodo tudi formalno podali predlog, da bo Bovec drugo leto, od 2. do 10. septembra, gostil odprto evropsko prvenstvo v mednarodni dami.

MM

POGOVOR Miran Pečenik

Nove spletne strani Slovenskega kulturnega središča Planika

Minili sta dve leti od postavitve internetnih strani Slovenskega kulturnega središča Planike v Kanalski dolini na svetovni splet. Ravno pred dnevi pa ste postavili v mrežo na novo snovane strani. Strani so med drugim štirijezične; projekt pa je podprla tudi Dežela Furlanija-Juljska krajina. Od vsega začetka je središču pomagal pri postavitvi webmojster Miran Pečenik. Njemu smo postavili nekaj vprašanj.

Miran, bi nam povedal, kako so snovane nove strani spleta Planike?

Leta 2003 smo v hitrici pripravili prvi splet Planike takoj po neurju v Kanalski dolini. Že takrat je bil splet pripravljen za vnos novic s strani usposobljenih uporabnikov. Splet smo sestavili z arhitekturo PHP-Nuke, ki ima na desettisoče inštalacij po celem svetu, v več kot 30 jezikih. Slaba plat takih procedur pa je ta, da tudi hackerji in malopridneži dobro poznajo skrite slabosti teh arhitektur in zaradi tega je treba imeti vedno ažurirane verzije proti vdorom.

Letos smo izbrali novo varianto te arhitekture, ki jo upravlja skupina Italijanov in ki ima že več pomembnih inštalacij. Posebno-

st spleta Planike pa je v tem, da ta nova varianta (imenuje se Maxdev) ni imela slovenske verzije, tako da smo jo praktično pripravili mi (in za katero smo postali referenti). To je zahtevalo veliko dela in ni še vse stoddotno prevedeno - delamo pa naprej v to smer.

Pri odpiranju strani na spletu se prikazujejo izbrane slike Kanalske doline. Po kakšnem sistemu?

Dobili smo v pretres nekaj stotin slik iz Kanalske doline in okoliša. Od teh smo izbrali nekatere posebne "stripe" (zelo široke in malo visoke), ki smo jih pripravili tudi za splet (zmanjšali težkočo, poenostavili barve, itd.). Po tej elaboraciji pa smo pripravili poseben algoritem, ki daje novo sliko za vsak ogled katerekoli strani spleta. V malem si obiskovalec ustvari slikovno predstavo Kanalske doline že samo z vrtnjem po spletu Planike.

V čem je razlika s prejšnjim sistemom?

Tehnično ni velikanske razlike: Maxdev je nova različica prejšnjega sistema. Je dosti bolj varna, v kolikor ima ažurirane naprave proti neprimernim. Pred izbiro sem imel tudi možnost pogovora s skupino progra-

merjev, ki jo upravljajo. Priprčili so me prav s tem, da je produkt zelo inovativen in da ima vse dobre lastnosti prejšnjega sistema. Prav zaradi tega smo lahko postavili avtomatično v nov sistem vse slike in novice iz starrega.

Kar pa zadeva jezike, poleg italijanščine in slovenščine, ima nov portal Planike tudi angleško in nemško verzijo.

Nam lahko razkriješ kakšno statistiko spleta Planike?

Prvi splet Planike, takoj po ujmi, na koncu leta 2003, je v zadnjih treh mesecih leta zbral okoli 13 tisoč zahtevanih strani. Tistikrat smo imeli tudi več člankov na zamejskih in slovenskih časopisih, ki so publicizirali splet. Lahko še dodam, da je bilo v letu 2005 vidnih približno 360 tisoč strani, samo meseca avgusta je bilo kliknjenih 110 tisoč strani.

Ti si pripravil tehnično stran, kako pa poteka ažuriranje?

Tako PHP-Nuke, kot novi Maxdev so programi, ki vsebujejo vsa orodja za čim večjo stopnjo soudeležnja obiskovalcev pri modeliranju vsebin in multimedij-skih prispevkov. Vstavil sem nekaj članov portala kot administratorje, druge pa sem vpisal

kot pooblaščen urednike. V bistvu druga skupina lahko vstavlja novice, slike in ostale prispevke, medtem ko prva skupina ima vlogo kontrole in preverjanja vnosov. Vse skupaj poteka kot delo v časopisu, samo da manjka fizični sedež: vse skupaj se godi v spletu, ob vsaki uri in lahko kjerkoli.

Pripravljaš kaj novega?

Kdor se bavi s temi arhitekturami, mora biti stalno obveščen o novostih, izboljšavah in novih različicah produktov. Po dokončnem prevodu v slovenščino bomo skupaj s SKS Planiko analizirali, kaj bi lahko dodali spletu, da bi bil čim bolj polnejši in privlačnejši.

Že več let s Planiko planiramo, da naj bi bilo v spletu vsako leto kaj novega in da bi tako poživili informacije o Središču in o Kanalski dolini. V bodoče bi lahko tudi pomislili na bolj markantno interaktivnost obiskovalcev s forumi in podobnimi spletnimi servisi ali pa tudi na pripravo t.i. newsletter, s katero bi lahko direktno kontaktirali in informirali ljudi, ki bi bili za to zainteresirani. Vsi ti so novi prijemi in novi načini komunikacije, ki jih mnogi od nas že imajo v italijanskem ali v mednarodnem ambientu in s katerimi se bomo morali čimprej spoprijeti tudi v zamejstvu.

Hvala lepa za pogovor, želim Tebi in sodelavcem še mnogo uspehov!

Rudi Bartaloth

Izpoved in izkušnje dramatika in kulturnega delavca Žarka Petana

Z referendumom do evropskega zakona o javni RTV Slovenija

Slovenski časniki Delo, Dnevnik in Večer so v soboto, 10. t.m., po naročilu Republiške volilne komisije objavili Odluk o razpisu referenduma in Zakon o RTV Slovenija, o katerem bodo odločali na ljudskem glasovanju v nedeljo, 25. septembra. Skoraj hkrati je izšla posebna številka revije za človekove pravice, Dignitas, ki jo izdaja Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, s sodelovanjem Nove revije in zbornice za republiko, to je združbe t.i. "spomladanskih" politikov in razumnikov.

V omenjenem gradivu je objavljenih veliko število prispevkov o javni radio-televiziji in o tem, kakšen je ta pomemben medij v Sloveniji. Sooča se dvoje mnenj in trditev, ki jih razglajajo in utemeljujejo politiki. Predlagatelji referenduma iz opozicijskih strank, LDS in socialnih demokratov, zatrjujejo, da je sedanja RTV po svoji organiziranosti, programski usmeritvi in, pravijo, nepolitičnosti, primerna in je ne kaže spreminjati. V strankah sedanje parlamentarne večine oz. vladne koalicije pa zavračajo vse omenjene in druge trditve in poudarjajo, da je treba v javni radio-televiziji opraviti prerezporeditev politične moči v Sloveniji. Tega elektronskega medija skratka ne sme več voditi in upravljati sedanji Svet RTV, ker ga sestavljajo predstavniki t.i. civilne družbe, ki pa so zgolj izvajalci politike

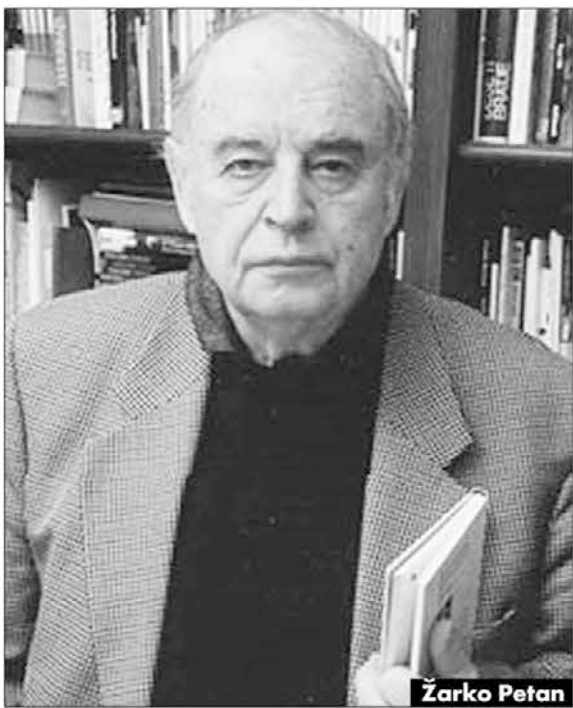
LDS in socialnih demokratov, strank, ki sta bili poraženi na zadnjih državnozborskih volitvah. Najbolj neprimerna osebnost je Janez Kocjančič, predsednik Sveta RTV, ki je bil nekdanji predsednik stranke, naslednice Komunistične partije. Predsednika s takšno preteklostjo nima nobena javna RTV v državah EU.

Novi zakon o RTV, o katerem

resnična trditev predsednika zveze združenj borcev Slovenije Janeza Stanovnika, "da zakon predstavlja nevarnost za demokracijo v naši državi." V zvezi z novim zakonom so aktualna in poučna pričevanja Žarka Petana, našega znanega dramatika, pisatelja in kulturnega delavca. Bil je generalni direktor javne RTV, vendar svojega mandata ni mogel

končati, ker je bil dvakrat izločen. V pogovoru, objavljenem v novi številki Družine, slovenskega katoliškega tednika, je opozoril, "da novi zakon ne more biti slabši od zdajšnjega. Leva stran ima še vedno v rokah medije, zato proces, ki naj bi odpiral prostor za ljudi, ki drugače mislijo, poteka zelo počasi. Javna TV bi morala

biti nekakšna vsestranska sola za izobraževanje ljudi, ne pa za njihovo poneumljanje. Naenkrat je začela delovati, rekel bi, revolucionarno, napadalno. Ugotavljam tudi, da je TV vedno bolj enoumna, kar se kaže zlasti po tem, koga uredniki ali časnikarji vabijo v politične od-

Žarko Petan

bodo odločali na referendumu, izraža takšna načela in določbe, ki bodo ustrezne vlogi, ki jo ima omenjeni medij v evropski povezavi. Mogoče je soglašati s tistimi politiki, ki menijo, da bo odnos do novega zakona preizkus demokracije v Sloveniji. Zagotovo pa ni

daje. Sam sem na črni listi, ki je menda ni. Zlasti so zanimivi ljudje, ki pod različnimi krinkami "nakladajo" tako, kot so to počeli v preteklosti." Dr. Janez Drnovšek, ki je bil prvi direktor RTV Slovenija po osamosvojitvi, pa je zapisal, "da bomo na referendumu odločali o tem, ali bodo volilni poraženci spustili iz rok tudi ta del moči."

Zoran Janković, predsednik trgovske družbe Mercator, je v zadnjih osmih letih neizmereno obogatel

V prejšnjih dneh sta paradržavna sklada KAD in SOD prodala okrog 30% svojega lastniškega deleža v največji slovenski trgovski verigi, Mercator. Država naj bi se s tem začela umikati iz gospodarstva. Predsednik trgovske družbe Zoran Janković naj bi Mercator pripeljal na rob zloma. V tedenskem magazinu Mag so zapisali, "da je Janković v zadnjih osmih letih neizmerno obogatel, saj je njegovo znano premoženje v slovenskih podjetjih vredno 3,8 milijarde dolarjev."

Svojevrsen boj proti državi vodijo tudi notarji. Na izredni skupščini svoje stanovske organizacije so zavrnili predlog za znižanje notarskih tarif in za povečanje števila notarjev v državi. Tarife naj bi znižali vsaj za polovico, tudi zaradi sedanjih izredno visokih zasluzkov notarjev, denimo v Ljubljani. Notarji nasploh sodijo med najbogatejše ljudi v Sloveniji. Vlada bo v skladu s svojimi pristojnostmi sama znižala notarske tarife.

Marijan Drobež

Ob proslavi vrnitve Primorske k matični domovini, v Portorožu

Slovesnost naj bi bila v Novi Gorici, središču vrnjenega območja

Župani kot predstavniki oblasti in krajevne samouprave in tudi javnost v primorskih občinah so z zadovoljstvom sprejeli sklep vlade, da bodo v prihodnje obeleževali 15. september, dan, ko je bila leta 1947 Primorska priključena svoji matični domovini. Omenjeni dan bo postal državni praznik, kar bo določeno v novem zakonu o državnih praznikih v Sloveniji. Po sklepu vlade bo prvo praznovanje 15. septembra, jutri v petek, 16. septembra, v Av-

ditoriju v Portorožu. Slavnostni govornik bo predsednik vlade Janez Janša. Državni sekretar v kabinetu premiera Aleksander Zorn je izbral prizorišče slovesnosti utemeljil z mnenjem, "da bi na severnem Primorskem (pravilneje bi bilo, če bi uporabil ime Goriška, o pomba avtorja tega poročila) sredi meseca septembra lahko bilo slabo vreme in bi zato utegnili imeti težave z zagotavljanjem prostora." Poudaril pa je tudi, da bo prizorišče primorske proslave "kolobarilo", ter

bo prihodnje leto zagotovo na Goriškem. Državni sekretar Aleksander Zorn ne želi, "da bi prizorišče povzročilo razprtije, ljubosumje, boje za prestiž in tekmovalnost o tem, katera občina bo dobila sredstva za primeren objekt." Drugačnega mnenja so nekateri posamezniki ali vplivni krajevni politiki. Na seji mestnega sveta v Novi Gorici je neodvisni svetnik Ivo Hvalica dejal, da bi morala biti slovesnost v čast združitve Primorske z matično domovino v No-

vi Gorici. Svoje mnenje, ki je bilo objavljeno tudi v časniku Primorske novice, je takole utemeljil: "Portorož oz. Istra nimata nič skupnega s 15. septembrom, saj je bilo tisto območje k Jugoslaviji priključeno šele leta 1954. Proslava bi morala biti, že zaradi simbolike, v Novi Gorici. 15. septembra 1947 so namreč začela veljati določila mirovne pogodbe z Italijo, po kateri so k Sloveniji oz. tedanji Jugoslaviji priključili spodnjo Vipavsko dolino do Gorice, ki je ostala v Italiji, Kras, Soško dolino in del Brd. Istra pa je bila del Svobodnega tržaškega ozemlja in je bila šele sedem let kasneje, po t.i. londonskem sporazumu, dokončno priključena k matični državi.

M.

Najbolj prizadevni in uspešni posamezniki so bili izpuščeni?

Kritike in zadržki ob podelitvi priznanj mestne občine Nova Gorica

V Novi Gorici se je letos prvič zgodilo, da so nastali nesoglasja in spori med mestnimi svetniki o tem, kdo naj prejme katero od priznanj mestne občine, ki jih podeljujejo ob njenem prazniku, 9. septembra. Svetniki iz koalicijskih strank, LDS in Socialdemokratov so sicer prevladali s svojim predlogom za nagradjenje, vendar so pri tem naleleti na nasprotovanja in ostre ugovore svetnikov iz opozicije, zlasti iz SDS. Le-ti so na srečanju s časnikarji in na dveh zasedanjih

mestnega sveta opozarjali, "da priznanja dobivajo predvsem tisti, ki so v večini koalicijskim strankam, pri čemer pa so nagrajeni za delo v okviru svoje redne zaposlitve, ki so zanj tudi dobro plačani. Med nagrajenci pa ni zelo prizadevnih, požrtvovalnih in uspešnih posameznikov, ki brezplačno marsikje v občini napravijo veliko". Rudi Šimac se je tudi zaradi nezadovoljnih meril pri podeljevanju tradicionalnih priznanj odrekal Bevkovi listini, priznanju, ki bi ga dobil "za 25-letno obširno in vsestransko de-

lo na področju širjenja kulture zborovskega petja na Primorskem, ter v zamejstvu v Italiji in na Hrvaškem, kjer uspešno delujejo pevski zbori, povezani v Zvezo pevskih zborov na Primorskem". Zaradi obravnavanih in tudi drugih kritik in pridržkov o podeljevanju priznanj mestne občine je imela podelitev na slavnostnem zasedanju mestnega sveta, v soboto, 10. septembra, grenak priokus. Nagrado mestne občine sta prejela inženirja strojništva Alojz Rot in Julij Sa-

velli, za njuno dolgoletno vztrajno in kakovostno delo v podjetju Gostol-Gopan, ki je pod njunim vodstvom uspelo premagati krizo slovenske strojne industrije ob izgubi jugoslovankega tržišča, ter se sedaj kaže v uspešnem poslovanju podjetja. Omenjeno nagrado mestne občine za letošnje leto sta dobila tudi prof. dr. Danilo Zavrtanik in magistra Slavica Plahuta: prvi za izkazano samoiniciativnost in uspešno vodenje Politehnike v Novi Gorici, ki nezdružno in vztrajno prerašča v univerzo; Slavica Plahuta pa za dolgoletno uspešno delo v Goriškem muzeju v gradu Kromberk, kjer se je kot preučevalka zgodovine izkazala z vso resnostjo in odgovornostjo, ki označuje vsako znanstvenoraziskovalno delo. Nagrado Franceta Bevka pa so

na slavnostni seji mestnega sveta v Novi Gorici, ob 9. septembra, prazniku mestne občine, podelili Slovenskemu narodnemu gledališču v Novi Gorici. Prejelo ga je "ob 50-letnici ustanovitve gledališča in za dosežene odmevne gledališke uspehe, ki so sloves gledališča in z njim Nove Gorice ponesli daleč prek

meja Slovenije". Diplomsko mestne občine Nova Gorica so za požrtvovalno in uspešno delovanje prejeli: Vojko Vičič, elektronik; strokovni delavec Boris Čotar iz Dornberka; Fedja Marušič, uspešen kajakaš iz Solkana, ter Martin Pavlin, duhovnik z Banjšic.

M.

Kratke

V Novi Gorici gradijo nov hotel ob igralnici Perla

V Novi Gorici, ob igralnici Perla v središču mesta, so pred dnevi pričeli graditi nov hotel, ki bo omogočil občutno povečanje zmogljivosti tamkajšnjega igralniško-zabavišnega centra, ki že sedaj velja za enega največjih igralniških središč v Evropi. V novem devetnadstropnem hotelu bo 143 sob in 8 apartmajev,

skupaj z zmogljivostmi sedanjega hotela pa bo gostom na voljo 237 sob in 19 apartmajev. Hotel bo imel tudi veliko konferenčno dvorano s 300 sedeži, malo konferenčno dvorano s 40 sedeži, veliko restavracijo in več kot 100 parkirnih prostorov. Hotel se bo razprostiral na 13.200 kvadratnih metrih površine. Stroški gradnje, ki naj bi jo končali ob koncu leta 2006, naj bi po sedanjih izračunih znašali okoli 3,4 milijarde dolarjev. Na srečanju s časnikarji na gradbišču novega hotela je predsednik uprave družbe HIT Branko Tomažič napovedal tudi začetek popolne obnove hotela Park in povečanje igralnice v njem. Za to naložbo bodo namenili več kot 5 milijard dolarjev.

V Novi Gorici gradijo novo stanovanjsko poslopje, imenovano Zvezda

V Novi Gorici, ki se širi in razvija že več kot pol stoletja, se soočajo različne arhitekture, ki so jih zasnovali urbanisti, arhitekti in tudi nosilci arhitekturnih smeri oz. šol iz tujine. Tako imenovani ruski bloki so edini primer političnih meril in izbir, ki so jih ob pričetku graditve mesta morali upoštevati lokalna politika, tedanji arhitekti in graditelji. Pred dnevi pa je družba Primorje iz Ajdovščine na predelu ob Prvomajski cesti blizu železniške postaje v Novi Gorici pričela graditi novo poslopje s 77 stanovanji, ki so ga že poimenovali z nazivom Zvezda. Najbrž zaradi tega, ker je Boštjan Vuga, znan in uspešen slovenski projektant, zasnoval objekt, v katerem bo mogoče ujeti duh prostora z barvitostjo in igravostjo Sredozemlja. To bo prva večstanovanjska hiša v Novi Gorici z lastnim vrtom, podzemskim parkiranjem, atraktivno fasado s francoskimi okni in balkoni ter penthouse s terasami v atiki. Njena arhitektura in oblikovanje bosta zagotavljala stanovalcem poistovetenje na treh ravneh: moja hiša - hiša Zvezda, moj vrt - skupni vrt hiše, in moje stanovanje. Stanovanja bodo velika od 35 do 150 kvadratnih metrov, toda draga in t.i. navadnim ljudem skoraj nedostopna. Za kvadratni meter površine bo namreč treba odšteti od najmanj 1580 pa do 1770 evrov.

Alkoholizem še zmeraj velika rana v slovenski družbi

Inštitut za varovanje zdravja v Sloveniji je objavil nov popis alkoholikov v državi. Iz podatkov izhaja, da je alkoholizem še vedno zelo pereč problem, pravzaprav velika in globoka rana v slovenski družbi. Po omenjenem popisu naj bi bilo v Sloveniji okoli 200 tisoč alkoholikov, med njimi pa je več moških kot žensk. Dejansko pa jih je najbrž še več, ker je treba upoštevati tudi prikrito zasvojenost z alkoholnimi pijačami, ki jih uradni podatki ne vključujejo. V letu 2004 naj bi poraba čistega alkohola na prebivalca znašala 11,9 litra. Vsak Slovenec oz. državljan je v povprečju popil 84,5 litra piva, 58,2 litra vina in 1,1 litra žganih pijač. Statistika ugotavlja, da zaradi alkohola umre vsako leto 250 oseb, najpogostejši vzrok smrti pa je alkoholna bolezen jeter. V zdravstvu, protialkoholnih društvih in organizacijah so spričo tolikšne porabe alkoholnih pijač in njenih posledic zaskrbljeni. Razmišljajo o morebitnih novih pobudah in ukrepih za omejitev alkoholizma. Zdravniki ob tem ponovno navajajo, da je skrajna meja uživanja alkohola deset gramov na dan. Toliko ga je v kozarcu vina, malem vrčku piva ali v šilcu žganja. Povsem pa naj bi se ljudje alkoholnih pijač vzdržali vsaj enkrat na teden. / M.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

v sodelovanju z vaško skupnostjo iz Deskel vabi na predstavitev knjige Dorice Makuc

PRIMORSKA DEKLETA V NEMČIJO GREDO

v soboto, 24. septembra 2005, ob 19. uri v župnijski dvorani v Desklah.

TURIZEM Po končani poletni sezoni se delajo prvi obračuni

Italijanski operaterji nezadovoljni

Šolske počitnice so se končale in s tem tudi množični premiki turistov iz mest v letovišarske kraje. Čeprav so bile ceste ob določenih datumih dobeseno preplavljene z avtomobili, pa so italijanski turistični operaterji zelo nezadovoljni s komaj minulo sezono. Tudi v poletju 2005 se je ponovil že ustaljen trend iz prejšnjih let: italijanski turisti so večinoma skrajšali svoje počitnice na teden ali kvečjemu deset dni, številni so se pri tem odločili, da preživijo dopust pri sorodnikih ali prijateljih na obali ali v kakem gorskem turističnem centru, zelo veliko potrošnikov pa je svoje dopuste preživel kar doma. Glavni razlog za tako odločitev je vsesplošna gospodarska kriza, ki jo danes občuti že vsaka družina, zelo pomemben razlog pa je vedno višja cena surove nafte in posledično bencina, zaradi česar si marsikdo ne more več privoščiti daljših potovanj z avtomobilom. Ne nazadnje pa so tudi italijanski turisti opazili, da so potovanja po Italiji izredno draga, zato so se odločili za alternativne kraje. Če so italijanski potniki letos (in tudi v prejšnjih letih) ostali doma, so se tuji turisti letos odločili za druge kraje in so pri svojih izbirah zanemarjali Italijo. Število nemških gostov se je npr. v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšalo za 30%. Italijanski turistični operaterji pravijo, da se je število nemških turistov zmanjšalo zaradi gospodarske krize, ki jo doživlja Nemčija, nemški dnevniki pa trdijo, da to ni pravi vzrok. Nemški turisti so tudi letos precej potovali, a so se odločili za

druge zanimive cilje, kot so npr. Španija, Grčija, Tunizija ali Bolgarija. V teh državah so turisti naleteli na zelo ugodno razmerje med kakovostjo in prodajno ceno, česar v Italiji običajno ne najdemo. Poleg tega pa se pritožujejo nad zelo dragimi vstopninami na plaže, vprašljivo kakovostjo storitev, velikimi posegi v okolje, ki so z leti zelo pokvarili bujno mediteransko makijo, ki je krasila obale, ipd. Tudi hotelske storitve so v Italiji v primerjavi z drugimi sredozemskimi državami zelo drage. Sobe so majhne, navadno slabše opremljene, kakovost hrane nizka, tako da so tiste zvezdice, s katerimi se hoteli kitijo, navadno zgolj tja narisane kot dejanska zasluzene. Cena storitev pa je seveda primerna za cenovni razred, ki hotelu po razporedu zvezdic tudi pripada. Tuji turisti pa računajo in primerjajo: ni dovolj, da gostu ponudiš morje, ki je danes že kar onesnaženo, ponuditi mu moraš še kaj, kar bo zadovoljilo njegovo telo in njegovo dušo. Ker je turizem zelo pomemben vir zaslužka, so začeli turistični operaterji iskati nove možnosti in razvojne poti. V Italiji je veliko možnosti, da bi se razvil t.i. kulturni turizem. To pomeni, da bi lahko dobro unovčili vse kulturne spomenike, ki se nahajajo po državi, različne folklorne značilnosti in zelo bogato enogastronomsko ponudbo. Italija ima namreč zelo veliko kulturno bogastvo in to je ena izmed njenih kompetitivnih prednosti, ki pa jih ne v celoti izkorišča. Ravno zaradi tega je povpraševanje po kulturnem turizmu znatno manjše kot v dru-

gih krajih, ki imajo precej manjše kulturno bogastvo. Tako bi lahko organizirali prave "kulturne okraje", kjer bi turistu ponudili čim več informacij o kraju, v katerem se nahajajo. Z organizacijo koncertov, festivalov, promocijo spomenikov, cerkva in kulture bi lahko privabili tudi v manj zanimiva mesta veliko gostov. Žal pa se v Italiji zelo malo dela na tem področju. Druga novost v turističnem sektorju je vedno večje povpraševanje po termalnem turizmu, ki je bil do pred kratkim domena upokojeencev. Danes želi skoraj vsak turist, da ima hotel tudi termalni center z bazenom, savno in masažami. Prisotnost termalnega centra predstavlja za hotel precejšnjo kompetitivno prednost. Gostinci so ugotovili, da turisti zelo cenijo, če je tak center prisoten, ni pa nujno, da ga tudi izkoristijo. Povprečen turist postaja namreč vedno bolj zahteven in si želi kakovostnih storitev. Čeprav nudenje takih storitev zahteva precejšnje investicije, računajo operaterji, da jih bodo lahko amortizirali v največ petih letih. Iskanje novih razvojnih poti je zelo dobrodošlo, vendar bi turistični operaterji razveselili povprečnega turista že s tem, da bi nekoliko več pazili na kakovost storitev in na prodajne cene. Turist je sicer na dopustu, vendar samo zaradi tega njegove denarne možnosti niso neomejene, zato je zelo nespametno, da skuša turistični operater svojega gosta dobesedno odreti. Turist, ki se bo čutil opeharjenega, ne bo v tisti kraj ali samo gostinski obrat zašel nikoli več. Ravno tako bi morali skrbeti za kakovost storitev. Če bodo gostu ponudili zažgano jed ali če bo v hrani našel las, muho ali še kaj hujega, se verjetno tja ne bo vrnil več.

Mara Petaros

V novem leksikonu šestih nemških izvedencev

Tudi o slovenskem vinogradništvu in vinarjih

Šest nemških strokovnjakov s področja vinogradništva in vinarstva je izdelalo leksikon z naslovom Vina, peneča vina, ojačana vina. V omenjenem delu po abecednem redu obravnavajo približno 2.300 od 8.000 znanih vrst vina, ki jih pridelujejo na svetu. Pri tem so avtorji namenili skrb tudi slovenskemu vinogradništvu in vinarstvu in našli nekaj naših najbolj znanih in uspešnih vinogradnikov oz. vinarjev. Sicer je zgodovina vinogradništva opisana na kratko, z najpomembnejšimi časovni-

mi poudarki. Napisano je, da so trto gojili v Transkavkaziji in Mezopotamiji že šest tisoč let pred Kr. Skupna letna svetovna proizvodnja vina naj bi znašala sedaj 270 milijonov hektolitrov, trto pa gojijo na osemih milijonih hektarjev površine. Iz novega leksikona nadalje izvedemo, da je največja izvoznica vina na svetu Italija, ki prodaja v tujino 16 milijonov hektolitrov vina na leto. Pridelek vina v Sloveniji dosega okoli 900.000 hektolitrov. Italijani popijejo povprečno več kot 50 litrov vina letno, Francozi 70

litrov, potrošnja v Sloveniji pa naj bi znašala 45 litrov vina na osebo letno. V posebnem razdelku, namenjenem vinorodnim področjem v posameznih državah, so obravnavana tudi vinorodna območja v Sloveniji. Gre za vinorodne dežele Podravje, Posavje in Primorsko. Našteta so imena najbolj znanih pridelovalcev vin, med katerimi sta tudi Aleš Kristančič-Movja iz Ceglca v Brdih in Ivan Batič iz Vipavske doline. V zgodovinskem pregledu razvoja vinogradništva in vinarstva je kot dokaz dolgotrajne tradicije vinarstva v Sloveniji izpostavljena najstarejša, 400 let stara vinska trta z imenom žametovka ("Blauer Köllner"), iz katere pridelujejo cviček. M.

Govor dr. Draga Štoka v cerkvi v Bazovici 6. septembra letos

"Tu smo brez sovraštva in maščevanja v srcu!"

Na včerajšnji dan (op. ured. 5.9.2005) je poteklo natanko trideset let, kar je ob enajsti uri ponoči stopilo posebno sodniškega poslopja in je v imenu celotnega zbora predsednik, sicer po činu general fašistične milice, Cristini, v mučni tišini prebral razsodbo, s katero so bili Alojzij Valenčič, Franjo Marušič, Ferdinand Bidovec in Zvonimir Miloš obsojeni na smrt z ustreliitvijo v hrbet, ostali obtoženci so bili obsojeni na različne zaporne kazni: od tridesetih let ječe (Vekoslav Španger) do dvajset let (Vladimir Štoka) in do manjših kazni ter do dveh oprostitev, to sta bila Leopold Širca in Ciril Kosmač.

Na današnji dan (op. ured. 6.9.2005) so pred 75 leti v ranem jutru, ko se je na Krasu delal dan, štiri na smrt obsojene pripeljali na bazovski gmajno, jih posadili na pripravljene stole, jim zavezali oči, nakar je zastopnik posebnega sodišča v imenu italijanske monarhije in njenega kralja še enkrat prebral razsodbo, potem pa je v smrti tišini - slišati je bilo le jutranje žvrgolenje ptic na kraški gmajni - poveljnik eksekucijskega voda Diamanti dal točno ob peti uri in 43 minut ukaz podložnikom, naj streljajo. "V tem hipu je Bidovec pogumno hotel gledati smrti v oči in vzklikati svoje: 'mu narodu', tako priča Vekoslav Španger v svoji knjigi Bazovski spomenik. Po izvršitvi krute obsodbe so na kraški gmajni obležala trupla štirih fantov, od katerih je najstarejši Alojzij Valenčič imel 34 let, Zvonimir Miloš 27, Franjo Marušič 24 in Ferdinand Bidovec 22 let. Zvonimir Miloš je bil po rodu Hrvat s Sušaka pri Reki, Bidovec, Valenčič in Marušič pa tržaški Slovenci. Nismo danes zbrani tu v župnijski cerkvi zato, da bi se s kakim maščevanjem ali sovraštvom v srcu hoteli vračati v tiste, za nas Slovence v Italiji, tako težke in tragične dni. Nismo danes zbrani tu v bazoviški cerkvi zato, da bi govorili o politični tako mračnih dneh pred 75 leti, o katerih je bilo napisanih veliko knjig, razprav, esejev in pesmi in o

katerih smo Slovenci tostran in onstran meje povedali že vse, kar je bilo treba povedati in napisati.

Tržaški in primorski Slovenci in z nami ves slovenski narod ter vsa demokratična Evropa imamo naše štiri padle na bazovski gmajni za narodne heroje in jim kot takim vsako leto izkazujemo posebno čast in zahvalo, na pokopališču pri sv.

V 75 letih, od kar so štiri junaki na bazovski gmajni prelili svojo kri, so se pri nas pripetile mnoge stvari. Svetel je bil leta 1943 zlom diktature in vsega onega, kar je moralo naše zavedno ljudstvo prestatiti: zlom diktature, ki je hotela naše ljudstvo na Primorskem zatreti, izbrisati naš jezik, naš narod s te kraške zemlje, s primorskega ozemlja in še čez vse

tja do Ljubljane. Dvajset let je naš narod bil tu teptan, mučen. Kdo bo kdaj pravično poravnal vso škodo, vse gorje, moralno in fizično, ki smo ga dvajset let morali prenašati? Še danes so posledice onega divjanja marsikje vidne, tudi v našem strahu, da bi se kaj podobnega znalo zopet ponoviti, v našem nezaupanju do vsega in vseh, ki se nam ne znajo približati z ljubeznijo in s prijateljsko zares iskreno besedo. Po zmagoviti vojni pred 60 leti smo morali kot primorski Slovenci še skozi čudne in nelahke čase, ko so nekateri hoteli med drugim naše štiri žrtve enostavno prikazati kot vnete zagovornike neke, danes tudi že propadle ideolo-

Ani, kjer so pokopani, na gmajni, kjer so bili ustreljeni in tu v domači cerkvi, kjer imamo vsako leto na dan ustrelitve zanje mašo zadušnico.

Uradna Italija naše štiri heroje noče priznavati kot take, del njenih nacionalistično razpoloženih državljanov, posebno tu v Trstu, pa si upa naše junake celo posmrtno žaliti in jih imeti za teroriste, in gre tako daleč v svoji predrznosti da ima ves slovenski narod za genociden narod. Toda ves demokratični svet ve, da je bilo to herojstvo in ne terorizem, da je bil to svetli pogum štirih mladih fantov, bazoviških junakov, ki jih je velika ljubezen do svojega naroda in velik odpor proti mračni diktaturi privedel na pot mučeništva in darovanja sebe svojemu narodu. Samo to so bili naši junaki: zvesti svojem jeziku in narodu, predani svetlim idealom, ki se jim pravi: slovenstvo, svoboda, demokratična zvestost, mirno sožitje med narodi in trdno prepričanje, da jim je teptani narod pred vsakim drugim političnim ali ideološkim nazorom najprej in najgloblje v srcu.

gije, za katero oni gotovo niso žrtve svojih življenj. Revolucija, ki je med vojno in po njej zajela skoro ves slovenski prostor, ni imela in ni mogla imeti z našimi štirimi heroji nič skupnega, saj je bazoviškim žrtvam šlo najprej in samo za boljše dni in svobodo njihovega naroda tudi ob Jadranskem morju, na naši dragi slovenski zemlji.

Zato bodo oni v naših srcih vedno živeli in naša hvaležnost do njih bo trdna in močna vse do tle, dokler bo tu še živ naš človek, dokler bomo tu še gospodarji svoje zemlje, dokler bomo še peli slovenske pesmi v naših društvih, slovensko molili v naših cerkvah, pošiljali svoje otroke v slovensko šolo.

In če smo danes še tu, s svojimi šolami in cerkvami, s svojimi društvi in organizacijami, hvala tudi Vam, štirje naši narodni heroji, ki ste za vselej globoko zapisani v naših srcih in v naši slovenski ter evropski zgodovini: hvala Vam, Ferdinand Bidovec, Zvonimir Miloš, Alojzij Valenčič, Franjo Marušič. Hvala, večna čast in slava Vam!

Drago Štoka

Z 2. strani

Vsega je kriva...

Dokument z vsemi potrebnimi utemeljitvami, ki zarisuje teritorij izvajanja zakona, je paritetni odbor že dvakrat posredoval vladi. Smešno je, da sedaj vlada skuša zavračati odgovornost za zastoj na manjšino. Ko bi italijanska vlada spoštovala zaščitni zakon, bi že zdavnaj udeležila kar nekaj členov, ki niso neposredno vezani na sklepe blokiranega paritetnega odbora: od ustanovitve slovenske sekcije pri glasbenem konservatoriju v Trstu pa vse do

ureditve šolske problematike in statusa Slovenskega stalnega gledališča. Ko bi vlada mislila resno, bi bilo že zdavnaj urejeno tudi vprašanje izdajanja dvojezičnih izkaznic. Da je tako jasno, priča tudi dokument posebne komisije Sveta Evrope. SKGZ in SSO bosta ministra La Loggia ponovno prosila za srečanje, ki bo lahko priložnost za pojasnitev nezaslišanih stališč. Tako neodgovorna izvajanja lahko hudo bremenijo tudi bilateralne odnose med dvema obmejnim državama.

Z 2. strani

Dogovor o SEP...

Darilo, ki ga je Putin priredil Schroederju, pa ni osebne narave. V četrtek, 8. septembra - tri tedne, preden je bilo napovedano - je skupaj s Putinom v Nemčijo priletel tudi Alexey Miller, predstavnik ruskega energetskega velika Gazproma. Miller je tako s svojimi nemški kolegi E.ON Ruhrgasa in BASF, Bernotatom in Hambrechtom, vpriči Putina in Schroederja podpisal zgodovinsko pomembni dogovor, s katerim je bila uradno odobrena gradnja

magistralnega Severno-evropskega plinovoda (SEP). Plinovod, ki bo skupno stal 4 milijarde evrov, je izrednega pomena, saj bo nemškemu domovom in industriji priskrbel najmanj 27,5 milijard kubičnih metrov sibirskega plina skozi cev, ki bo od Vyborga (v Rusiji) do Greifswalda (v Nemčiji) tekla po dnu Baltskega morja. Projekt, ki je po eni strani razveselil največjega svetovnega proizvajalca naravnega plina in njegovo glavno stranko, je po drugi strani vzbudil nelagodje pri nemških vzhodnih sosedih, Poljakih. Slednji bi namreč

raje videli, da bi se Rusi in Nemci ne dogovarjali o podobnih strateško pomembnih projektih, ne da bi pri tem v pogovor vključili države, ki ležijo med njima. Namig na tragične zgodovinske precedense rusko-nemškega partnerstva pa je v tem slučaju povsem neprimeren. Gospodarstvo evropskih držav je namreč vse bolj odvisno od uvoza energetskih resursov, v prvi vrsti nafte. S ceno slednje preko \$ 65 za sod pa postaja vse bolj očitno, da bo naravni plin postopoma nadomestil vlogo, ki jo trenutno še vedno igra črna zlato. Pri tem je seveda bistvenega pomena, da energetsko odvisne države,

kakršna je večina držav EU (in v prvi vrsti Nemčija) z državami-proizvajalkami vzpostavijo čim boljše in čim bolj dolgotrajne odnose. Da je EU energetsko odvisna od tujine, je pač dejstvo in dejstvo je tudi, da se pod ruskimi tli nahaja tretjina svetovnih rezerv "modrega goriva". Dogovor o SEP je zato zgovoren primer energetske diplomacije: omogočili so ga dobri mednarodni odnosi, postavlja solidne temelje za nadaljnje sodelovanje v imenu skupnih interesov in pri tem obema partnerjema omogoča, da se izogneta težavam, ki jih kronično povzročata tradicionalni tranzitni državi ruskega plina, Belorusija in Ukrajina.

Odbojgarsko EP v Rimu in Beogradu

Matej Černic ponovno na evropskem Olimpu

Že drugo evropsko zlato zapored. Seveda poleg olimpijskega srebra, ki pa je zlata vreden. Naš rojak Matej Černic je v reprezentančnem dresu ponovno zablestel in se ponovno povzpел na evropski

Matej zelo pogosto nízal vse do prejšnjega poletja v Atenah. Letošnje EP, ki sta ga gostila Rim in Beograd, je bilo za gabskega tolkača tako

poplačan prejšnji konec tedna v Rimu, ko so Azzurri v nasprotju z vsemi napovedmi premagali Rusijo ter Srbijo in črno goro, dve svetovni

premagali vse nasprotnike. Dvigač Vermiglio je lahko brez težav dirigiral igro ekipe ter nalogal odgovornosti v napadu predvsem korektorju Feiu in tolkaču Cisolli, v hitrih kombinacijah pod mrežo in v bloku pa je prednjačil Mastrangelo. Matej si je z liberom Corsanom prevzel predvsem obrambne naloge. Presenetljivo lahka je bila v tem delu zmaga proti Poljski, (za zunanje opazovalce) predvidljiv pa je bil poraz z Rusijo. Polfinalna in finalna tekma sta bili seveda popolnoma sui generis predstavi. Obe sta se

neverjetno, ponovno stopili na igrišče, kot bi se nič ne zgodilo, in suvereno zmagali. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi v nedeljskem finalu: Rusija je Italijane v drugem in tretjem setu dobesedno zmlela, odbojkarji trenerja Montalija pa so ponovno stopili na igrišče kot bi se tekma šele začela in meni nič tebi nič premagali favorizirane Ruse. Matej je ključno vlogo odigral prav v finalnem dvoboju, ko je zgledalo, da je že vse izgubljeno. V četrtem setu je namreč sam z nekaj zaporednimi uspešnimi napadi popeljal azzurre do odločilne prednosti. Njegov break je bil pomemben predvsem s psihološkega vidika. Ko si je namreč italijanska reprezentanca po Matejevi zaslugi nabrala nekaj točk prednosti, sta se čudežno

prebudila še Fei in Cisolla, ki sta do takrat igrala podpopovprečno in s številnimi napakami. Goriški odbojkar se je tako izkazal za odločilnega moža, ki je ekipo in soigralce privlekel iz slepe ulice drugega in tretjega seta. Napad je začel ponovno učinkovito delovati z vseh pozicij, pa tudi blok je postal ponovno učinkovit, tako da zmaga in naslov nista bila več pod vprašajem.

Andrej Černic

prestol. Njegov dosežek je še toliko pomembnejši glede na to, da je za njim negativna sezona v klubskem dresu. Slabi rezultati njegove Modene in vse prej kot rožnato obarvan odnos s trenerjem Velascom so za mnoge postavili pod vprašaj dobre predstave, ki jih je

še zadnja možnost, da pred selitvijo v Grčijo spremeni trend negativne sezone v klubu z izrednim reprezentančnim uspehom. To mu sicer ni uspelo v prvem metu, saj so Italijani v tekmovanju World league izpadli dokaj klavrno. Ves trud pa je bil z obrestmi

velesili, ki bi si na papirju morali deliti najvišji stopnički na zmagovalnem odru. že v predtekmovalnem krogu so italijanski reprezentanti dokazali, da je bila letošnja world league le neprijeten spodrselj, saj so s prepričljivimi igrami zlahka

odločili v petem setu, obe sta imeli zelo čuden razvoj. Proti Srbiji in črni gori so azzurri odigrali izvrsten prvi in tretji set. V četrtem so bili že na pragu zmage, a so nerodno iz rok izpustili veliko prednost šestih točk. Kljub temu so v petem setu, in to je pravzaprav

S pomeniki so bili od nek-daj posvečeni dogodkom, ki so zaznamovali zgodovinske prelome, dosežke človeškega uma itd. Tu pa ne izostajajo spomeniki, ki predstavljajo dogodke, povezane z vojnimi grozotami. Po navadi so v preteklosti bili tovrstni spomeniki posvečeni braniteljem raznih domovin in niso bili ideološko označeni, ampak so opevali zasluge o pridobitvah za dotični nacionalni interes in zato so v zgodovini obstojni. Po prvi svetovni vojni so Italijani na slovenskih ozemljih današnjega zamejstva postavljali spomenike državotvornega

značaja, ki še danes stojijo in nihče ne zahteva njihove odstranitve, ker se nanašajo na italijanske nacionalne interese in ne na sporne ideološke meje. Fašističnih spomenikov praktično ni, ker so po drugi svetovni vojni, v protitotalitarinem vzdušju, le-te odstranili ali izbrisali napise tako, da danes ni razlogov za morebitne polemike. Vse nekaj drugega so pa spomeniki, ki jih je na tem ozemlju postavil komunistični poveljni totalitarizem pod prevezo antifašizma. Slovenci v tem primeru imamo velik handycap. Nimamo naših državotvornih spomenikov, ki

Prejeli smo
Spomeniki v zamejstvu

bi poudarjali naš slovenski nacionalni interes in istovetnost. Zaradi ideološke slepote smo postavljali spomenike nekemu drugemu totalitarizmu, ki ni bil boljši od propadlega antagonista in je danes tudi sam propadel. Edini spomenik, ki je res naš nacionalni neideološki spomenik, je spomenik bazoviškim žrtvam. Vsi drugi spomeniki po vaseh so označeni s totalitarističnim neslovenskim znakom, ki nas usodno uvršča v sklop negativnih ideologij, ki

jih demokratičen svet zavrača. To se pravi, da smo edini poveljni narod, ki ima skoro izključno spomenike (tudi v matici) v čast zločinskega totalitarizma, ne pa nacionalnega odpora totalitarizmu, kot to premorejo Italijani, ki so znali elegantno prekriti totalitarno miselnost fašizma z državotvorno predpostavko vsesplošnega neideološkega nacionalnega interesa. Zato ni čudno, da danes gradijo spomenike žrtvam totalitariz-

mov, kot npr. bazoviško fojbo, ki bo postala neideološki nacionalni italijanski spomenik (kljub polemikam Sama Pahorja z društvom Edinost), pri katerem naj bi se poklonili žrtvam celo trije predsedniki demokratičnih republik Italije, Slovenije in Hrvaške (hic!). Ideološki Damoklejev meč časčenja rdečega totalitarizma nam veže roke v obrambi naših nacionalnih interesov in nas uvršča med pripadnike selektivnih zagovornikov totalitarizma 20. stoletja, ki so povzročili toliko trpljenja in opustošenja. Kdaj bo slovenska država povzdignila Spomenik bazoviškim

žrtvam v naš nacionalni državotvorni spomenik? Kdaj bo imeli tudi spomenik in kostnico v Doberdolu za naše žrtve 1. svetovne vojne, ki so kljubovale napadu vzhodnega tujca na naše ozemlje? Če že imajo Italijani kostnice in spomenike svojim mrtvim na našem ozemlju, imamo tudi mi pravico imeti naše na našem ozemlju pod njihovo oblastjo. In to spomenike slovenstvu in ne jalovim ideologijam. Če izvzamemo Bazovico in kip Srečku Kosovelu v Trstu, nimamo v zamejstvu nobene čistega slovenskega državotvornega spomenika.

Pavel Ferluga

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

To številko smo poslali v tisk v torek, 13. septembra, ob 14. uri.

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Pravljčni svet
ob Dragonji

valov ob skale, so sezonske, najstniške ljubezni. In to se je zgodilo tudi v tem primeru. Slovenska epikontinentalna cona, t.i. trikotnik na morju, Slovenci so zbirali podpise za novi referendum, morje pa je postalo samo še prijetno zatočišče za domače in tuje turiste. Kot v najlepših pravljicah. Da ne govorimo o junijskih brionskih srečanjih med Janšo in Sanadrom. S prijetnim ozadjem zahajajočega sonca, ki je tonilo pod prozorno gladino morja, sta premiera zgledala kot srečno zaljubljen parček novoporočencev na medenih tednih. Prizor je bil zelo romantičen, ni kaj. Ampak, saj veste, kako gre svet. Poletne ljubezni, ki se rodijo pod luninim sijem na plažah z nežnim bučanjem

postopno priključevanje v veliko evropsko družino južne sosede, afere okoli natančne razmejitev na kopnem in protesti Jožka Jorasa, bližje spoznavanje med Podobnikom in hrvaškimi obmejnimi organi lani septembra, gusarske vojne med slovenskimi in hrvaškimi ladjami za ribolov, nedavni striptiz hrvaškega ribiča, ki bi se lahko kosal s šovom mišičaste skupine California dream men, ko bi ne bilo očitnih odvečnih kilogramov. Zelo pestro dogajanje, ki v širšem ali ožjem pomenu zapade v polje diplomacije. Vse skupaj res zelo spominja na soap opero. Družina Forrester iz nadaljevanke Beautiful bi ne bila sposobna tolikšne fantazije in kreativnosti. Hrvaški Evropa diha za ovratnik: treba je rešiti vse

odprte dileme. In če se striček Ante Gotovina tako dobro igra skrivanja, da ga cela Evropa pogreša že več let in je zato haaška tožilka Carla Del Ponte že zelo razburjena in jezna na poredne hrvaške oblasti, ki da ga ne iščejo z dovoljšnjo vnemo, mora Sanader pred evropskimi veljaki vsaj meje svoje države natančno določiti. Enkrat za vselej. In zato je kljub poletni ljubezni z vso vnemo šel na juriš in dejal: "Arbitražal". Slovenske "ljubimce" je to seveda presenetilo, predvsem po čarobnem poletju, ki se je začelo na Brionih. Kaj pa zdaj? Situacija je spet zelo negotova. Morda pa bi bil potreben kak spravi dogodek? Recimo, skupni glasbeni koncert, na katerem bi na eni strani Dragonji Atomik Harmonik zaigrali svojo Brizgalno brizgo, na drugi strani pa bi poslušalce šarmirala hrvaška pevka Severina. Bi bilo to mogoče? Seveda. V pravljicah.

Andrej Černic

Ob za ves slovenski narod pomembnem dogodku

V slovenskih medijih obletnica bazoviških žrtev neodmevna

Letos 5. septembra mineva 75 let, odkar so pod streli v hrbet padli na bazovski gmajni pri Trstu štirje domoljubi, vodilni člani organizacije TIGR: Ferdo Bidovec, Fran Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič. Ti so prve žrtve med tistimi Slovenci, ki so se organizirano načrtno uprli močnejši črnosrajčni strahovladi, da bi ostali sami sebi zvesti.

Tragični dogodek, ki je takrat močno odmeval v demokratični Evropi in je resno opozoril na genocidno naravnost fašizma in nevarnost za ves demokratični svet, je ostal v slovenski zgodovini dolgo obrobjen in vloga organizacije TIGR zamolčana. V medijskem prostoru pa še danes ta zgodovinski dogodek ni dovolj odmeven. V osrednjem dnevniku DELO tudi ob tem pomembnem jubileju se ni zdelo vredno posvetiti tragičnemu dogodku in delovanju organizacije TIGR nekaj pozornosti.

Zdi se čudno in nerazumljivo, saj so primorski domoljubi prav iz teh vrst v emigraciji v Jugoslaviji množično polnili prve partizanske čete in tudi sodelovali pri organizaciji partizanskega upora na Primorskem. Osvobodilna fronta je za spodbudo k uporabi prevzela tigrovske geslo: SMRT FAŠIZMU - SVOBODA NARODU in pesemin maščevana bo Bazovica.... je navduševala partizanske borce. Po zaslugi tigrovske organizacije in tajnega delovanja primorskih duhovnikov je po kapitulaciji Italije OF na Primorskem našla pripravljena tla. Njeni privrženci so bili tigrovci in narodnozavedna množica, "ki sta ji oborožen narodnoosvobodilni boj in socialna revolucija pomenila logično nadaljevanje večletnega podtalnega protifašističnega odpora" (Zgodovina Slovencev, 1979, str.726).

Nekateri sodelavci organizacije TIGR, ki so se umaknili na Bližnji vzhod, so že marca leta 1941 začeli zbirati prostovoljce, primorske Slovence, bivše italijanske vojaške, v angleških taboriščih italijanskih vojnih ujetnikov in jih moralno vojaško pripravljali za osvoboditev domovine.

Večina primorskih prostovoljcev se je vključila v partizanske prekomorske brigade in osvobodila domovino od Dalmacije do Trsta.

Vendar kljub vsemu ni bilo komunistično vodstvo do bivših tigrovcev v odborih OF in partizanskih četah posebno zaupljivo, čeprav so nekateri postali člani KP. Posamezniki so bili zahrbtno umorjeni in praviloma so bili tigrovci postopoma izločeni iz vodstva narodnoosvobodilnega odpora.

Arhivsko gradivo nam danes omogoča se dokopati do argumentov za tak odnos do teh narodnjakov. V letošnjem letniku tržaške revije Mladika je odnos partijskega vodstva do organizacije TIGR razviden iz pisma Štefana, organizatorja Varnost-

ne obveščevalne službe (VOSA) z dne 11.7.1943 Zdenki Kidrič, kjer poroča o stanju na Primorskem in dobesedno navaja: "Večina pa je iz liberalnega tabora prešla v organizacijo Tigr, ki je s svojim programom pritegnila in ujela v svoje mreže ves revolucionarni odpor liberalnih množic. Vodstvo te organizacije pa je kmalu zajadrlo v angleške in francoske vode (In-

njim dvignil ves ogromni udbovski aparat, da bi jih utišal. Posebna gonja proti bivšim tigrovcem je bila v letu 1958, ko se je izvajal tako imenovani "elaborat o organizaciji TIGR". Tigrovci so bili zaslišani, med njimi se je začelo vohunjenje, največkrat so za te nečedne posle uporabili ustrahovane in nahujskane tigrovske soborce, ki so imeli nalogo preprečiti

bil usklajen s cilji KP.

Tigrovci so bili nacionalistična organizacija. V njej so se zbirali domoljubi - narodnjaki, ne glede na strankarsko in politično pripadnost. Nobena stranka in nobena politična struja ni imela v organizaciji prvenstva. Borili so se za kulturne in jezikovne pravice primorskih Slovencev in za priključitev Primorske k Jugoslaviji, torej zgolj

prejšnjem stoletju izgubil dobršen del svojega ozemlja in v obeh Jugoslavijah mnogo več dajal kot sprejemal in se ves čas samo boril za svoj fizični in duhovni obstoj.

Zaničljiv očitok, ki je terjal tudi nekaj življenj in zapornih kazni, je bil, da so bili tigrovci angleški špijoni. Res je, tigrovci so bili sodelavci angleške obveščevalne službe. Na zavezniško stran so se postavili zelo zgodaj in s tem prispevali h koncu svetovne morije in tudi materialni pomoči zahodnih zveznikov partizanom. Čeprav so Anglo-američani veljali za zaveznike tudi Stalina in Tita, je za tigrovce ta zveza veljala kot psovka, češ da podpirajo kapitaliste. V tem odnosu je skrita bojazen, da bi prišlo do osvoboditve z zahoda in bi tako padel v vodo tisti del programa osvobodilne fronte, ki se ji pravi revolucija. Do rehabilitacije TIGR-a v socialistični Sloveniji ni prišlo. Od žrtev fašizma na obeh tržaških procesih je bil za narodnega heroja proglašen le komunizem Pino Tomažič. Izdanih pa je bilo nekaj pomembnih knjižnih del, ki so pripravljala pot novi dobi.

Po osvoboditvi Slovenije in po padcu režima je bila tigrovska organizacija deležna več pozornosti predvsem po zaslugi organizacije Tigr Primorske, ki ima v svojem programu nadaljevanje rodoljubne tradicije in ohranjanje zgodovinskega spomina na borce te prve protifašistične organizacije. Postavljenih je bilo več zgodovinskih obeležij. List Rodoljub pri naša spominske sestavke o tej težki in junaški dobi primorskih Slovencev. Na Cirju, vzpetini blizu zahodne državne meje, že stoji veličastna, daleč naokrog vidna zgradba, spomenik braniteljem slovenske zemlje. Vsako leto so na kraju usmrtitve v Bazovici in na Opčinah žalne slovesnosti, ki jih organizirajo zamejski Slovenci. Predsednik republike Mi-

lan Kučan pa je leta 1997 odkloval ustreljene na obeh tržaških procesih z zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije. Ni pa odkloval vojaškega vodje TIGR-a, Danila Zelena, ki je prvi padel v spopadu z Italijani. Predsednik vlade Janez Janša pa je na spominski slovesnosti ob dnevu upora leta 2005 javno priznal pomen te organizacije v boju za narodno osvoboditev.

Toda ob vsem tem se v medijih pojavljajo od pomembnih politikov in tudi nekaterih zgodovinarjev podtikanja, da je tigrovska mitologija, da ni bilo zamolčano in da je bila tigrovska organizacija teroristična in projugoslovansko usmerjena. Pa se spet vprašamo, zakaj? Preprosto zato, ker ni prišlo do totalne razveljavitve usodnih napak. Ideološka vročica se je ohladila, ideologija komunizma omrznila. Nekateri njeni ideologi so postali kapitalisti, a ostali so trdovratni "internacionalisti". Prav ti vneto širijo internacionalizem kot multikulturalnost in zagovarjajo narodno mlačnost. Zanje je živa narodna zavest nestrpnost do drugačnosti in ksenofobija.

Tako tudi do TIGR-a kot zgodovinske danosti ne morejo sprejeti drugačnega vrednotenja, kot ga je določil centralni komite KPS.

Konec je torej totalitarnih režimov 20. stoletja, ki so imeli v načrtu izginotje slovenskega naroda. Vendar do postopne ozdravitve bo prišlo, ko se bo nehalo delovanje s starimi metodami v prikritih variantah, ko bo prišlo do popolnega razveljavljanja usodnih napak in ko se bodo postavile na pravo mesto zgodovinska resnica in narodne vrednote.

Tudi tisti zgodovinarji, ki menijo, da naj se v slovenski zgodovini nič ne spremeni, bodo morali priznati vrednost in veličino tega prvega protifašističnega in narodnoobrambnega boja in na osnovi zamolčanih ali nepoznanih dejstev razvijati resnično narodno zgodovino. Okrepiti bo treba tudi domovinsko vzgojo in jo spremeniti. Pa ne zaradi preteklosti, temveč zaradi sedanjosti in prihodnosti. Raznarodovalna dejavnost je v sodobnem času morda še večja, ker je zahrbtna, ker grize kot rja in neslišno in vztrajno izpodkopava temelje. Zato so še tako pomembni ideali tigrovcev in njihov zgled domovinske ljubezni, da ne ostanemo brez korenin v veliki domovini evropskih narodov.

Mira Cencić

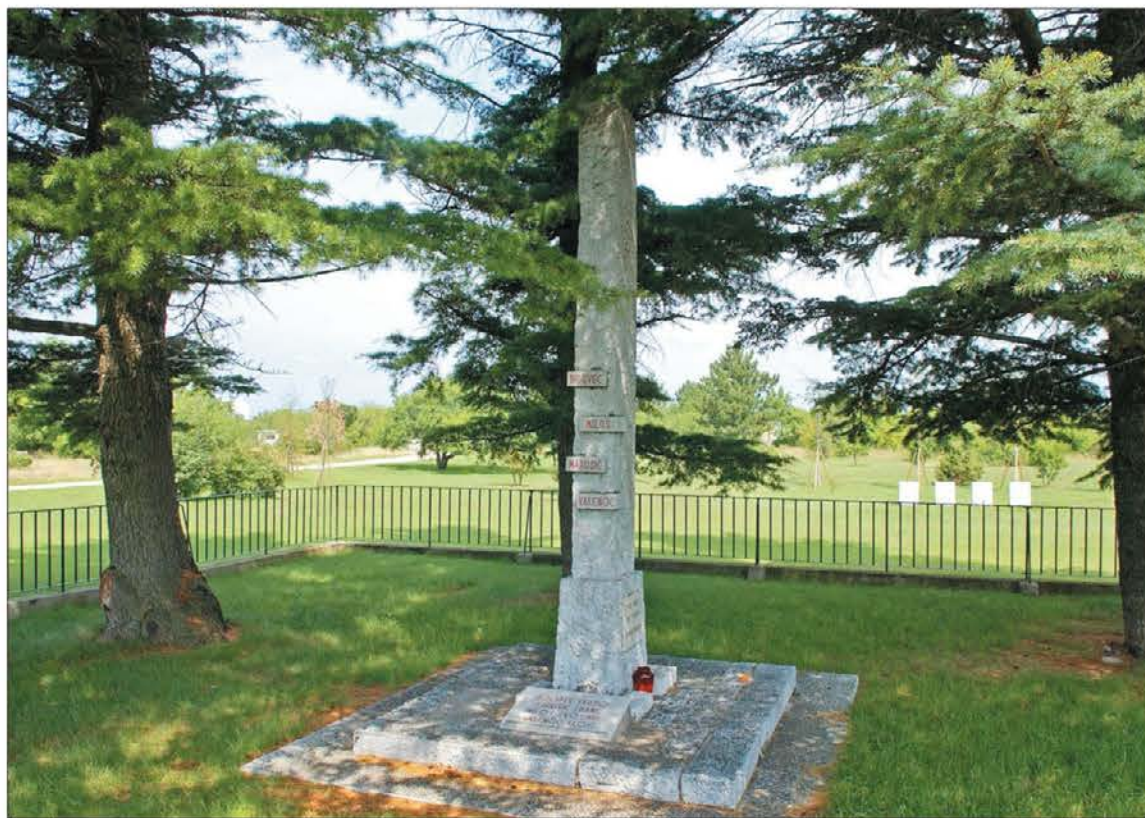

Foto Kroma

teligence Service), medtem ko so ostalo maso tvorili iskreni elementi, delavci, kmeti in inteligenca, ki so bili prepričani, da se bore za svoj narod in svobodo". Potem ko našteje voditelje, doda: "Zveza med temi teroristi in Angleži sta bila profesor Rudolf in Čok." Ko opisuje stanje po posameznih okrožjih, pa pravi: "Baška dolina je med najaktivnejšimi. Tu je bilo tudi eno žarišče slov. meščanskega nacionalističnega pokreta". (ARS, As1483, VOS-II-1/21, 191).

Oznake, ki jih je navedel vosevec, so veljale ves povojni čas. Tudi po končani vojni, ko so se vrnili iz gozdov, bivši tigrovci niso imeli miru, nekateri so bili zaprti in preganjeni.

Ko so se razmere umirile, so se tigrovci, borci v NOB, trudili za priznanje svojega zgodnjega protifašističnega in narodnoobrambnega boja. Prizadeti in užaljeni so bili tudi aktivni člani Zveze borcev in komunisti. Zavzemali so se, da se jim prizna, da so bili prvi pobudniki upora na Primorskem, da se jim podeli priznanje za njihov uspešen boj in da se jim dovoli delovanje kot posebne sekcije v okviru Zveze borcev. Toda namesto upravičenega priznanja in odprave krivic se je proti

kakršen koli poskus "rehabilitacije" in narediti razdor med nekdanjimi narodnoobrambnimi delavci, zlasti do preživelih voditeljev, ki so bili označeni za buržuje, ki so imeli izdajalsko vlogo. Tigrovska organizacija je bila označena kot nacionalistična, tigrovci pa jugoslovanski in angleški špijoni. Takratna politična avantgarda je menila tudi to, da se tigrovci ne bi smeli boriti za priključitev Primorske k matičnemu delu slovenske zemlje v Jugoslaviji, temveč bi morali sodelovati z italijansko demokratično opozicijo (ARS, 2150-2, str.172) in da je tigrovske gibanje pri primorskih Slovincih slabilo KPI. Priznanje TIGR-a bi pomenilo, da KP ni bila prva in edina voditeljica upora proti okupatorju (Ribičič, ARS, 2150 -2, Zapisnik seje CK ZKS, 13. 6.1958). Da je veljala partija za edino voditeljico, je bilo potrebno odrediti zasluge za narodni odpor vsem drugim gibanjem in strankam.

Poglejmo natančneje, kje so vzroki za tak odnos do organizacije TIGR in tigrovcev med vojno v Socialistični republiki Sloveniji in danes. Razlogi so politični in ideološki. Iz dokumentov je mogoče razbrati, da program tigrovske organizacije ni

za domoljubne ideale, brez težnje po prevzemu oblasti. Osvobodilna fronta pa je imela za cilj poleg narodne osvoboditve tudi nov družbeni red, diktaturo proletariata, ki v svoji ideologiji vključuje teorijo proletarskega internacionalizma, ki temelji na Leninovem nauku, "da bo kategorije narod v socializmu konec in da bo prišlo do spajanja narodov" (Lenin, Izbrani spisi). Iz te utopične doktrine je izhajal boj proti nacionalizmu pri Sloveniji, temveč bi morali sodelovati z italijansko demokratično opozicijo (ARS, 2150 -2, Zapisnik seje CK ZKS, 13. 6.1958). Da je veljala partija za edino voditeljico, je bilo potrebno odrediti zasluge za narodni odpor vsem drugim gibanjem in strankam.

Poglejmo natančneje, kje so vzroki za tak odnos do organizacije TIGR in tigrovcev med vojno v Socialistični republiki Sloveniji in danes. Razlogi so politični in ideološki. Iz dokumentov je mogoče razbrati, da program tigrovske organizacije ni bil usklajen s cilji KP. Tigrovci so bili nacionalistična organizacija. V njej so se zbirali domoljubi - narodnjaki, ne glede na strankarsko in politično pripadnost. Nobena stranka in nobena politična struja ni imela v organizaciji prvenstva. Borili so se za kulturne in jezikovne pravice primorskih Slovencev in za priključitev Primorske k Jugoslaviji, torej zgolj

RESTAVRACIJA SVETA GORA - Nova Gorica
Tel.: 00386 5 30-02-701

Menu že od 2000 sit
Za večje skupine dodatni popusti

gledališka sezona
abonma 05/06

...z drugimi besedami, v novo poglavje.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO

www.teaterssg.it

TRST
tel.: 800 214302
ali 040 362542

vpisujemo abonma za sezono 05-06

Vpisovanje poteka pri gledališki blagajni
Urnik blagajne: od ponedeljka do petka
10.00 - 13.00 17.00 - 20.00

vpis abonmajev bodo sprejemali tudi poverjeniki

Vpisovanje poteka pri blagajni Kulturnega doma
Urnik blagajne: od ponedeljka do petka
10.00 - 12.30 16.00 - 18.00

GORICA
tel.: 0481 33288